

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Nakladatelství Labyrint a mediální reflexe edic

Fresh a Raketa

Diplomová práce

Autor práce: Karolína Kubiková

Studijní program: Žurnalistika

Vedoucí práce: PhDr. Jana Čeňková, Ph.D.

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 10. 5. 2019

Karolína Kubiková

Bibliografický záznam

KUBIKOVÁ, Karolína. *Nakladatelství Labyrint a mediální reflexe edic Fresh a Raketa*
Praha, 2019. 102 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních
věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra žurnalistiky. Vedoucí
diplomové práce PhDr. Jana Čeňková, Ph.D.

Rozsah práce: 146 108 znaků

Anotace

Diplomová práce se zabývá analýzou mediálního ohlasu edic *Fresh* a *Raketa* nakladatelství Labyrint v kontextu vývoje nakladatelské praxe v České republice v devadesátých letech. Věnuje se také současné literatuře pro děti a mládež. Součástí práce je kritický ohlas na tři konkrétní díla, jedná se o knihy ze zkoumaných edic *Tajemství oblázkové hory* Báry Dočkalové, *Robinson* Petra Síse a *Plyš* Michala Hvoreckého. Nejčastěji bylo v médiích referováno o románu *Plyš* slovenského spisovatele Michala Hvoreckého. Nejméně příspěvků se věnovalo debutu Báry Dočkalové *Tajemství oblázkové hory*, který byl sice nominován na cenu Magnesia Litera 2019, nominaci ale neproměnil. Závěrečná část se věnuje unikátnímu projektu nakladatelství Labyrint, kterým je dětský časopis *Raketa*. Mediální pozornost přitahují zejména jeho tvůrci, ať už jde o majitele nakladatelství Joachima Dvořáka nebo šéfredaktorky Johanu Švejdíkovou a Radanu Litošovou. Kritická percepce časopisu se objevuje sporadicky, jedná se zejména o představení časopisu nebo jeho doporučení. Spektrum zkoumaných periodik je široké od zpravodajských webů a deníků až po kulturní a literární periodika Tvar, Host, A2 kulturní čtrnáctideník a katalog Nejlepší knihy dětem.

Annotation

This Master Thesis is focused on analysis of media response to editions *Fresh* and *Raketa* of publishing house Labyrint in the context of history of publishing practice in the Czech Republic in the nineties. It also discusses contemporary literature for children and youth. Thesis studies critical media response to three particular books from studied editions *Tajemství oblázkové hory* by Bára Dočkalová, *Robinson* by Petr Sís and *Plyš* by Michal Hvorecký. Novel *Plyš* by Michal Hvorecký was covered the most in the media. The smallest number of articles was published about *Tajemství oblázkové hory* by Bára Dočkalová. Even though it was nominated for Magnesia Litera Award, it did not win the price in the end. The closing part focuses on a unique project by publishing house Labyrint, a magazine for children called *Raketa*. Media attention is focused on creators of magazine, either it is the owner of publishing house Labyrint Joachim Dvořák or its chief editors Johana Švejdíková and Radana Litošová. Critical reflection is rare, there

are mostly short notes recommending buying the magazine or describing a new issue. There is a broad spectrum of media chosen for this analysis, from news media to cultural and literary periodical such as Tvar, Host, A2 and catalog Nejlepší knihy dětem.

Klíčová slova

literatura pro děti a mládež, nakladatelství, Labyrint, edice, mediální ohlas

Keywords

Literature for Children and Youth, publishing house, Labyrint, edition, media response

Title

The Publishing House Labyrint and Media Reflection of Editions Fresh and Raketa

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Janě Čeňkové, Ph.D. za trpělivost a cenné rady při vedení práce, rodině a Štěpánovi za neutuchající podporu a víru.

Obsah

Úvod	3
1. Nakladatelská praxe	5
1.1 Nakladatelská činnost po roce 1989.....	6
1.2 Současné trendy nakladatelské činnosti	8
1.2.1 Český knižní trh.....	8
1.3 Edice	10
1.3.1 Funkce a vytváření edic	11
2. Původní literatura pro děti a mládež	13
2.1 Literatura pro děti a mládež jako subsystém literární slovesnosti.....	15
2.2 Současná literatura pro děti a mládež	17
2.3 Problémy vydávání dětské knihy.....	18
2.4 Současná nakladatelství literatury pro děti a mládež	19
2.5 Vybraná nakladatelství a jejich edice.....	21
2.5.1 Bežíliška	21
2.5.2 Brio	22
2.5.3 Baobab.....	22
2.5.4 Meander	23
2.5.5 65. pole.....	24
3. Profil nakladatelství Labyrint	26
3.1 Historie a počátky fungování.....	26
3.2 Ediční činnost a vydané tituly	26
3.3 Edice Labyrint Fresh.....	29
3.4 Edice Raketa	30
4. Vybraná díla edice Raketa a jejich mediální ohlas	32
4.1 Tajemství oblázkové hory Báry Dočkalové	32
4.2 Kritický hlas ve vybraných médiích po nominaci na Magnesii Literu 2019	36
4.2.1 Ohlas v denním tisku.....	37
4.2.2 Ohlas v kulturních časopisech.....	37
4.3 Mediální ohlas Robinsona Petra Síse	39
4.4 Kritický hlas ve vybraných médiích	42
4.4.1 Vybraná zahraniční média	42

4.4.2 <i>Vybraná česká média</i>	43
5. Vybraná díla edice Labyrint Fresh a jejich mediální ohlas	47
5.1 Mediální ohlas edice Labyrint Fresh	47
5.2 Mediální ohlas románu Plyš Michala Hvoreckého	48
5.3 Kritický hlas ve vybraných médiích	52
5.3.1 <i>Internetová a elektronická média</i>	52
5.3.2 <i>Kulturní a literární periodika</i>	56
5.3.3 <i>Shrnutí</i>	60
6. Časopis Raketa a jeho mediální ohlas	61
6.1 Vybraná témata a jejich zpracování	64
6.2 Ohlas časopisu Raketa ve vybraných médiích	67
6.2.1 <i>Internetová a elektronická média</i>	67
6.2.2 <i>Kulturní časopisy a periodika</i>	69
6.2.3 <i>Shrnutí</i>	70
Závěr	72
Summary	74
Použitá literatura	75
Seznam příloh	87

Úvod

Tématem diplomové práce je nakladatelství Labyrint, jeho edice *Fresh* a *Raketa* a jejich mediální ohlas. Práce se také věnuje časopisu pro děti *Raketa*, který vydává nakladatelství Labyrint od roku 2014. Labyrint je jedním z menších nakladatelství, která se snaží dávat prostor novým autorům a původní literatuře pro děti a mládež. Knihy nakladatelství Labyrint byly několikrát oceněny v soutěži Magnesia Litera, Zlatá stuha nebo celostátní a mezinárodní soutěži Nejkrásnější kniha České republiky. Kromě toho, že představuje nová jména tuzemské literatury, patří mezi jeho kmenové autory například Petr Sís nebo Jaroslav Rudiš.

Práce je rozdělena do šesti kapitol. První část se snaží teoreticky ukotvit oblast nakladatelské praxe a vývoj trendů v nakladatelské činnosti zejména od počátku 90. let 20. století. Práce se soustředí především na nakladatelství literatury pro děti a mládež. Kapitulu doprovází stručné medailony několika malých nakladatelství pro děti a mládež, která vydávají mimo jiné původní autorská díla. Druhá část je věnována nakladatelství Labyrint, jeho profilu a ediční činnosti. Stanovila jsem si první výzkumnou otázku: Jak se za téměř tři desítky let změnil profil nakladatelství a která z edic je v současnosti klíčová pro jeho fungování. Poznatky byly čerpány zejména z rozhovoru s majitelem nakladatelství Labyrint Joachimem Dvořákem, který se uskutečnil 10. dubna 2019 v redakci nakladatelství. Tato část práce se rovněž pokusí představit tituly vydávané v jednotlivých edicích a celkovou orientaci nakladatelství. Třetí část pak představuje tři konkrétní zkoumaná díla, analyzuje jejich obsah i grafickou úpravu a ilustrace. Následuje analýza mediálního ohlasu na tato vybraná díla. V této části se práce liší od předběžného pořadí kapitol uvedeného v tezích. Mediální ohlas na konkrétní dílo následuje po představení vybrané knihy. Práce rozebírá nejdříve dvě vybraná díla edice *Raketa*, konkrétně *Tajemství oblázkové hory* Báry Dočkalové a *Robinsona* Petra Síse, postupuje k románu *Plyš* Michala Hvoreckého z edice *Labyrint Fresh*. Stalo se tak v důsledku objemu analyzovaného materiálu a kulturní diskuze o jeho díle. Poslední část se věnuje časopisu *Raketa* a jeho mediálnímu ohlasu, přibližuje proces vzniku časopisu a některá zpracovávaná témata.

V diplomové práci si kladu otázku, jak rozsáhlý a kvalitní je mediální ohlas zkoumaných titulů. Ptá se také, zda je mediální reflexe důkladnější v důsledku nominace na ocenění Magnesia Litera. Ověřovanou hypotézou je, že román *Plyš* slovenského autora Michala Hvoreckého získá nejmenší mediální ohlas.

Předpokládaným výsledkem je, že nejčastěji bude reflektována kniha *Robinson Petra Síse*.

Spektrum analyzovaných periodik je široké a oproti původnímu předpokladu bylo mírně pozměněno. Kapitoly jsou rozděleny do částí, ve kterých je popisován ohlas v kulturních periodikách, denním tisku a elektronických médiích. Do výzkumu byla zařazena média mimo původně zamýšlený seznam, analýza by bez nich nebyla kompletní. Pro účely této diplomové práce byla vybrána následující média a webové portály: Lidové noviny (a příloha Orientace), Literární noviny, Host, Tvar, Revolver Revue, a2larm.cz, iliteratura.cz, ceskatelevize.cz, rozhlas.cz (Vltava, RadioWave), iDnes.cz, iHned.cz, novinky.cz, www.nejlepsiknihydetem.cz. K vyhledávání článků a recenzí byla využívána databáze Newton Media Search, výsledky vyhledávání byly zároveň ověřovány na jednotlivých internetových stránkách příslušných periodik. Zkoumané období se mírně lišilo u každé z knih, začínalo datem (respektive měsícem) jejich vydání. Kniha Báry Dočkalové je novinkou, proto zkoumané období končí dubnem 2019. Román *Plyš* Michala Hvoreckého byl často zmiňován i v souvislosti s jeho následující tvorbou. Pokud některá z výše zmíněných médií nejsou podrobněji rozpracována, znamená to, že ve zkoumaném období o daném titulu nevyšel text či příspěvek. Pro teoretické zpracování tématu byly klíčové práce Jana Halady, Vladimíra Pistoria, Jany Čeňkové, Svatavy Urbanové a Radka Malého.

Práce si klade několik základních cílů. Prvním je představit nakladatelství Labyrint v kontextu současného knižního trhu s důrazem na edice *Fresh* a *Raketa* a jejich postavení v rámci nakladatelství. Práce se také pokusí detailně představit časopis pro děti *Raketa* v kontextu současné literární a časopisecké tvorby pro děti a mládež. Cílem praktické části práce je reflektovat mediální ohlas na vybraná díla edic a časopis *Raketa*, analyzovat obsah a četnost mediálních příspěvků.

1. Nakladatelská praxe

Knižní je kultura je součástí kulturního dění každé společnosti. „Nakladatelství slouží jako citlivý seismograf duchovního a materiálního niveau dané společnosti.“¹ Nakladatel či nakladatelství se mohou svou činností nesmazatelně zapsat do dějin literatury, stejně tak ale mohou zůstat navždy neznámí. Nakladatelství znamená na sebe navazující proces skládající se z celé řady komponentů, které se doplňují a sjednocují. Funguje jako kulturní, společenská a ekonomická instituce. Formálně mohou být cílové funkce vyjádřeny již samotným názvem nakladatelství, obsahově pak jeho strukturou a náplní vydavatelské činnosti. „Konkrétním vyjádřením náplně je ediční plán a titulový záměr edic, které mohou sledovat několik cílů. Jsou jimi kulturní poslání (a), politický, náboženský a ideový záměr (b), ekonomicky účelové zaměření (c), úzce oborové, specializované zaměření (d), institucionální zaměření (e), charitativní či osobnostní zaměření a poslání (f).“² Důležitou roli hrají v procesu další faktory, jakými jsou osoba majitele, podmínky vzniku, předpoklady úspěšného podnikání a moment vstupu na trh. Výše zmíněné cíle se navzájem prolínají a v čase se mohou měnit. Kulturní poslání je ve výčtu cílů většiny nakladatelů dominantní, na druhé straně si ale uvědomují, že se jedná o specifický druh podnikání a kniha je druhem zboží, nikoliv pouze kulturním statkem.³

Völker Schwarz, představitel německého svazu nakladatelů a knihkupců považuje knihu nejen za obchodní artikl v ekonomickém smyslu, ale také za výraz kulturní, literární tvorby, který si z podstaty své existence žádá od každého, kdo s ním zachází, výjimečný tvůrčí cit.⁴ Základní triádu této oblasti tvoří osoba autora, nakladatele a čtenáře. Kromě kulturního poslání mohou nakladatelé sledovat i jiné partikulární cíle, jakými mohou být různé politické, ideologické nebo náboženské záměry. Takové cíle mohou být veřejně jasně proklamované a podložené ediční skladbou nakladatelství, nebo skryté za jinou činností. Ediční činnost je významná pro

¹ HALADA, Jan. *Člověk a kniha: úvod do nakladatelské specializace*. Praha: Univerzita Karlova, 1993, s. 34.

² HALADA, Jan. *Člověk a kniha: úvod do nakladatelské specializace*. Praha: Univerzita Karlova, 1993, s. 37.

³ HALADA, Jan. *Člověk a kniha: úvod do nakladatelské specializace*. Praha: Univerzita Karlova, 1993, s. 36-37.

⁴ SCHWARZ, Völker podle HALADA, Jan. *Člověk a kniha: úvod do nakladatelské specializace*. Praha: Univerzita Karlova, 1993, s. 39.

případnou profilaci nakladatelství, výběr autorů a témat odpovídá sadě kritérií stanovených pro konkrétní edici, která se obrací na určitou skupinu čtenářů.⁵

1.1 Nakladatelská činnost po roce 1989

S nástupem nového konkurenčního prostředí a tržního hospodářství po roce 1989 se jako první dostala do problémů předlistopadová tzv. kamenná nakladatelství, některá z nich se novému modelu fungování nedokázala přizpůsobit. Spektrum nakladatelů se během následujících tří let rozšířil bezprecedentním způsobem. V první fázi se noví nakladatelé registrovali na Ministerstvu kultury České republiky, od dubna 1991 měli nadále pouze povinnost přihlásit živnost na magistrátu. Do konkurenčního prostředí vstupuje celá řada nových aktérů, jedná se o publicisty, spisovatele, vědce, filozofy, knihkupce, studenty, ale také tiskárny či instituce (celostátní nebo regionální), zájmové spolky, televize, rozhlas a řadu dalších. Na knižní trh vstupují lidé bez předchozí zkušenosti s nakladatelskou činností, rovněž se ale logicky osamostatňují redaktoři, šéfredaktoři a editoři s dlouholetými zkušenostmi, kteří zakládají svá vlastní nakladatelství. Kromě toho vznikají rodinná nakladatelství a na český trh také vstupují zahraniční nakladatelské domy, které mohou vkládat kapitál nebo jsou spolupodílníky.⁶

Polistopadový vývoj vytvářel příležitosti pro všechny podnikavé milovníky knih, kteří měli originální nápady a přáli si vydávat nové žánry, případně vydávat doposud zakázanou literaturu. Prostor byl obrovský, pohybovali se v něm kromě nadšenců ale také zkušení nakladatelé. Jan Halada charakterizuje proměny této arény pomocí přibližné identifikace tří vývojových fází. První etapu popisuje jako dobu, kdy je vše dovoleno.⁷ Vymezuje ji krátkým časovým obdobím, konkrétně prvním pololetím roku 1990. Typickými rysy jsou rozšíření dosavadního trhu, vstup nových nakladatelů a stále ještě vysoký náklad knih autorů ze samizdatu a exilu. Jako příklad uvádí Tankový prapor Josefa Škvoreckého, který vyšel v nákladu 350 tisíc kusů.⁸ Druhou etapou je období nástupu znovuobjevených žánrů a časově ji ohraničuje konec roku 1990 a konec roku následujícího. Typickými projevy nakladatelské praxe jsou reedice zapomenutých knih, reprinty a velké množství do té doby ztracených (či politicky zatracovaných a

⁵ HALADA, Jan. *Člověk a kniha: úvod do nakladatelské specializace*. Praha: Univerzita Karlova, 1993, s. 39.

⁶ HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006*. Praha: Libri, 2007, s. 12-13.

⁷ HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006*. Praha: Libri, 2007, s. 15.

⁸ Tamtéž.

zakázaných) žánrů a jednotlivých autorů. Jako příklad lze uvést žánr tzv. červené knihovny nebo například kovbojky. Charakteristickým rysem je důraz na kvantitu, nikoliv na kvalitu. Třetím obdobím je fáze přízraku krize odbytu, která začala v roce 1992, nevyvrcholila ale skutečnou katastrofou. Nedá se hovořit o krizi konkrétního žánru jako spíš celého knižního trhu. Příčiny krize můžeme hledat v přesycenosti trhu ve všech ohledech. Zásoby knih ve skladech rostly, redukovaly se ediční plány a základním kamenem podnikání se stala otázka přežití na trhu. Ačkoliv byli nakladatelé konečně svobodní, pohybovali se na nestabilním a nebezpečném území. Od roku 1992 klesaly náklady knih, naopak rostly počty vydávaných titulů.⁹

Proces nakladatelské transformace se nezastavil, celý knižní trh prochází dramatickými změnami i v současnosti. Změny se dotýkají skladby vydávaných titulů, vizualizace knihy a její podoby, možností, jak udržet krok s dalšími nastupujícími médii. Vývoj v následujících etapách je v některých ohledech srovnatelný s vývojem knižních trhů v okolních zemích. Nakladatelé také postupem času pochopili, jak důležité je se edičně profilovat. Před rokem 1989 měla i velmi malá nakladatelství své edice, aniž by musely produkovat titul každý rok. Výhradně ediční systém uplatňovala většina středních a velkých nakladatelských domů.¹⁰

Proces vzniku nakladatelství se po roce 1989 odehrával v několika vlnách. První z nich byla živelná a hektická, vytvořil se ale základ současného nakladatelského podnikání. Mezi tato nakladatelství patří například Argo, Atlantis, Fragment, Grada, Labyrint, Motto, Paseka, Portál, Torst a mnoho dalších. Jmenovaná nakladatelství vznikla do roku 1993. Následující vlna přichází po roce 1995, není tak mohutná a řada nakladatelů z tohoto období zase brzy z trhu mizí. Totéž se týká i třetí vlny, kterou lze datovat od začátku nového tisíciletí. Nakladatelství se specializují, vznikají malá alternativní nakladatelství literatury pro děti a mládež, která kladou důraz na kvalitní ilustraci a grafiku. Jako příklad lze uvést Meander, Baobab nebo edici *Raketa*, která vznikla v nakladatelství Labyrint v roce 2004. Schopnější z nakladatelů se dokážou na trhu udržet a vytvořit si relativně stabilní pozici. Všichni musí čelit narůstající konkurenci a faktu, že jich na malém trhu působí velké množství.

⁹ HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006*. Praha: Libri, 2007, s. 15-16.

¹⁰ HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006*. Praha: Libri, 2007, s. 18.

1.2 Současné trendy nakladatelské činnosti

Současným trendem je existence řady malých nakladatelů po celém světě, střední nakladatelé poněkud ustupují do pozadí, což souvisí mimo jiné se vznikem velkých nakladatelských koncernů. Vladimír Pistorius uvádí jako obecný trend v nakladatelské i knihkupecké činnosti monopolizaci. Jedná se o patrnou tendenci k vytváření velkých obchodních společností, ovládajících většinu trhu. Nejzřetelněji se podle něj prosazuje v zahraničí, patrná je ale i u nás. Jako příklad uvádí Francii, ve které ovládá pět největších nakladatelských domů téměř osmdesát procent trhu. Dynamickým vývojem v posledních desetiletích prošel také knižní trh Spojených států, kde před třiceti lety ovládalo deset největších nakladatelských společností přibližně pětinu trhu, nyní je to zhruba šedesát procent.¹¹

Knižní trh ovlivňují časové změny, některé z nich se opakují každoročně, jiné získávají charakter dlouhodobějších trendů. Pro nakladatele komerčních knih je vrcholem roku předvánoční období, pro nakladatele soustřeďující se na učebnice pak červen, srpen a září. Celosvětově se projevuje na knižním trhu několik dlouhodobých trendů. Ve většině zemí roste počet vydávaných titulů a zároveň klesá jejich náklad. Projevuje se také jistý odklon od beletrie k literatuře faktu a odborným publikacím. Mnohem větší důraz je kladen na vizualizaci informací a podobu knih, roste počet vydávaných komiksů a autorských ilustrovaných knih. Na vzestupu je také žánr odborné literatury a literatury pro děti a mládež. Velkou změnu znamenal také nástup elektronických médií (a knih), ačkoliv nástup tohoto trendu je méně prudký, než se očekávalo.¹²

1.2.1 Český knižní trh

Česká nakladatelská scéna se od roku 1989 zásadně proměnila. Do konce osmdesátých let zde po čtyři desetiletí existovalo něco málo přes 40 poměrně velkých státních nakladatelství, jejichž ediční plány podléhaly schvalování ministerstvem kultury. Po listopadu 1989 je pozorovatelný obrovský nárůst soukromých nakladatelských subjektů. Do té doby nebyvalá konkurence zlikvidovala většinu starých

¹¹ PISTORIUS, Vladimír. *Jak se dělá kniha: příručka pro nakladatele*. 3., dopl. a přeprac. vyd. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2011, s. 22.

¹² PISTORIUS, Vladimír. *Jak se dělá kniha: příručka pro nakladatele*. 3., dopl. a přeprac. vyd. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2011, s. 21-22.

nakladatelských domů. Ke konci roku 2009 registrovala agentura ISBN 4 583 nakladatelství.¹³ Ke konci roku loňského roku bylo již celkově uděleno 6 986 oprávnění k vydavatelské činnosti.¹⁴ Ne všichni z nich ale musí být nutně aktivní, existují nakladatelé, kteří vydávají jeden titul za několik let. Jiní z nich již zanikli, například proto, že na knižní trh vstupovali s entuziasmem a vidinou plnění kulturního poslání, ale bez důkladných ekonomických propočtů a finančních prostředků. V roce 2017 klesl celkový počet vydaných titulů druhý rok po sobě. Přesné příčiny nejsou jasné, nelegální kopírování ale negativně ovlivňuje zejména trh s naučnou literaturou. Nezanedbatelné množství knih vychází pouze díky nadšení nakladatelů, aniž by se finančně vyplácely. Zpráva o českém knižním trhu 2017/2018 upozorňuje, že takovým nakladatelům může docházet dech.¹⁵ V roce 2017 vydalo alespoň jeden titul celkem 2 151 subjektů, což je srovnatelné s rokem 2016.¹⁶

Z výzkumu Vladimíra Pistoria vyplývá, že monopolizace v České republice není tak daleko jako v západní Evropě. Prvních třicet největších nakladatelů produkuje přibližně 38 procent titulů, první stovka pak necelých 60 procent.¹⁷ Počet titulů, které nakladatelství ročně vydá, je užitečným ukazatelem stavu knižního trhu, má ale jen volnou vazbu na podíl nakladatelství na obratu knižního trhu. Dokládá to zejména činnost institucionálních a akademických nakladatelství, které vydávají velké množství titulů v malém nákladu. Jejich podíl na celkových tržbách knižního trhu je mnohem nižší než podíl počtu titulů. Mezi čtyřiceti největšími českými nakladateli podle počtu vydaných titulů figuruje hned osmnáct vysokoškolských nakladatelství.¹⁸ Zpráva o českém knižním trhu 2017/2018 přesto konstatuje, že nárůst počtu vydaných titulů je patrný zejména u společnosti Albatros Media. Upozorňuje také, že akviziční činnost

¹³ PISTORIUS, Vladimír. *Jak se dělá kniha: příručka pro nakladatele*. 3., dopl. a přeprac. vyd. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2011, s. 36.

¹⁴ V roce 2017 bylo v České republice nově registrováno 269 vydavatelských subjektů. Podle odhadů národní agentury ISBN dnes v Česku aktivně vydává zhruba třetina evidovaných vydavatelských subjektů.

CÍSAŘ, Jaroslav. In: *Zpráva o českém knižním trhu 2017/2018*. Praha: Svaz českých knihkupců a nakladatelů, 2018, s. 10.

¹⁵ VOPĚNKA, Martin. In: *Zpráva o českém knižním trhu 2017/2018*. Praha: Svaz českých knihkupců a nakladatelů, 2018, s. 3.

¹⁶ CÍSAŘ, Jaroslav. In: *Zpráva o českém knižním trhu 2017/2018*. Praha: Svaz českých knihkupců a nakladatelů, 2018, s. 10.

¹⁷ PISTORIUS, Vladimír. *Jak se dělá kniha: příručka pro nakladatele*. 3., dopl. a přeprac. vyd. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2011, s. 38.

¹⁸ Tamtéž.

velkých subjektů, jakými jsou například firmy Euromedia Group a Albatros Media, je výrazným rysem změn v nakladatelském prostředí České republiky.¹⁹

Dětské knihy představovaly v roce 2017 11,2 % vydaných titulů, oproti roku 2016 se jedná o mírný pokles. Ke snížení počtu titulů dochází také obecně u beletrie.²⁰

1.3 Edice

Slovo edice má původ v latinském editio, což znamená vydání knihy. Edice může mít několik významů z hlediska užití, nejběžnějším způsobem používání je „vydání souboru publikací, které se vyznačují určitými společnými znaky, a to vnějšími i vnitřními. Jde o řadu děl obdobného tematického, obsahového i čtenářského zaměření, jejichž souvislost je naznačena a podtržena i jednotnou grafickou úpravou. V nakladatelské činnosti je pojem chápán jako adekvátní součást edičního plánu a je výrazem jeho profilového zaměření.“²¹ S takto vymezeným pojmem edice souvisí další pojmy, které ediční plán užívá. Ediční řady jsou užší titulová vyjádření, a to obsahem i počtem. Naopak v širším pojetí je používán téměř archaický pojem knižnice. Tento název využívá například nakladatelství Host v edici *Česká knižnice*.²² Čtenářský klub je nejšířším pojmem ediční skladby. Definice a praktické využívání těchto forem se může lišit napříč nakladatelstvími.²³

V širším pojetí koncept edice a edičního procesu souvisí se samotnou podstatou nakladatelského podnikání. Pro každé nakladatelství je naprosto nezbytné vědět, co a kdy bude vydávat. Podle Thomase Wolla na tuto funkci celá řada nakladatelů nenahlíží systematicky. Často podle něj žijí ve světě rychlých funkčních cyklů, kdy je hlavním cílem rukopis co nejrychleji vydat. Standardizace postupů, podle kterých pracují, umožňuje rychlé rozhodování, zda něco bude či nebude fungovat a komplexní uvažování o vydání konkrétního díla.²⁴ Vytváření edic může usnadnit práci v tom

¹⁹ TUREČKOVÁ, Marcela. In: *Zpráva o českém knižním trhu 2017/2018*. Praha: Svaz českých knihkupců a nakladatelů, 2018, s. 9.

²⁰ TUREČKOVÁ, Marcela. In: *Zpráva o českém knižním trhu 2017/2018*. Praha: Svaz českých knihkupců a nakladatelů, 2018, s. 9.

²¹ HALADA, Jan. *Člověk a kniha: úvod do nakladatelské specializace*. Praha: Univerzita Karlova, 1993, s. 94.

²² *Česká knižnice. Host* [online]. [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <https://www.hostbrno.cz/knihy/ceska-kniznice/>

²³ HALADA, Jan. *Člověk a kniha: úvod do nakladatelské specializace*. Praha: Univerzita Karlova, 1993, s. 94.

²⁴ WOLL, Thomas. *Rukověť nakladatele: řemeslo, věda, umění*. Praha: Signeta, 2002, s. 119.

smyslu, že nakladatelství knize věnuje potřebnou péči, zároveň je schopno ji poměrně rychle vydat, protože postupuje na základě standardizovaného schématu.

Edice se v nakladatelských plánech prosazovaly zejména od 50. let 20. století, postupně se stávaly jejich základní součástí.²⁵ Například v roce 1985 mělo nakladatelství Academia v edičním plánu 22 edic, Albatros uváděl 39 edic.²⁶ Edice Světová četba nakladatelství Odeon vychází dodnes a patří k celostátně nejznámějším a neúspěšnějším edicím. K vydávání edic přistupují i malá nakladatelství s produkcí do deseti titulů ročně, která nemusí realizovat titul ročně, ale v delším časovém horizontu.²⁷ V současnosti po období krátkého útlumu nakladatelství obnovují ediční řady, jmenovat lze nakladatelství Argo, Paseka, Academia, ale také menší nakladatelství, mezi které se řadí Labyrint.

1.3.1 Funkce a vytváření edic

„V konkrétní nakladatelské praxi jsou edice zpravidla vyjádřením vydavatelského tvůrčího záměru a tvoří základ edičního plánu.“²⁸ Skladba edičního plánu tak v některých případech může být skladbou edic, jejichž název nebo zkratka by měly obsahově vystihnout tematickou podstatu příslušné edice nebo naopak podnitit představivost čtenáře. Hlavním záměrem je, aby se takové zkratky a názvy trvaleji zapsaly do povědomí čtenářské obce, měly by zaujmout. Skladbu edic lze zkoumat z různých úhlů. Ať už ve smyslu žánrovém, obsahovém, koncepčním nebo například udržování nakladatelské kontinuity. V současnosti jsou edice nejlépe rozeznatelné grafickým a ilustračním zpracováním.²⁹ Žánrově se titulové složení edice přísně nedodrhuje, důvodem může být reakce čtenářů, tedy jejich odliv nebo snaha zaujmout

²⁵ V zárodečné podobě můžeme edici identifikovat již v rukopisné formě knihy, spolehlivě ji ale lze datovat až od vynálezu knihtisku. Nizozemský nakladatel Elzevir vydával v první polovině 17. století edice římských a řeckých klasiků. Čeští nakladatelé se v kulturní oblasti začali významnější prosazovat v 19. století a edice pro ně byly běžné. Jan Otto například vydával *Anglickou knihovnu*, *Ruskou knihovnu*, populární lacinou *Světovou knihovnu* nebo *Politickou knihovnu*. Dodnes známé zůstávají rovněž edice Františka Topiče, Jana Laichtera nebo Josefa Floriana.

Edice. In: *Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru*. HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. . Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017, s. 78-79.

²⁶ HALADA, Jan. *Člověk a kniha: úvod do nakladatelské specializace*. Praha: Univerzita Karlova, 1993, s. 97.

²⁷ HALADA, Jan. *Člověk a kniha: úvod do nakladatelské specializace*. Praha: Univerzita Karlova, 1993, s. 97.

²⁸ HALADA, Jan. *Člověk a kniha: úvod do nakladatelské specializace*. Praha: Univerzita Karlova, 1993, s. 99.

²⁹ HALADA, Jan. *Člověk a kniha: úvod do nakladatelské specializace*. Praha: Univerzita Karlova, 1993, s. 100.

nové rozšířením edice. Ediční svazky mívají společné prvky redakčního zpracování, námětů nebo rozsahu publikace. Nejdůležitější je samozřejmě kvalita každého svazku, potažmo edice obecně. Vše výše popsané úzce souvisí se záměrem každého nakladatelství. Koncepce každé edice by měla být důkladně propracovaná, aby se mohla stát součástí dlouhodobé strategie. Předpokladem je zásoba titulů k vydání s pravděpodobností úspěšnosti na několik následujících let dopředu. Na druhou stranu musí být koncepce schopná pružně reagovat a měnit se.³⁰

Edice dnes pro vydávání knih využívá většina nakladatelství. Například nakladatelství Baobab vydává knihy v edicích *Baohemia* (původní knihy nakladatelství Baobab), *Baosvět* (světová obrazová kniha), *Big Bao* (Velké romány pro velké čtenáře), *Mi.Mo* (O dětství pro dospělé i děti), *13½* (edice pro dospívající). Do kategorie Jiné pak patří edice *K/raj* a nezařaditelné knihy. Kromě toho má Baobab sekci nazvanou Neknihy (hry, pohledy, noviny, trika).³¹ Nakladatelství Meander vydává knihy v edicích *manamana*, *Modrý slon*, *Pro Emu*, *Pražské legendy* a *Leporelo*. Edice mohou v nakladatelstvích kopírovat žánrové rozložení edičního plánu, některé se přesto stávají významné a čtenáři si nakladatelství podle nich pamatují. Pro nakladatelství Argo je to například edice AAA, tedy řada angloamerických autorů. Odeon si čtenáři spojují s edicí *Světová knihovna*. Edice tak mimo jiné mohou pomáhat čtenářům orientovat se na knižním trhu.

³⁰ HALADA, Jan. *Člověk a kniha: úvod do nakladatelské specializace*. Praha: Univerzita Karlova, 1993, s. 100-101.

³¹ Baobab. *Baobab* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://www.baobab-books.net/knihy>

2. Původní literatura pro děti a mládež

Termín literatura pro děti a mládež bývá dodnes nahrazován termínem dětská literatura. V počátcích teoretického zájmu o literaturu pro děti a mládež se můžeme setkat s dalšími názvy, jakými jsou například dětské spisy, dětské čtení nebo dětské písemnictví. Vývoj užívání termínu do značné míry kopíruje vývoj v jiných národních literaturách.³²

Literatura pro děti a mládež má v českých zemích dlouhou tradici sahající až do druhé poloviny 18. století. V současnosti se nachází v období progresivní expanze a směřuje k nové podobě dětské knihy. V takto ohraničeném časovém rámci prošel žánr bouřlivým vývojem, který ale dodnes nebyl podrobně zmapovaný. Oproti nakladatelstvím, která cílí na dospělého čtenáře, jsou nakladatelství specializující se na literaturu pro děti a mládež mladší. Objevují se v druhé polovině 18. století, k jejich výraznějšímu rozvoji dochází ale až na přelomu století devatenáctého a dvacátého. Důvody můžeme spatřovat v ekonomické rovině, kdy nakladatelství muselo mít zajištěný odbyt, a v zavedení povinné školní docházky, která předznamenala zvýšený zájem o literaturu pro děti. Stabilní součástí knižního trhu jsou nakladatelství literatury pro děti a mládež od počátku 20. století a tento stav přetrvává dodnes.³³ Spolu s trvalým zakotvením knih pro děti a mládež na literárním poli, se v průběhu 20. století začaly objevovat snahy o vymezení pojmu literatura pro děti a mládež a jeho uchopení v rámci literárněvědného výzkumu.

Po roce 1989 došlo k dramatickému uvolnění knižního trhu. Ve velmi krátkém čase se na trhu objevila nakladatelství vydávající starou i novou literaturu. Na konci roku 1992 bylo evidováno zhruba 4 tisíce nakladatelů, to znamená, že se jejich počet oproti období před rokem 1989 téměř zestonásobil. Nakladatelství dětské knihy tvořila jen malou část z tohoto počtu, konkrétně přibližně 4 procenta. Na přelomu tisíciletí se tento podíl začal zvyšovat a dosáhl 8 procent. Jedná se o obecný světový trend, mladý čtenář je totiž lukrativním zákazníkem do budoucna. Nakladatelství orientovaná na

³² ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006, s. 11.

³³ MALÝ, Radek a Josef NEŠPOR. *Lexikon českých nakladatelství dětské knihy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 9.

beletrii pro dospělé čtenáře se mimo jiné proto začala věnovat i vydávání literatury pro děti a mládež.³⁴

Pro období těsně po roce 1989 je typický nástup velkého množství často nekvalitní překladové literatury a literatury dříve omezované nebo zakázané (například komiksy). Logický vývoj souvisel s porevolučním nadšením a touze dohnat vše do té doby omezované a nedostupné. Tato etapa znamenala zároveň jistý chaos, kdy bylo obtížné se na knižním trhu zorientovat. Nakladatelství byla zavalena literaturou různé úrovně. Kromě svobody znamenala 90. léta také velkou proměnu uměleckého a tedy i literárního světa. Liberalizace knižního trhu byla spojena „s komercializací, devalvací uměleckých hodnot a konvencionalizací, s nadprodukcí triviálního, antikvárního a brakového čtiva i s projevy obchodní a redakční neseříznosti.“³⁵ Tyto negativní jevy se mohly projevat například opomíjením jmen překladatelů nebo odpovědných redaktorů v knihách.³⁶

Důvodem různé kvality knižních titulů byla neexistence jasných kritérií, podle kterých je vybírat a hodnotit. Ke zvyšování prestiže literatury pro děti a mládež napomáhá již od roku 1992 soutěž Zlatá stuha, kterou organizuje česká sekce IBBY. Památník národního písemnictví vyhlašuje soutěž Nejkrásnější česká kniha, ve které rovněž nalezneme sekci věnovanou literatuře pro děti a mládež. Zřejmě nejatraktivnější knižní soutěží je v současnosti Magnesia Litera, ve které má svou kategorii dětská kniha od roku 2002. Pro orientaci v oblasti literatury pro děti a mládež a upozorňování na výjimečné tituly slouží také odborné časopisy. Do roku 1997 vycházel *Zlatý máj*, časopis určený literárním kritikům a odborníkům na literaturu pro děti a mládež.³⁷ V současnosti se kritickému ohlasu na literaturu pro děti a mládež věnuje například webový portál iLiteratura.cz, kulturní týdeník A2 nebo příloha pro o literatuře pro děti a mladé čtenáře Triangl (vychází v časopisu Tvar). Na popularizaci literatury pro děti a mládež se podílí například také projekt Nejlepší knihy dětem, který vytváří Svaz

³⁴ MALÝ, Radek a Josef NEŠPOR. *Lexikon českých nakladatelství dětské knihy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 81.

³⁵ ŠUBRTOVÁ, Milena podle MALÝ, Radek a Josef NEŠPOR. *Lexikon českých nakladatelství dětské knihy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 82.

³⁶ MALÝ, Radek a Josef NEŠPOR. *Lexikon českých nakladatelství dětské knihy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 82.

³⁷ K tradici Zlatého máje se přihlásily dva stejnojmenné sborníky, které vyšly v letech 1999 a 2000. SVOBODA, Richard a Blahoslav DOKOUPIL. *Zlatý máj. Slovník české literatury po roce 1945* [online]. 31. 5. 2006 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=241>

českých knihkupců a nakladatelů ve spolupráci s českou sekcí IBBY a Svazem knihovníků a informačních pracovníků České republiky.³⁸ Kvalitní literaturu pro děti a mládež pomáhají propagovat také knižní veletrhy a festivaly, jakým je například Svět knihy, konající se tradičně na začátku května.

2.1 Literatura pro děti a mládež jako subsystém literární slovesnosti

„Literatura přímo určená dětem a mládeži zahrnuje tvorbu záměrně jim věnovanou a texty, které děti a mládež přijímají jako svou četbu.“³⁹ Literatura pro děti a mládež se vyčleňuje jako jeden ze subsystémů literatury. Jedná se o větší celek, který stojí v protikladu k literatuře pro dospělé čtenáře. Mezi oběma systémy lze najít vzájemný vztah, literatura pro dospělé hrála dlouhou dobu dominantní roli, postupně ji ale literatura pro děti a mládež ovlivňovala, například v oblasti jazykových prostředků a fantazijních motivů. Zpravidla je příjemcem literatury pro děti a mládež čtenář ve věku 3-16 let. Se vznikem literatury pro děti a mládež úzce souvisí dva odvozené pojmy. Intencionální díla jsou dětem a mládeži adresována tvůrci a jsou určována vnějšími atributy (podtitul, edice, nakladatelství). Neintencionální díla jsou veškerá četba, ve které se vyskytují slovesné projevy, které si literatura pro děti a mládež přisvojuje, a které se tak podílejí na jejím kvantitativním růstu. Jedná se například o slabikáře a čítanky, časopisecké, divadelní a filmové texty. Od druhé poloviny 20. století převažuje intencionální tvorba.⁴⁰

Literaturu pro děti a mládež tvoří žánry, které čerpají inspiraci ze tří hlavních zdrojů. Jsou jimi „žánry, které jsou určeny dětem a mládeži, próza s dětským hrdinou, autorská pohádka pro mladší děti, hrané a loutkové drama, obrázková kniha – Bilderbuch.“⁴¹ Druhou skupinu tvoří žánry převzaté ze starověké a folklorní literatury, jmenujme literární adaptace mýtů, eposů, bajek, pohádek a pověstí. Třetí základní kategorií jsou univerzální žánry literatury pro děti a mládež a literatury pro dospělé. Jejich vznik byl podmíněn mimo jiné zavedením povinné školní docházky, zvyšující se

³⁸ TUREČKOVÁ, Marcela. In: *Zpráva o českém knižním trhu 2017/2018*. Praha: Svaz českých knihkupců a nakladatelů, 2018, s. 24.

³⁹ ČENKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006, s. 12.

⁴⁰ ČENKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006, s. 12.

⁴¹ ČENKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006, s. 17.

čtenářskou gramotností a sociálním postavením dětí a mládeže. Jedná se o dobrodružnou, vědeckofantastickou, historickou, biografickou literaturu, detektivní prózu, prózu s dívčí hrdinkou, autorskou pohádku, novodobé mytické prózy, poezii, drama, komiks, fantasy literaturu a literaturu faktu. Ilustrace je zcela zásadní složkou literatury pro děti a mládež, u některých žánrů a publikací je rovnocenná, případně i nadřazená literárnímu textu.⁴²

Próza pro děti a mládež prošla celou řadou proměn, ty souvisely mimo jiné s vývojem prozaických žánrů jako takových, ale také s postavením dítěte ve společnosti. V tomto ohledu literatura pro děti a mládež souvisí s obory pedagogiky a psychologie, které pomocí svých teorií ovlivňovaly místo dítěte ve společnosti. Termín próza není zcela přesný, označujeme tak všechna neveršovaná a nedramatická literární díla. Mnohdy by bylo vhodnější používat názvy konkrétních prozaických žánrů, jakými jsou román, novela a povídka s dětským hrdinou. Tyto žánry jsou vyprávěními, ve kterých figurují příběh a vypravěč. Od poloviny 19. století se v literatuře pro děti a mládež prosazovala, obdobně jako u četby pro dospělé, próza historická, která se dotýkala tematiky národního uvědomování a vlastenectví.⁴³ S postupným vývojem je důležité také zmínit životopisný román, dobrodružnou prózu, která se v českém prostředí těšila největšímu úspěchu v meziválečném období, šedesátých až osmdesátých letech. Poněkud vytlačena z hlavního proudu byla kvůli rostoucímu trendu popularity žánrů komiksu a fantasy literatury.

Zvláštní kategorií knih, kterou je složité vymezit, je young adult literatura. V českém kontextu na toto téma chybí odborné materiály, proto je obtížné pojem terminologicky uchopit. Kateřina Stupková se tak ve svém eseji pro přílohu *Triangl* časopisu *Tvar ptá*, zda je literatura pro děti a mládež či literatura pro dospívající totéž co young adult literatura. Podle definic zahraničních zdrojů cílí young adult literatura na čtenáře od dvanácti do osmnácti let, jiné zdroje ale hovoří o širším rozptylu až do pětadvaceti let. „Mohlo by se o ní uvažovat jako o nadstavbě literatury pro děti a mládež, která vyplňuje prostor mezi literaturou pro dospívající a literaturou pro

⁴² ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006, s. 17.

⁴³ Historická povídka se stala dominantním žánrem, jehož autory byli například Alois Jirásek nebo Zikmund Winter. Z jejich děl byly vytvářeny výběry pro mládež. Obecně četbu mládeže od 80. let 19. století až do poloviny století dvacátého tvořily výběry z tvorby známých českých a světových spisovatelů.

ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006, s. 23-24.

dospělé.⁴⁴ Často může ale příslušnost k young adult literatuře určit až samotný čtenář. Kniha, která byla původně určena jinak staršímu publiku, zaujme mladé čtenáře. Ačkoliv se pojmy literatura pro děti a mládež a young adult literatura částečně překrývají, nejsou totožné. Liší se například v komplikovanosti vyprávěného příběhu. Autoři young adult literatury volí propracovanější schémata a motivy. Další otázkou bez jasné odpovědi pak zůstává, zda je možné chápat young adult literaturu jako samostatný žánr. Autorka textu to v příspěvku nedoporučuje, protože podle ní existuje jen málo jednotlivých znaků. Lepší je tedy hodnotit literaturu ve vztahu k primárně zamýšlené cílové skupině.⁴⁵ Young adult literatura je tedy spíše nakladatelská strategie či oblast.

2.2 Současná literatura pro děti a mládež

Svatava Urbanová vyvozuje několik obecných nadějeplných závěrů týkajících se současné literární tvorby pro děti a mládež. Od počátku 21. století se knihy stále častěji stávají artefaktem. Uklidňuje se také období nakladatelského chaosu, loga nakladatelství získávají vypovídací hodnotu a některá z nich se stávají zárukou kvality. Do české literatury pro děti a mládež vstupují noví talentovaní autoři a i v jejich podání vznikají obrázkové knihy jako autorské projekty.⁴⁶ Rovněž se mění žánrové směřování, ať už hovoříme o hybridizaci žánrů nebo o obecnějším posunu k hudbě, divadlu, filmu, rozhlasu, který způsobuje změny v manipulaci s textem a knihou. Knihy mohou být doprovázeny audioverzí, návodem, jak s ní pracovat, případně dalšími přílohami (pracovní sešity, hry, apod.). Charakteristický je příklon k intermedialitě. Vytrácí se také vymezování děl dle věkových kategorií, nakladatelství Baobab například s nadsázkou vydává knihy pro všechny čtenáře do 99 let. Proměnou prochází zejména obrázkové knihy a autorské projekty, knižní díla pro děti a mládež překračují dosud známé hranice literatury a působí v širším kulturním a společenském prostoru, čtenáři mají větší zájem o umělecky kvalitní a originální knihy.⁴⁷ Po roce 2000 lze také sledovat odklon od dříve velmi populárních knih, jakými byly mayovky a verneovky, a

⁴⁴ STUPKOVÁ, Kateřina. Kostičas a monstra v kulisách rozpadlých měst: Nad dvěma knihami z rodu Young Adult Literature. *Triangl*. 2018, č. 2, s. 3.

⁴⁵ STUPKOVÁ, Kateřina. Kostičas a monstra v kulisách rozpadlých měst: Nad dvěma knihami z rodu Young Adult Literature. *Triangl*. 2018, č. 2, s. 3.

⁴⁶ URBANOVÁ, Svatava. In: *Literatura pro děti a mládež na začátku tisíciletí: kontexty, problémy, trendy*. Praha: Obec spisovatelů, 2009, s. 20.

⁴⁷ URBANOVÁ, Svatava. In: *Literatura pro děti a mládež na začátku tisíciletí: kontexty, problémy, trendy*. Praha: Obec spisovatelů, 2009, s. 19-21.

naopak novou záplavu titulů s podobně módní tematikou, populární se stává fantasy, upíří nebo kouzelnická tematika.

Uvažujeme-li o současné knize pro děti a mládež, mnohým čtenářům se vybaví několik dnes již téměř ikonických jmen autorů, kteří přispívají k popularizaci tohoto žánru. Jsou mezi nimi Petr Nikl, Petr Sís, Alžběta Skálová nebo Tereza Říčanová, v uměleckonaučné produkci pak Renata Fučíková nebo Martina Skala. Literaturu pro děti a mládež v posledních letech výrazně obohacují debutanti, kteří již mohou být známí dospělým čtenářům nebo do literárního světa teprve vstupují. Tematickým zaměřením se česká literatura pro děti a mládež nevymyká evropským trendům. Roste zájem o komiks a grafické romány, vycházejí náročně zpracované knižní artefakty. Objevuje se řada nových titulů pro dospívající čili mladé dospělé (tzv. young adults). V České republice, podobně jako v jiných evropských zemích, můžeme pozorovat jistou úroveň infantilizace, což znamená, že řada životních oblastí se pro lidi ve věku od třinácti do třiatřiceti let sjednocuje. Kromě životního stylu jako takového se jedná o módu nebo například film. Největší úspěchy slaví v posledních letech filmy inspirované komiksem, případně fantasy a sci-fi žánr.⁴⁸

2.3 Problémy vydávání dětské knihy

Zakladatel a majitel nakladatelství Práh Martin Vopěnka se ve svém příspěvku ve sborníku *Literatura pro děti a mládež na začátku tisíciletí* z roku 2009 pozastavil nad ekonomickými aspekty ovlivňujícími vydávání původní literatury pro děti a mládež. Na problematiku se dívá z pozice nakladatele, pro kterého je nakladatelství jediným zdrojem příjmů, a při jehož vedení musí nutně uvažovat strategicky. Nakladatelství Práh se věnuje literatuře pro děti a mládež spíše příležitostně, například v edici *Největší Češi* vychází díla Renáty Fučíkové. Cílem je podporovat hodnotné vzdělávací projekty, které dětem přiblíží historii nebo různé oblasti umění.⁴⁹ Vopěnka poukazuje na to, že kritik odborně posuzující českou literaturu pro děti a mládež by si měl být vědom, že vidí pouze špičku ledovce ukrytého v oceánu nevydaných rukopisů. Vydávání literatury pro děti a mládež je na ekonomických aspektech do značné míry závislé, od knihy se

⁴⁸ČEŇKOVÁ, Jana. In: *Česká literatura pro děti a mládež (2000-2011): Czech literature for children and young people (2000-2011) = Tschechische Kinder- und Jugendliteratur (2000-2011)*. Praha: Ministerstvo kultury České republiky, 2012, s. 7-8.

⁴⁹V nakladatelství Práh vyšel cyklus Anny Novotné *Opera nás baví, Divadlo nás baví, Balet nás baví*. VOPĚNKA, Martin. In: *Literatura pro děti a mládež na začátku tisíciletí: kontexty, problémy, trendy*. Praha: Obec spisovatelů, 2009, s. 205.

očekává, že bude krásná na první pohled (ve smyslu grafického zpracování), a zároveň levná. Proto rukopisy knih pro děti a mládež tvoří velkou část odmítnutých projektů, za stejnou investici se dá totiž vydat hned několik knih pro dospělé.⁵⁰ Knihy, které nakonec skutečně vyjdou, rozčleňuje do několika kategorií. První skupinou jsou reprinty známých autorů, u kterých odpadají pořizovací náklady na ilustrace. Česká čtenářská obec navíc tyto knihy dobře přijímá, mimo jiné proto, že jsou relativně levné. Druhou skupinu tvoří knihy zakoupené ze zahraničí. Práva za ilustrace a sazbu koupená v zahraničí bývají výrazně levnější než původní ilustrace. Třetí skupinou jsou knihy, které se vydání dočkají jen díky obrovskému zápalu a zájmu nakladatele. Dále to mohou být populárně-naučné knihy, které v sobě nesou prvek poučení a nakladatelé mají pocit, že tak přispívají ke vzdělávání dítěte. Pátým typem jsou knihy vycházející s podporou Ministerstva kultury České republiky nebo jiných grantů. Poslední možností je podle Vopěnky přizvat i k průměrnému textu špičkového výtvarníka, který dokáže dílo zabalit do originálního přebalu a pozvednout jeho celkovou úroveň. Zákazníci podle něj nemusí mít čas hodnotit obsah, nakupují nejdřív očima, kniha je musí zaujmout.⁵¹

2.4 Současná nakladatelství literatury pro děti a mládež

Svatava Urbanová charakterizuje původní českou tvorbu v literatuře pro děti a mládež vznikající v prvním desetiletí 21. století jako dynamický fenomén, který uvádí do pohybu jednotlivé počiny připomínající tělesa s magnetickým účinkem. Proudění v následku toho vzniká jako indukční proudění v elektromagnetických polích. „Zdrojem se stávají skupiny děl nebo osobitá tvorba svébytných autorů, nakladatelské aktivity, které překračují pouhou vydavatelskou praxi.“⁵²

Počátek 21. století znamenal pro literaturu pro děti a mládež oživení a osvěžení. Dostala se na pozici, ve které se jí nevěnují pouze specializovaná média, navíc se zkoumá v přesahu kulturních a mezioborových přístupů. Sleduje se ve vztahu k jiným

⁵⁰ VOPĚNKA, Martin. In: *Literatura pro děti a mládež na začátku tisíciletí: kontexty, problémy, trendy*. Praha: Obec spisovatelů, 2009, s. 205.

⁵¹ Tamtéž, s. 206.

⁵² Vznikají tak knihy, které mají vysokou výtvarnou a polygrafickou úroveň. Společným znakem je přesah adresáta, v tomto smyslu hovoří Svataava Urbanová o možném kolapsu kategorie věkovosti, stejně obtížně se díla zařazují do kategorií žánrů.

URBANOVÁ, Svataava. In: *Literatura pro děti a mládež na začátku tisíciletí: kontexty, problémy, trendy*. Praha: Obec spisovatelů, 2009, s. 9.

uměleckým druhům a stále častěji se jedná o komplexní díla, ve kterých hrají srovnatelně podstatnou roli text a obraz. Zájem o literaturu pro děti a mládež je oživován a podporován udělováním prestižních ocenění, jakými jsou Magnesia Litera nebo Zlatá stuha. Na kvalitní původní literaturu upozorňuje katalog Nejkrásnější knihy dětem. Hlavním informačním zdrojem v této oblasti je internet, ačkoliv o literatuře pro děti a mládež informují příležitostně také deníky nebo specializovaná literární periodika.

Vycházíme-li z načrtnuté metafory Svatavy Urbanové o magnetických polích, nejsilnější z nich se vytváří kolem výrazných nakladatelství, která mají svůj jasný profil, ediční plán a autorskou základnu, dovedou o díle informovat a zajímavě ho prezentovat. Knihy vydávané v těchto, mnohdy menších, nakladatelstvích, dokážou upoutat pozornost celou řadou originálních prvků. Nejedná se jen o samotný název knihy nebo jednotlivých kapitol, zájem u mladého čtenáře (a jeho rodiče) může vyvolat netypický formát, typografie nebo stránková manipulace. Jedním z charakteristických projevů současné nakladatelské praxe se tak stalo kladení důrazu na kvalitní zpracování, a odliv knih komerčních, pirátských nebo diletantsky zpracovaných.⁵³ Nakladatelství se nezaměřují pouze na možné mladé čtenáře, ale na dospělé zprostředkovatele dětské knihy. Kromě ceny tak při uvažování o koupi knihy vstupuje do hry celková umělecká hodnota díla. Všechny výše popsané faktory vedou k pozvedávání knižní kultury jako takové. Nakladatelé se již tolik neobávají vydávat experimentální díla plná kreativity nové mladé generace autorů. Podstatné je, že se stávají součástí komunikačního a kulturního oběhu. „Jsou to právě nakladatelé, kteří vyzývají autory k projektům, provokují a informují čtenáře, podílejí se na utváření kulturního povědomí a formování estetického kánonu, působí jako sjednocující element elektrizujících a magnetických polí, která se ustalují. Knihy s určitými logy se stávají zárukou kvality.“⁵⁴

Platí také, že se v českém prostředí v nadprůměrném počtu profilují nakladatelé literatury pro děti a mládež, kterým nejde primárně o snadný výtěžek, ale kteří skutečný

⁵³URBANOVÁ, Svatava. In: *Literatura pro děti a mládež na začátku tisíciletí: kontexty, problémy, trendy*. Praha: Obec spisovatelů, 2009, s. 14.

⁵⁴URBANOVÁ, Svatava. In: *Literatura pro děti a mládež na začátku tisíciletí: kontexty, problémy, trendy*. Praha: Obec spisovatelů, 2009, s. 15.

zájem o dětskou knihu jako nástroj zábavy, poučení a prostředek, jak přispět v oblasti knižní kultury.⁵⁵

2.5 Vybraná nakladatelství a jejich edice

Současná nakladatelství literatury pro děti a mládež tvoří na knižním trhu stabilní segment, který se v posledním desetiletí oproti devadesátým létům uklidnil. Mezi největší a nejvýznamnější zástupce stále patří Albatros s širokou řadou knih pro děti a mládež. V roce 2009 byla založena mediální společnost Albatros Media, která dnes zaštiťuje šestnáct nakladatelství. Nalezneme mezi nimi tradiční nakladatelství Albatros, ale také například nakladatelství knih pro dospělé Plus, které vzniklo z původní edice Albatrosu. Do mediálního impéria patří také dynamicky se rozvíjející Kniha Zlín, nakladatelství Vyšehrad nebo Motto. Vydávání knih pro dospívající mladá čtenáře se systematicky věnuje nakladatelství CooBoo (jedná se o zkratku slov „cool“ a „books“). Výraznou součástí mediální společnosti jsou také nakladatelství Egmont a Fragment. Albatros je dlouhodobým exkluzivním vydavatelem knížek Astrid Lindgrenové a příběhů Harryho Pottera J. K. Rowlingové v České republice.⁵⁶ Nevyhýbá se ale například ani módním asijským komiksům, v podobě japonské mangy vyšlo například Shakespearovo dílo. Mezi oblíbené projekty patří i knihy s CD a DVD nahrávkami, někdy mohou nahrávky dotvářet příběh, jindy jsou paralelní zvukovou nahrávkou textu v mluvené podobě nebo mohou představovat výzvu k další četbě příběhů.⁵⁷

2.5.1 Bežiliška

Bežiliška je stále poměrně nové nakladatelství zaměřující se výhradně na literaturu pro děti a mládež. Vzniklo v roce 2013, základem produkce jsou díla vycházející v edicích *Leporela* a *Mikroliška*. Nakladatelství si pečlivě vybírá texty, které se rozhodne vydat, důraz klade také na řemeslně poctivé a umělecké obrazové zpracování knihy. V roce 2014 získalo Zlatou stuhu za knihu *Ferdinande!* autora

⁵⁵MALÝ, Radek a Josef NEŠPOR. *Lexikon českých nakladatelství dětské knihy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 87.

⁵⁶O nás. *Albatros Media* [online]. [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <https://www.albatrosmedia.cz/c/o-nas/>

⁵⁷URBANOVÁ, Svatava. In: *Literatura pro děti a mládež na začátku tisíciletí: kontexty, problémy, trendy*. Praha: Obec spisovatelů, 2009, s. 19.

Robina Krále a ilustrátorky Andrey Tachezy.⁵⁸ Dosud největší úspěch ale nakladatelství zaznamenalo po vydání knihy *Vynálezárium* autora Robina Krále, ilustrátorky Jany Hruškové a grafičky Zuzany Brečanové. Kniha o vynálezech, které používáme denně a nepozastavujeme se nad jejich původem, rovněž přibližuje deset téměř zapomenutých básnických forem. Kniha získala Zlatou stuhu 2016 ve výtvarné i literární části a také ocenění Magnesia Litera 2016 v kategorii knihy pro děti a mládež. V roce 2017 zase zájem odborných porot vzbudila kniha autorky Terezy Vostradovské *Hravouka*.⁵⁹

2.5.2 Brio

Nakladatelství Brio vzniklo v roce 1993 v Praze jako společný podnik Alana Grunda, Monique Souchon a Jitky Zahradníkové. Soustřeďuje se na literaturu pro děti, pohádky, populárně-naučné průvodce a původní českou prózu. Knihy pro děti vydávalo v několika edicích, jako příklad lze uvést edice *Kniha hrou*, *Velké knihy pohádek* nebo edici pro nejmenší *Moje první knížka*. Z českých autorů zde publikovali Martina Drijverová, Martina Skala nebo Pavel Šrut, mezi ilustrátory patří Petr Liška, Markéta Prachatická a Pavel Čech. V roce 2012 se nakladatelství Brio stalo součástí nakladatelství Slovart.⁶⁰ Ačkoliv Slovart na svých internetových stránkách deklaruje, že zaměření stejnojmenné edice (tedy Brio) je totožné s dříve existujícím nakladatelstvím, dominuje jí nyní překladová literatura.⁶¹

2.5.3 Baobab

Nakladatelství Baobab vzniklo v roce 2000 v Praze. Zakladateli jsou manželé Tereza a Juraj Horváthovi, později se k nim připojila Vladislava Čumplová. Majitelem je občanské sdružení Kmen Baobabu. Jedná se o malé alternativní nakladatelství, které se zaměřuje na ilustrované knihy pro děti a mládež. Baobab umožňuje uměleckou realizaci nastupující generaci výtvarníků a ilustrátorů, kteří se rekrutují z řad absolventů Ateliéru ilustrace při Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. Ateliér vede Juraj Horváth. „Podstatnými důvody k založení nakladatelství byla, kromě vlastní tvorby,

⁵⁸MALÝ, Radek a Josef NEŠPOR. *Lexikon českých nakladatelství dětské knihy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 109.

⁵⁹ Nakladatelství Běžiliška. *Beziliška.cz* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.beziliska.cz/>

⁶⁰MALÝ, Radek a Josef NEŠPOR. *Lexikon českých nakladatelství dětské knihy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 113.

⁶¹ Brio. *Slovart: Knihy moderního člověka* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: https://www.slovart.cz/knihy-v-cestine/pro-deti-a-mladez/brio.html?page_id=12186

především potřeba navázat na 90. léty narušenou tradici české ilustrace a knihy pro děti a vydávat knížky mladým ilustrátorům a autorům, kteří jinak neměli možnost na knižní trh proniknout.⁶² Vydává původní ilustrované knihy pro všechny čtenáře od 1 roku do 99 let. Knihy vydává v edicích, například *Řada do malé kapsy*, *Kvartová řada*, *Lemur*, *Baohemia* (původní knihy z Baobabu), *Big Bao* (Velké romány pro velké čtenáře), *Mi.Mo* (O dětství pro dospělé i děti), *13½* (edice pro dospívající).⁶³ Ročně nakladatelství vydává zhruba dvacet titulů a spolupracuje s více než desítkou kmenových autorů.⁶⁴ Knihy Terezy Říčanové, Dagmar Urbánkové, Magdaleny Rutové, Jiřího Dvořáka, Daisy Mrázkové a dalších autorů umožňují rodičům malých čtenářů, aby s knížkami pracovali za hranicí běžného předčítání, dětem i dospělým poskytují impulsy, inspiraci k dalšímu přemýšlení, jsou interaktivní. Baobab se rovněž podílí na organizaci kulturních akcí, nejvýznamnější z nich je festival Tabook, který se odehrává každý rok na přelomu září a října v Táboře.⁶⁵

2.5.4 Meander

Nakladatelství Meander vzniklo v roce 1997 a sídlí v Praze. Zakladatelkou a majitelkou je Ivana Pecháčková, vydává netradičně pojaté knihy pro děti a mládež současných českých i zahraničních autorů a výtvarníků. Knihy vydává v pěti edicích, jsou jimi *Manamana*, *Modrý slon*, *Pro Emu*, *Pražské legendy* a nově *Leporelo*. Edice *manamana* je zaměřená na vyprávění biblických příběhů, snaží se předkládat příběhy dětem tak, aby nebyly příliš zjednodušené, ale převyprávěné citlivě. Nejprizmatnější jsou pro Meander ale edice *Modrý slon* a *Pro Emu*. V edici *Modrý slon* vycházejí náročnější, umělecké autorské knihy pro děti. Jsou to právě tato díla, která nakladatelství proslavila. Ediční řada *Pro Emu* je věnována modernímu komiksu, jako první zde vyšla v roce 2006 kniha Lucie Lomové *Anča a Pepík zasahují*.⁶⁶ Knihy nakladatelství Meander bývají již tradičními účastníky anket o nejkrásnější knihu pro děti a mládež. Nakladatelství získalo několikrát Zlatou stuhu, například za výtvarné zpracování knihy Violy Fischerové *Co vyprávěla dlouhá chvíle* nebo za knihu Jiřího Stránského *Perlorodky*. Kmenovým výtvarníkem nakladatelství je Petr Nikl, jehož

⁶² O Baobabu. *Baobab* [online]. [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.baobab-books.net/>

⁶³ MALÝ, Radek a Josef NEŠPOR. *Lexikon českých nakladatelství dětské knihy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 107.

⁶⁴ O Baobabu. *Baobab* [online]. [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.baobab-books.net/>

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ *Pro Emu*. *Meander* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.meander.cz/pro-emu/>

knihy bývají pravidelně oceňovány v České republice i v zahraničí. Mezi další významné ilustrátory nastupující generace patří například Vendula Chalánková nebo Petra Josefina Stibitzová. Grafická úprava knih je pečlivě promyšlená, vyniká precizním tiskem a kvalitou reprodukcí. Na příkladu nakladatelství Meander se dá pozorovat posun v grafické promyšlenosti vydávaných knih. Meander patří k významným producentům kvalitní literatury pro děti a mládež.⁶⁷ Hovoří o tom ostatně i majitelka Ivana Pecháčková na internetových stránkách: „Krásná kniha je krásně napsaná a krásně ilustrovaná, krásná kniha je věc, kterou chcete mít doma v knihovně a o kterou se budou handrkovat vaše děti a vnuci, až vy tady jednou nebudete. A sběratelé po ní budou v antikvariátech pátrat i v příštím století.“⁶⁸ Svatava Urbanová dodává, že způsob, jakým jsou v Meanderu a Baobabu oslovení konkrétní čtenáři, se stává nadějí, že se profesionalizuje redakční a nakladatelská práce v oblasti literatury pro děti a mládež. Konkrétně to dokládá na množství informací, které se mohou čtenáři dozvědět o autorovi, díle, kontextu díla, nakladatelství a knižní produkci obecně.⁶⁹ Nakladatelství se umí rovněž lépe prezentovat navenek, ať už účastí na nejrůznějších festivalech a veletrzích, ale také organizováním vlastních autogramiád, veřejných čtení nebo kreativních dílen pro děti a jejich rodiče.

2.5.5 65. pole

V roce 2007 založil nakladatelství Tomáš Brandejs, kromě české a překladové beletrie, naučných knih a životopisů vydává také literaturu pro děti a mládež v edici *Políčko*.⁷⁰ Název nakladatelství byl inspirován počtem šachovnicových polí, těch je 64. Pětašedesáté symbolizuje přesahující a nečekané.⁷¹ Nakladatelství sídlí na pražské Palmovce. Vydává knihy ekonoma Tomáše Sedláčka, největší úspěch doposud měla jeho *Ekonomie dobra a zla*, která byla přeložena do více než dvaceti jazyků.

⁶⁷MALÝ, Radek a Josef NEŠPOR. *Lexikon českých nakladatelství dětské knihy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 173.

⁶⁸O nakladatelství Meander. *Meander.cz* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.meander.cz/o-meanderu/>

⁶⁹URBANOVA, Svatava. Magnetická pole české literatury pro děti a mládež na začátku 21. století. In: *Literatura pro děti a mládež na začátku tisíciletí: kontexty, problémy, trendy*. Praha: Obec spisovatelů, 2009, s. 16-17.

⁷⁰MALÝ, Radek a Josef NEŠPOR. *Lexikon českých nakladatelství dětské knihy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 89.

⁷¹Profil nakladatelství 65. pole. *65pole.cz* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.65pole.cz/profil>

Kromě výše jmenovaných nakladatelství vydávají literaturu pro děti a mládež i další česká nakladatelství, ta se ale nespécializují výhradně na tento segment. Jmenovat můžeme nakladatelství Argo, Host nebo Paseku, která přináší českým čtenářům současný český i světový komiks. Nakladatelství Paseka vydalo mimo jiné úspěšné knihy *Lichožrouti* Pavla Šruta a román *Nazí* Ivy Procházkové. V roce 2018 upoutala pozornost literárního světa kniha Vojtěcha Matochy *Prašina*.⁷²

⁷² Prašina. *Paseka* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.paseka.cz/vojtech-matocha-prasina-ilustroval-karel-osoha/produkt-4686/>

3. Profil nakladatelství Labyrint

3.1 Historie a počátky fungování

Nakladatelství Labyrint založil v roce 1992 Joachim Dvořák. Redakce sídlí v blízkosti Karlova náměstí, v Dittrichově ulici, kam se přestěhovala po povodních roku 2002, které tehdejší karlínské sídlo nakladatelství zničily. Joachim Dvořák studoval speciální pedagogiku, ale kromě toho například také žurnalistiku nebo etnologii. Název Labyrint je pochopitelný, dobře zapamatovatelný, zároveň v sobě skrývá tajemno.⁷³ Dříve než začal Joachim Dvořák vydávat knížky, vznikl časopis o literatuře a umění *Labyrint revue*, vycházel od roku 1991. Přínosem literatuře a knižnímu trhu byla nakladatelsko-knihkupecká ročenka *Almanach Labyrint*, která vycházela od roku 1992.⁷⁴ Poslední tištěnou vázanou verzí je Almanach z roku 2012. Ročenka plnila zejména informační službu nakladatelům a čtenářům. V současnosti tuto funkci plní internetové stránky Almanachu Labyrint s podtitulem Nejobsáhlejší zdroj informací o českém knižním trhu. Ačkoliv ročenka již několik let nevychází v knižní verzi, informace o připravovaných a vydávaných titulech jsou stále aktualizovány.

Prvním knižním titulem, který nakladatelství vydalo, byla *Horečka* Václava Hraběte. Do roku 2002 vydával Labyrint přibližně pět titulů ročně, v období mezi roky 2003 a 2006 zhruba deset knih, od roku 2007 pak do dvaceti knih ročně.⁷⁵ Dnes podle slov majitele Joachima Dvořáka vydává nakladatelství přibližně 25 titulů za rok.⁷⁶ Redakce nakladatelství v Dittrichově ulici má tři místnosti a na stálo v ní pracují tři zaměstnanci, ke spolupráci na jednotlivých dílech bývají přizváni buď stálí spolupracovníci, nebo noví mladí autoři a ilustrátoři.

3.2 Ediční činnost a vydané tituly

Nakladatelství vydává uměleckou prózu a poezii, českou i překladovou, v posledních letech se pak výrazně soustředí na tvorbu pro děti a mládež. Po celou dobu

⁷³ HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006*. Praha: Libri, 2007, s. 184.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ MALÁ, Zuzana. Labyrint. In: *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. 2013 [cit. 2019-04-20].

Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1901&hl=labyrint+>

⁷⁶ Rozhovor s Joachimem DVOŘÁKEM, Praha, 10. 4. 2019.

své existence klade důraz na vysokou ediční a grafickou úroveň svých titulů.⁷⁷ Produkci nakladatelství charakterizuje několik výrazných edic, některé z knih ale vychází bez zařazení do ediční řady. Mezi početně nejobsáhlejší patří edice *Raketa* a *Labyrint KOMIKS*, ve kterých vychází původní česká i překladová díla. Edici *Granada* charakterizuje především zahraniční próza, v edici *Karawana* vycházejí portréty slavných osobností. *Gutenbergovy čítanky moderní prózy* pak čtenáři představují nejzajímavější autory cizojazyčných literatur.

V Edici *Granada* vyšla v roce 1997 například kniha devíti povídek Salmana Rushdieho *Východ, Západ*, která získala druhé místo v soutěži Nejkrásnější kniha ČR 1997. Překlad Pavla Dominika a Stanislavy Pošustové doprovázejí originální linoryty Michala Cihláře. Ve stejné edici vyšel také *Tulák po hvězdách* Jacka Londona nebo *Písačky pro milovanú Lutéciu* Dominika Tatarky ve slovenském originále.⁷⁸ Tyto texty o lásce byly vydány k desátému výročí autorovy smrti, na základě původního rukopisu je doprovází fotografie slovenského fotografa Petera Župníka. Kniha v anketě Kniha roku 1999, kterou organizoval slovenský časopis Domino Forum, skončila na 2. místě. Autorem grafické úpravy edice byl Michal Cihlár.⁷⁹

Edice *Karawana* je charakterizována deníky, portréty, úvahami a autobiografiemi významných osobností, zejména umělců. Jedním z výrazných titulů je *Deník v dopisech* Vincenta van Gogha, jehož editorem a autorem komentářů je znalec umělcova díla Jan Hulsker. Ten také pro toto dílo vybral a uspořádal přes dvě stovky reprodukcí kreseb, maleb a skic, které se vztahují k jednotlivým obdobím malířova života a tvorby. Z nizozemského originálu knihu přeložila Petra Schürová. V edici vyšel také *Intimní autoportrét* Fridy Kahlo nebo *Před a po* Paula Gauguina. Do edice *Karawana* patří rovněž výběr nejzajímavějších literárních reportáží z celého světa *Hřbitov bohatých psů* Egona Erwina Kische. Z českých autorů jmenujme alespoň Vítězslava Nezvala a jeho dílo *Pražský chodec*. Grafickou úpravu edice měl na starosti Pavel Růt.⁸⁰

⁷⁷ Řada knih nakladatelství Labyrint získala prestižní ocenění, ať už se jedná o literaturu pro děti a mládež nebo například ocenění Nejkrásnější knihy roku za *Nebe pod Berlínem* Jaroslava Rudiše.

HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006*. Praha: Libri, 2007, s. 184.

⁷⁸ MALÁ, Zuzana. Labyrint. In: *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. 2013 [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1901&hl=labyrint+>

⁷⁹ HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006*. Praha: Libri, 2007, s. 184.

⁸⁰ *Labyrint* [online]. Praha: Labyrint [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <http://www.labyrint.net/>

Dalším ojedinělým projektem jsou *Gutenbergovy čítanky moderní světové prózy*, ve kterých nakladatelství Gutenberg spolu s Revue Labyrint vydává antologie cizojazyčných literatur. Doposud jich vyšlo jedenáct. Prvním svazkem edice je *Britská čítanka*, která představuje výběr z tvorby deseti významných současných britských prozaiků. Čítanka vyšla v anglicko-českém vydání, naposledy byla doplněna a aktualizována v roce 2008. Pozoruhodný je druhý ediční svazek *Africká čítanka*, který může sloužit jako průvodce po současném africkém literárním světě. Obsahuje šestnáct ukázek prozaiků z celé Afriky. Míru rozmanitosti dokazuje fakt, že texty byly překládány z deseti různých jazyků. Mezi dalšími vyšly čítanky slovenské, italské, francouzské, norské, švédské, kubánské, německé a naposledy finské literatury.

Nakladatelství Labyrint se také věnuje vydávání současného českého a světového komiksu, vychází ve zvláštní edici *Labyrint KOMIKS*. V edici vyšla díla Lucie Lomové, Nikkarina (vlastním jménem Michala Menšíka) nebo Petra Korunky. Nejznámějším dílem edice je trilogie *Alois Nebel* autorů Jaroslava Rudiše a Jaromíra 99. Od roku 2006 se Labyrint podílel na pořádání mezinárodního multimediálního festivalu KomiksFEST, který spolu s Joachimem Dvořákem založil Tomáš Hibi Matějčíček.⁸¹ Cílem festivalu bylo vyvést komiks z českého literárního undergroundu a pomoci etablovat ho jako plnohodnotné médium, které je schopné zprostředkovat čtenáři jakýkoliv obsah.⁸² Po jubilejním desátém ročníku byl ukončen, jeho aktivity a projekty tím ale neskončily. Vyhlásování výročních cen Muriel převzal mezinárodní festival KOMA. V době existence festivalu, konkrétně od roku 2008, vycházela *KomiksFest! Revue*, v níž byly otištěny ukázky tvorby světových i českých autorů komiksu. V revue vyšly například komiksy Marjane Satrapi, Maxe Anderssona nebo Joea Lamberta. Publikace obsahovala také publicistickou část s rozhovory nebo texty o historii komiksu jako žánru.

Vizuálně zaměřenou řadou je edice *Fresh Eye*, jejíž první svazek byl publikován v roce 2012. Jednalo se o knihu *Jak rozpoznat odpadkový koš/ Eseje o stereotypech ve vizuální kultuře* Václava Hájka. Následovala kniha kolektivu autorů *Made in Japan/*

⁸¹ Tomáš Hibi Matějčíček (1978-2009) byl organizátorem KomiksFESTu!, propagátorem komiksu u nás a publicistou. Kromě toho sám sebe charakterizoval jako estéta a fotografa. Za dobu existence KomiksFESTu! se mu podařilo do Prahy přivést významné osobnosti komiksu, jakými jsou například Bryan Talbot nebo Max Andersson. Podařilo se mu také zorganizovat komiksovou sekci na Letní filmové škole Uherské Hradiště.

Tomáš Hibi Matějčíček. *Radio Wave* [online]. 21. 9. 2010 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/tomas-hibi-matejicek-1978-2009-5331981>

⁸² O festivalu. *KomiksFEST* [online]. [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <http://komiksfest.cz/o-festivalu/>

Eseje o současné japonské popkultuře a Způsoby vidění Johna Bergera, jedna z nejlivnějších knih o umění a vizualitě.⁸³

Řada knih vychází mimo edice, zejména původní česká próza. Kmenovým autorem nakladatelství je Jaroslav Rudiš, s Labyrintem spolupracuje dlouhodobě od vydání prvotiny *Nebe pod Berlínem*. Labyrint také vydával knihy německy píšící autorky Lenky Reinerové, nejčastěji v překladu Olgy Walló, jejíž autorská díla rovněž vyšla v nakladatelství Labyrint. Několika vydání se dočkala úspěšná *Horečka* Václava Hraběte, nakladatelství také publikovalo výběr z povídek Karla Čapka nebo Bohumila Hrabala.⁸⁴

Labyrint se podílí na organizaci řady kulturních událostí, kromě výše zmíněného festivalu komiksu pořádá spolu s Českými centry každoročně Noc literatury. Nakladatelství je také partnerem literárně-hudebního kabaretu EKG v divadle Archa.⁸⁵

3.3 Edice Labyrint Fresh

Edice *Labyrint Fresh* vycházela od roku 2005 do roku 2009, vyšlo v ní celkem 12 svazků. Měla výraznou grafickou podobu, černobílou obálku doplňovalo jasné označení edice. Graficky edici upravovalo studio ReDesign.⁸⁶ Joachim Dvořák ji v rozhovoru popisuje jako pokus vydávat nová jména. A tento experiment byl nepochybně úspěšný. Edice představila mimo jiné knihu Jany Šrámkové *Hruškadóttir*. Novela je podle recenzentky Anny Cermanové příznačně freshní – tématem je duševní dospívání mladé dívky, která je konfrontována se smrtí blízkého člověka. Literární talent Jany Šrámkové se pak projevuje mimo jiné při citlivém zacházení s jazykem nebo při volbě básní připojených na úvod jednotlivých částí knihy.⁸⁷ Jana Šrámková získala za novelu *Hruškadóttir* v roce 2009 Cenu Jiřího Ortena. Překladatelka z polštiny a ruštiny Bára Gregorová v edici vydala působivou prvotinu *Kámen – hora – papír*.

⁸³ MALÁ, Zuzana. Labyrint. In: *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. 2013 [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1901&hl=labyrint+>

⁸⁴ MALÁ, Zuzana. Labyrint. In: *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. 2013 [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1901&hl=labyrint+>

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006*. Praha: Libri, 2007, s. 184.

⁸⁷ CERMANOVÁ, Anna. Šrámková, Jana Hruškadóttir (in Tvar). *ILiteratura.cz* [online]. 28. 5. 2009 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/24459/sramkova-jana-hruskadottir-in-tvar>

Za pozornost ale dodnes stojí podle majitele nakladatelství celá plejáda dalších jmen. „Benjamin Tuček, scénárista spousty úspěšných televizních a filmových projektů, včetně Kanceláře Blaník. Vydali jsme knížku česky Michalu Hvoreckému. Taky tam vyšla zatím jediná knižní věc od Petra Pýchy, spolužáka Jaroslava Rudiše, jejich společný projekt se jmenoval Léto v Laponsku. Petr Pýcha je teď velice úspěšný scénárista, podle jeho scénáře nedávno vznikl film *Všechno bude*, který natočil Olmu Omerzu. Taky jsme tam vydali knížku Davida Jana Žáka, který se pak proslavil bestsellerem *Návrat krále Šumavy*. Mimo jiné je tam knížka Honzy Malindy, který byl teď nominován za svůj blog na Magnesii Literu a který pracuje jako novinář v magazínu Mladé fronty. Mezitím napsal několik úspěšných detektivních seriálů. Taky je nutné zmínit Marka Epsteina, skvělého scénáristu, kterému jsme před rokem vydali román o domácím násilí *Dravec*.“⁸⁸ V edici Fresh ale vyšel v roce 2006 nejprve Epsteinův *Ohybač křížů*.

Projekt se po několika letech vyčerpal. Podle Dvořáka se náměty knih, jejich témata a syžety začaly opakovat. A rukopisy, které mu přistávaly na stole, si začaly být podobné. Rozhodl se proto přeměřovat energii jiným směrem. I dnes ale v nakladatelství dostávají šanci mladí autoři se svými debuty, zejména pak, pokud se jedná o literaturu pro děti a mládež. „Měli jsme dobrou ruku, představili jsme velice zajímavá jména v době, kdy je nikdo neznal. Myslím, že jsem si sám sobě tehdy řekl, že jsem svou, v uvozovkách, povinnost pro českou literární scénu splnil. Klidně bych mohl dalších šest let vydávat každý rok dva svazky, ale pořád by se to opakovalo. Možná bychom objevili během deseti let jedno skvělé jméno, které by zazářilo, ale ztratil jsem pro to energii.“⁸⁹

3.4 Edice Raketa

Původní tvorbě pro děti a mládež věnuje nakladatelství Labyrint velký prostor. S vydáváním literatury pro děti a mládež začal Joachim Dvořák v roce 2004. Důvodem byl Petr Sís, který tehdy na veletrhu v Bologni získal významné ocenění Ragazzi Award za knihu *Strom života*, ilustrovaný životopis Charlese Darwina. Podle některých nakladatelů šlo o dílo příliš intelektuální, náročné pro mladého čtenáře. Tehdy již zkušeného nakladatele ale kniha zaujala a rozhodl se ji vydat v nové edici. „Měl jsem

⁸⁸ Rozhovor s Joachimem DVOŘÁKEM, Praha, 10. 4. 2019.

⁸⁹ Rozhovor s Joachimem DVOŘÁKEM, Praha, 10. 4. 2019.

tam tři tituly. *Kvika*, *Strom života* a pak životopis Jaromíra Jágra, ilustrovaný Karlem Jeriem. Měl jsem to vymyšlené tak, protože jsem nevěřil tomu, že bych to dokázal, že když se to nepovede a tyhle první dvě knížky se nebudou prodávat, tak by bylo fěr zaplatit dluhy a pak s tím přestat. Plán byl, že vydám Jágra, protože toho určitě prodám, z něj zaplatím dluhy, a přestanu vydávat dětské knížky. Mělo to úspěch, Darwin od Petra Síse dokonce obrovský, a tím se rozjelo celé nakladatelství.⁹⁰ Rozhodnutí vydávat literaturu pro děti a mládež tak podle něj nemělo nic společného s dětmi. „Chtěl jsem to vyzkoušet a baví mě to pořád.“⁹¹

Díla edice Raketa vychází pod nakladatelstvím Labyrint, jedná se ale od počátku o samostatnou značku, pod kterou vychází i stejnojmenný časopis. Díla v Raketě vychází s mottem „Knihy pro děti chytrých rodičů“, časopis Raketa je zase známý podtitulem „Časopis pro děti chytrých rodičů“. Jak ale Joachim Dvořák v několika rozhovorech zdůraznil, jedná se samozřejmě o nadsázku. V Raketě vychází díla Petra Síse, který je jedním z kmenových autorů nakladatelství. Kromě něj patří mezi výrazné osobnosti nakladatelství autoři série *Doktor Racek* Milada Rezková a Lukáš Urbánek. Obrovský úspěch sklídila *Hlava v hlavě* Davida Böhma, která získala Magnesii Literu i Zlatou stuhu. V roce 2016 vyšla kniha v němčině v nakladatelství Karl Rauch Verlag v překladu Doris Koubové.⁹² V roce 2017 v edici vyšel také originální knižní debut Moniky Baudišové *PIKUNIKKU/ Japonský piknik*. Zatím posledním výrazným dílem nejpočetnější edice nakladatelství se stal *Příběhostroj* Reného Nekudy, na jehož vzniku se podíleli tvůrci časopisu Raketa.⁹³

Edice Raketa tvoří jednu ze základních profilových linek nakladatelství. Ačkoliv se ve svých počátcích orientovalo na vydávání jiných žánrů, v posledních letech vydává nakladatelství největší počet knih právě v této edici. Zájem o tvorbu pro děti a mládež byl logicky posílen vznikem časopisu Raketa v roce 2014.

⁹⁰ Rozhovor s Joachimem DVOŘÁKEM, Praha, 10. 4. 2019.

⁹¹ Rozhovor s Joachimem DVOŘÁKEM, Praha, 10. 4. 2019.

⁹² *Hlava v hlavě*. *Czech Literature online* [online]. [cit. 2019-05-03]. Dostupné z:

<https://www.czechlit.cz/cz/kniha/kopf-im-kopf-wissen-spielereien-und-poesie-uber-den-kopf-cz/>

⁹³ Kniha je určená zejména dětem od 6 do 12 let. Její největší předností je interaktivita, rozvíjí čtenářskou gramotnost, ale také představivost a obrazotvornost. Součástí knihy je takzvaný generátor příběhů. Během vyprávění se losují postavy, předměty či situace. Úkoly jsou rozdělené do čtyř úrovní od začátečníka až po mistra vypravěče. Knihu ilustrovali Mařenka Urbánková, Johana Švejdíková, Tereza Lukešová a Aneta F. Holasová.

Příběhostroj. *Labyrint* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <http://www.labyrint.net/stranky.php>

4. Vybraná díla edice Raketa a jejich mediální ohlas

4.1 Tajemství oblázkové hory Báry Dočkalové

Tajemství oblázkové hory je knižním debutem Báry Dočkalové. Autorka se narodila v roce 1977 a vyučuje didaktiku angličtiny na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, zároveň vede dětské divadlo, pro které píše scénáře a skládá písničky. Námět knížky není nový, poprvé dostala autorka nápad popsat fantastickou zemi již v jedenácti letech. Původní rukopis se tehdy jmenoval *Oblázková země* a při stěhování se ztratil. V dospělosti se autorka rozhodla k nápadu vrátit a stanovila si za cíl dokončit příběh dříve, než bude dcerám Aničce a Klárce, kterým je kniha věnována, více než jedenáct let.⁹⁴ O ilustrace knihu doplnila Petra Josefina Stibitzová, absolventka oboru ilustrace a grafika na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. Kromě ilustrování knih pro děti se věnuje komiksům, pravidelně například přispívá do časopisu Raketa. Kromě nakladatelství Labyrint spolupracuje úzce rovněž s nakladatelstvím Meander. Ilustrovala například biblický příběh Ivy Pecháčkové *O potopě světa*, Vratislava Brabence *Pajasan* nebo Emmy Pecháčkové *Holub Kolumb*. Poslední zmíněnou knihu ilustrovala během půlročního studijního pobytu v Berlíně. Sama o sobě říká, že má ráda barvy, proto vždy obdivuje barevnou zeleninu vyskládanou na regálech vietnamských zelinářství.⁹⁵

Obsáhlý fantasy román je určen čtenářům od devíti let, zaujme ale i mnohem starší publikum.⁹⁶ Dobrodružství dvou hlavních dětských hrdinů, Krisy a Prcka, se začíná odehrávat na začátku prázdnin. Oba jsou adepty na přijetí do Gangu, jehož členy jsou Bos, Hubák a Trpich. Úvodní kapitola je velmi sugestivní, čtenáře vtáhne do světa předčasně vyspělých dětí, které chtějí být tvrdé a nemilosrdné. „Bylo dusno. A na Haldě ani kouska stínu. Ani podělanej proužek stínu, kam by to šílený slunce tak nepralo, nadával v duchu Prcek, který se tu pekl na hlídce. Pohupoval se na rozpálené

⁹⁴ DOČKALOVÁ, Bára. *Tajemství oblázkové hory*. Ilustrovala Petra Josefina STIBITZOVÁ. V Praze: Raketa v produkci nakladatelství Labyrint, 2018, s. 245.

⁹⁵ Ukázky své práce sdílí mladá ilustrátorka na internetovém blogu, který vytvořila v roce 2010. Několik nejnovějších příspěvků je z knihy *Tajemství oblázkové hory*. Blog se jmenuje PJS Illustration. Petra Josefina Stibitzová. *Meander* [online]. [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://www.meander.cz/petra-josefina-stibitzova/>

⁹⁶ Kniha má 250 stran a vyšla ve formátu 17,5 x 24 cm, rozdělena je do 68 krátkých kapitol. *Tajemství oblázkové hory*. *Labyrint* [online]. [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <http://labyrint.net/kniha/1097/tajemstvi-oblazkove-hory>

pneumatice, kouřil, plival a hrál si se svým viklavým zubem. To bylo tak všechno, co se tu dělo. Už aspoň dvě hodiny.⁹⁷ Když se o chvíli později rozhodne přiblížit k vraku a odposlouchávat, co se děje uvnitř, členové Gangu si ho brzy všimnou a zbijí ho. Pro přijetí do Gangu musí Krisa a Prcek splnit několik zkoušek. Nejdříve musí do třiceti minut sehnat tisíc korun, poté zvládnout třicet shybů na větvi stromu a nakonec projít zkouškou bolesti – říznout se do ruky. Krisa provede dlouhý řez špinavým nožem bez zaváhání a všechny přihlížející tím vyděsí. Popis rychle se řinoucí krve a zvracejícího Prcka, který se na krev nedokáže dívat, působí velmi věrohodně a syrově. Začátek knihy je charakterizován překvapivě drsnými scénami, ve kterých děti kouří, ubližují si nebo šikaují svého spolužáka.

Krisa, ve skutečnosti Kristýna, každý den doma cvičí pod dohledem šéfa, který ji neustále kontroluje z plakátu na zdi. Krisa jej oslovuje šéfe, ačkoliv ještě nedávno ho považovala za tátu. Dětská hrdinka si do něj promítá mužskou autoritu, jemu se zodpovídá, jeho hlas má neustále v hlavě a vede s ním vnitřní dialogy. Díky němu se nutí být nepřístupná a tvrdá jako muž, každý den proto ve svém pokoji cvičí kliky a lehy sedy. Krisa má mladší sestru Michalku, která je v jejích očích jen malou ufnukanou princezničkou. S matkou se příliš nebaví, neinformuje ji o tom, s kým nebo kde tráví čas. Martin se nedokáže říznout do ruky, proto nemůže složit přísahu a dozvědět se velké Tajemství. Tím je starý revolver, který členové Gangu našli zapadnutý ve vraku auta. Krisa má za úkol ho sedm dní střežit. Netuší, jak ho nepozorovaně přinést domů, a tak se rozhodne zahrabat ho do kořenů stromu a následující den přemístit. Prcek se ale chce pomstít za všechno, co mu Krisa udělala, sleduje ji do lesíku a zbraň sebere.

Setkání s podivnou babičkou a jejím psem na druhý den znamená skutečný začátek dobrodružství, ve kterém jde zdánlivě o to dostat se zpět do starého a známého světa, ve skutečnosti ale oba hrdinové objevují sebe sama, dětství a stránky svých osobností, o kterých buď dříve netušili, nebo se je snažili potlačovat. Hlavní myšlenku příběhu odhaluje v úvodu knihy postava ředitele školy při předávání vysvědčení. „Ano, jste nedočkaví. Jako byste se chtěli proměnit v dospělé dřív, než musíte. Je to jistě dáno moderní dobou, ale někdy je potřeba vrátit se o kousek zpátky a vzpomenout si, že jste

⁹⁷ DOČKALOVÁ, Bára. *Tajemství oblázkové hory*. Ilustrovala Petra Josefína STIBITZOVÁ. V Praze: Raketa v produkci nakladatelství Labyrint, 2018, s. 7.

ještě dětmi, i ti nejstarší z vás, a že když se vám někdy chce si jen tak obyčejně hrát, tak tu tajnou cestu do pohádky ještě najdete.“⁹⁸

Fantastická říše, kterou děti putují, není úplně neznámá. Skládá se z míst, na kterých už někdy byly a třeba na ně zapomněly, potkávají tvory, kteří nápadně připomínají skutečné postavy z jejich životů. Děti se chtějí vrátit domů, musí ale nejprve získat kouzelný kámen z Oblázkové hory. Mnoho jich už nezbyvá, zdobí ale stále královninu korunu. Včas se ke královně dostanou, jen pokud zkrotí bájněho divokého hřebce Ronyho. Pomáhá jim místní chlapec, který se vzhledově podobá spolužákovi, na jehož šikaně se podílely. Krisa i Prcek se začínají postupně měnit, aby dokázali koně přimět ke spolupráci, musí mu nejprve ukázat pokoru. Jejich proměna se projevuje několika způsoby, mimo jiné v příběhu opouští své přezdívky a začínají používat svá skutečná jména. Prcek se stává Martinem a z Krisy je na konci Kristýnka. Oba cítí, že se mění a na začátku procesu neví, co si s tím počít. „Dívala se k lesu a pak se zas obracela ke klidné čisté hladině, aby si dodala odvahy. Tu si všimla svého odrazu. Už dlouho se neviděla v zrcadle a byla svým vzhledem trochu překvapená. Nečesané vlasy jí po včerejším koupání uschly jako nějakému divochovi – samy se zamotaly do silných prstýnků a trčely kolem hlavy jako dredy. Zdála se sama sobě vyhublá a celkově nějak drobná. Poslední dobou si připadala spíš jako dospělá – hlavou jí většinou poletovaly celé roje vážných myšlenek. A teď najednou stála sama nad sebou a divila se té malé dětské postavičce. Byla to pořád ona, trochu zdivočelá, ale pořád malá, pořád dítě, pořád holka. Zvláštní.“⁹⁹

Krisa postupně přestává myslet na šéfa, zjišťuje, že jeho našeptávání je jí nepříjemné. Když se jí podaří zkrotit Ronyho, stydí se za způsob, jakým se jí to povedlo. Má za to, že musela ukázat svou slabost a vzdát boj předem. Ve skutečnosti dala pouze najevo zranitelnost a pokoru. Prcek a Krisa navazují přátelství. Nejprve z nutnosti, domů se vrátí jen tehdy, pokud spojí síly, postupně ale začnou zjišťovat, že první dojem, kterému snadno uvěřili, může být mylný. Spolužáka Filipa Gregora znají jen jako šprta a zbabělce, v novém kouzelném světě je ale odvážný a schopný. Stejně jako postava babičky, která je do nového světa přivedla. Doma ji děti vidí jako „starou

⁹⁸ DOČKALOVÁ, Bára. *Tajemství oblázkové hory*. Ilustroval Petra Josefina STIBITZOVÁ. V Praze: Raketa v produkci nakladatelství Labyrint, 2018, s. 13.

⁹⁹ DOČKALOVÁ, Bára. *Tajemství oblázkové hory*. Ilustroval Petra Josefina STIBITZOVÁ. V Praze: Raketa v produkci nakladatelství Labyrint, 2018, s. 88-89.

bábu, co ráda prudí¹⁰⁰, v kouzelném světě je ale nesmírně hodná a nedocenitelně nápomocná. „Jako by měl každej dvě části a tady je jako nákej svět, kde potkáváme ty lepší! Anebo je prostě tady jenom...líp vidíme.“¹⁰¹

Děti se navzájem svěřují se svými traumaty, Martin přišel o rodiče při dopravní nehodě a vyrůstá s babičkou, Krisa zase nezná tatínka, ví jen, že má rád motorky. Proto si ho promítla do postavy šéfa, který na ni přísně dohlíží. Při společném putování si oba začínají uvědomovat, co jim v životě nejvíce schází a co potřebují. Martin si vybaví jedinou vzpomínku na rodiče a jejich společné procházky do lesa na borůvky, a dovolí si pro ně i onu vzpomínku truchlit. „Rozbrečel se. A tentokrát se tomu nebránil. Co na tom? Krisa stejně na všechno zapomene, i na ten pláč. Cítil, jako by uprostřed něj roztával nějaký tvrdý balvan. Něco velkého, ošklivého, co měl pořád u sebe, jako by najednou sláblo, měklo a odplavovalo se pryč. A pak ucítil, jak ho Krisiny ruce zezadu objaly a jak se na něj přitiskla. Plakal a plakal, snad hodinu, možná víc, a ona jej tiskla, a Rony jel za myškou. A pak ještě dlouho jeli mlčky. A pak se objevilo sluníčko. Vyjeli z lesa.“¹⁰² Krisa se zase dokázala vymanit z moci muže na plakátu. Když se svou představou vedla poslední rozhovor, dokázala formulovat, co ve skutečnosti potřebuje. Nebyl to už tvrdý přístup, snaha o zocelení a potlačení emocí, potřebovala objetí a otcovskou lásku.

Jednou z nejsilnějších scén celé knihy je chvíle, kdy se oba hrdinové podívají do kráteru Oblázkové hory. Ačkoliv byli předem varováni, že každý, kdo se do propasti podívá, zešílí, rozhodli se to zkusit, aby mohli odstranit překážku bránící hoře v erupcích. Nekonečná temná propast prostupovala horou a pokračovala dál, do nekonečna. Aby se pokusila vzdorovat šílenství, rozhodne se dvojice překonat temnotu tím, že sešplhá dovnitř kráteru. „Černá díra v jejím nitru se rozevírala dokořán a bolela. Čím níž byli, tím byla rozlezejší a vytlačovala všechno ostatní. Nakonec nic nezbyde, napadlo ji, bude ze mě jen ta propast.“¹⁰³ Ve skutečnosti ale díra překročí hranice těla, spojí se s temnotou kráteru a rozplyne se. Tak je v podstatě dokončena transformace

¹⁰⁰ DOČKALOVÁ, Bára. *Tajemství oblázkové hory*. Ilustroval Petra Josefina STIBITZOVÁ. V Praze: Raketa v produkci nakladatelství Labyrint, 2018, s. 130.

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² DOČKALOVÁ, Bára. *Tajemství oblázkové hory*. Ilustroval Petra Josefina STIBITZOVÁ. V Praze: Raketa v produkci nakladatelství Labyrint, 2018, s. 131.

¹⁰³ DOČKALOVÁ, Bára. *Tajemství oblázkové hory*. Ilustroval Petra Josefina STIBITZOVÁ. V Praze: Raketa v produkci nakladatelství Labyrint, 2018, s. 158.

obou hrdinů, kteří se najednou cítí lehčeji, strach odeznívá, jako by se zbavili velké zátěže.

Dětem se podaří vrátit do světa, který na chvíli opustily. Ačkoliv si nepamatují, co všechno zažily, cítí se jinak. Oba se rozhodnou, že ke Gangu ve skutečnosti patří nechtějí a odjedou společně s mladší sestrou Kristýnky do Borovice, místa, kde byla Kristýna jako dítě nejšťastnější a na které málem zapomněla.

V příběhu se objevuje řada hrdinů, kteří se zrcadlí v obou světech. Kristýnina mladší sestra Michalka je ve fantastním světě myškou, která hrdiny několikrát zachrání, když jim ukáže správnou cestu. Muž z plakátu, ke kterému Krisa vzhlížela, se ukazuje jako šéf loupežnické bandy působící v nebezpečném hvozdu. Tato zrcadlení zdvojení umožňují hrdinům vidět postavy v novém světle, odhaluje se jim další část jejich povahy a skutečně dominantní osobnostní rysy. Nový úhel pohledu znamená proniknutí do světa, který je laskavější a přívětivější. Komplikovaný příběh udržuje čtenáře neustále v napětí. Kdykoliv si myslí, že mají děti vyhráno, musí překonávat další překážky, mnohdy složitější než ty předešlé. Činí tak ale s nově nabytou schopností rozeznat, co je správné. Učí se postavit za přítele, dát najevo své pocity a nebát se zranitelnosti.

4.2 Kritický hlas ve vybraných médiích po nominaci na Magnesii Literu 2019

Tajemství oblázkové hory bylo v roce 2019 nominováno na Magnesii Literu v kategorii Litera za knihu pro děti a mládež. Kromě této knihy byla nominována díla *Prašina* Vojtěcha Matochy a *1918 aneb Jak jsem dal gól přes celé Československo* Venduly Borůvkové. Poslední kniha nakonec ocenění při slavnostním ceremoniálu v Nové budově Národního divadla 7. dubna 2019 získala. Porota se v případě nominace Báry Dočkalové rozhodla ocenit její nadějný debut, jehož název může znít jako pohádka, ve skutečnosti se ale jedná o fantasy příběh, který má velký přesah do současnosti. V hodnotícím medailonu porota zmiňuje, že v našem světě si dva hlavní hrdinové dělají jen naschvály a snaží se stát součástí drsné party. Zároveň popisuje výchozí emocionální stav obou hrdinů. „Krisa si osvojila tvrdost sama k sobě i k ostatním. Skrytou touhu po nepřítomném otci vyjadřuje cynickými, odmítavými reakcemi vůči nejbližšímu okolí. Prcek se zase potýká s malou sebedůvěrou

a osamocení.¹⁰⁴ S pomocí nových přátel (respektive znovu objevených) pak zachrání království a překonají svá vlastní trápení. Klíčové pro celý příběh je totiž právě překonání vlastních vnitřních křivd a démonů.

4.2.1 Ohlas v denním tisku

Většina mediálních příspěvků, které zmiňovaly *Tajemství oblázkové hory*, se týkala nominace na ocenění Magnesia Litera. Na konci listopadu roku 2018 vyšla v magazínu ego! Hospodářských novin krátká literární příloha autorky Ireny Jirků s názvem *Literární tipy pro děti: Výpravy do minulosti, do pohádkových zemí, tajuplných lesů i alchymistických laboratoří*. Podtitulem souboru krátkých anotací je *Najít ten správný dárek pro děti je vlastně jednoduché*. V krátkém příspěvku, který se věnuje knize Báry Dočkalové, popisuje autorka pouze úvod příběhu a neprozrazuje tak ústřední zápletku. „Scházejí se každé odpoledne na Haldě, ve vraku starého volkswagenu. Bos, Hubák, Trpich, Krisa a Prcek. Jsou tvrdí a ostří, jak už členové takového gangu mají být. Dva nejmladší členové party, Krisa a Prcek, však ještě neprošli všemi zkouškami. Ta poslední je čeká před prázdninami. Jenže právě tehdy události naberou úplně jiný směr a Prcek a Krisa se najednou ocitnou v neznámé zemi a musí se poprat s nelehkými nástrahami...“¹⁰⁵ Krátce také zmiňuje okolnosti vzniku fantasy příběhu, který autorka už jednou v dětství téměř celý napsala a poté ztratila.

Krátké články, které celkově shrnovaly nominace na Magnesii Literu 2019, se objevily na většině zpravodajských serverů, žádný z nich se ale nevěnoval konkrétně dílu Báry Dočkalové.

4.2.2 Ohlas v kulturních časopisech

Pro obtýdeník živé literatury Tvar napsala recenzi Petra Žallmannová. Příspěvek se jmenuje *Pohádka nepohádka o hledání a nacházení sebe sama*. Autorka se v úvodu vyznává ze svých sympatií pro nakladatelství Labyrint. Věří ve výběr autorů, se kterými spolupracuje, i v péči, kterou knihám nakladatelství věnuje. Autorka recenze přiznává,

¹⁰⁴ *Tajemství Oblázkové hory*. *Magnesia Litera* [online]. [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://www.magnesia-litera.cz/>

¹⁰⁵ JIRKŮ, Irena. Literární tipy pro děti: Výpravy do minulosti, do pohádkových zemí, tajuplných lesů i alchymistických laboratoří. *Ego! Hospodářských novin* [online]. 30. 11. 2018 [cit. 2019-04-10]. Dostupné z: <https://ego.ihned.cz/c1-66364960-a-zitra-skocime-na-kone>

že při čtení úvodních padesáti stran v ní žádná z postav nevzbudila empatii ani soucit, protože jsou svým vystupováním nesympatické. Žallmannová v textu popisuje děj, soustředí se především na proměnu dětských hrdinů, kteří objevují svou druhou polovinu, zbavují se strachu a zdí, které v sobě v průběhu dětství vystavěli. „Výstup na horu a následný sestup do jejích útrob je jakýmsi očištěním a přechodovým rituálem, jehož prostřednictvím se Krisa s Prckem zbavují traumat, a ve chvíli, kdy překonají svůj nejčernější strach, jsou očištěni od pózy a iluzí, jimiž byli zmítáni v realitě svého ‘původního’ světa.“¹⁰⁶

V druhé části recenze autorka podotýká, že ačkoliv je kniha určena zejména čtenářům od čtvrté třídy, silně zasáhne i starší čtenáře. Detailně se věnuje zasazení příběhu do kontextu, všímá si inspirace, kterou Bára Dočkalová čerpala z jiných ikonických děl literatury pro děti a mládež. „Příběh jako by nasával silná témata ze všech koutů dětské literární klasiky, zpracovává je pro svou potřebu, nepozorovaně je taví a vlévá do základů, aby strukturu podepřel a posílil. Hlavní hrdinové občas plují na lidových vlnách pohádky o Jeníčkovi a Mařence, kteří bázlivě putují temnými hvozdy, ale přítomnost toho druhého drží jejich strach na uzdě, jindy zase krácejí s Dorotkou po cestě dlážděné žlutými cihlami do kouzelného města Oz, aby získali radu a možná taky odvahu a srdce, chvílemi běží s Frodem vstříc Hoře osudu, v jejíž lávě však nehodlají utopit prsten, ale ten nejniternější děs, který jim brání v nalezení svého skutečného já.“¹⁰⁷ Petra Žallmannová ve svém textu oceňuje tempo příběhu, které graduje a tematicky hutní. Na knize je podle ní jasně vidět pečlivost s jakou o něm bylo přemítáno, jak dlouho byl pilován a laděn do nejmenších detailů, nejen autorkou samotnou, ale také nakladatelstvím, které mu věnovalo potřebnou péči. V závěru shrnuje pocity čtenáře po přečtení *Tajemství oblázkové hory*. „Podstatou našeho bytí není snažit se změnit k lepšímu, ale najít v sobě dobro, které už tam dávno je, jen jsme si jeho přítomnost neuvědomovali. Vytáhnout ho na světlo, oprášit ho, seznámit se s ním a přijmout ho za své. Někomu se to podaří, někomu ne. Všechno záleží na tom, jak

¹⁰⁶ ŽALLMANNOVÁ, Petra. Pohádka nepohádka o hledání a nacházení sebe sama. *Tvar*. 2019, roč. 30, č. 6, s. 21.

¹⁰⁷ ŽALLMANNOVÁ, Petra. Pohádka nepohádka o hledání a nacházení sebe sama. *Tvar*. 2019, roč. 30, č. 6, s. 21.

moc nebo málo člověk chce. Někdy k tomu potřebujeme oblázek z kouzelné hory, jindy stačí třeba přečíst si skvělou knihu.“¹⁰⁸

V literárních periodikách Literární noviny a Host byla kniha krátce zmíněna ve dvou příspěvcích. Jednalo se o přílohu Biblio, v příspěvku *Nezapomínejme na nejmladší čtenáře* autorka Šárka Krejčová podotýká, že rodiče mají na trhu z čeho vybírat a v orientaci jim mohou pomoci literární ocenění. *Tajemství oblázkové hory* je zde zmíněno jako jedna z nominovaných knih na Magnesii Literu.¹⁰⁹ Kniha je zmíněna rovněž v obsáhlé anketě časopisu Host s názvem *Česko dává rány nad svou váhu*. Christina Frankenberg, zástupkyně ředitele Českého centra v Berlíně, odpovídá na otázku, čím mohou čeští autoři v zahraničí zaujmout. „Nesmím zapomenout na fantastické romány pro děti, které převracejí náš skutečný svět vzhůru nohama, jak to dokážou jenom Češi, ať už jsou to zkušení autoři, jakým byl Pavel Šrut, nebo talentovaní mladí, jako třeba Bára Dočkalová ve své kouzelné knize *Tajemství oblázkové hory*.“¹¹⁰

4.3 Mediální ohlas Robinsona Petra Síse

Petr Sís se narodil v roce 1949, vystudoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou v Praze a následně The Royal College of Art v Londýně. Od roku 1982 žije trvale ve Spojených státech, aktuálně u New Yorku. Kromě literatury pro děti a mládež se aktivně věnuje animovanému filmu a ilustraci. Na filmovém festivalu v Berlíně v roce 1980 získal Zlatého medvěda za krátký animovaný film *Hlavy*. V Americe mu pomohla mimo jiné spolupráce s režisérem Milošem Formanem, pro jehož film *Amadeus* vytvořil plakát.¹¹¹ Jeho tituly vychází v mnoha jazykových mutacích, kromě anglické jsou to například francouzské, německé, španělské nebo japonské verze jeho knih. Řadu knih inspirovaly české kořeny a vzpomínky, které chtěl zprostředkovat svým dětem. Praze se věnuje v knize *Tři zlaté klíče* (české vydání 2001), jejíž anglické vydání redigovala Jacqueline Kennedyová-Onassisová. Za svou bohatou kariéru získal řadu prestižních mezinárodních ocenění, mimo jiné je dvojnásobným

¹⁰⁸ ŽALLMANNOVÁ, Petra. Pohádka nepohádka o hledání a nacházení sebe sama. *Tvar*. 2019, roč. 30, č. 6, s. 21.

¹⁰⁹ KREJČOVÁ, Šárka. Nezapomínejme na nejmladší čtenáře. *Literární noviny*. 2019, č. 3, s. 12.

¹¹⁰ Česko dává rány nad svou váhu. *Host*. 2019, roč. 35, č. 2, s. 38.

¹¹¹ ŠUBRTOVÁ, Milena. Sís, Petr. *ILiteratura.cz* [online]. 28. 3. 2012 [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/29771/sis-petr>

držitelem boloňské Ragazzi Award. První získal v roce 2004 za *Strom života: Kniha o životě přírodovědce, geologa a myslitele Charlese Darwina*, druhou pak o tři roky později za dílo *Zed' aneb Jak jsem vyrůstal za železnou oponou*. V roce 2012 mu IBBY (International Board on Books for Young People) udělila za Českou republiku Cenu Hanse Christiana Andersena v kategorii ilustrace. Stal se čtvrtým českým držitelem nejvyššího mezinárodního ocenění na poli tvorby pro děti a mládež.¹¹² Cenu The New York Times získal celkem šestkrát. Na kontě má téměř tři desítky autorských knih, pro dalších padesát vytvořil ilustrace. Mezi jeho významné počiny patří i výzdoba veřejného prostoru, v roce 2004 vytvořil nástěnnou mozaiku pro stanici newyorského metra na 87. ulici. Ve Spojených státech vydalo *Robinsona* nakladatelství Scholastic Press, v české verzi souběžně Labyrint.¹¹³

Kniha *Robinson* je vzpomínkou, kterou autor věnuje své mamince, zároveň se jedná o velmi osobní poctu nejoblíbenějšímu příběhu z dětství. Příběh *Robinsona Crusoe* v převyprávění Josefa Věromíra Plevy dostal Petr Sís o Vánocích v roce 1956. Fascinovaly ho ilustrace Zdeňka Buriana. V lednu následujícího roku pořádala škola maškarní bál a vzhledem k talentu a zručnosti jeho maminky, šel Petr Sís za *Robinsona* v kostýmu z kůží a kožešiny. Vyrobita při té příležitosti i luk a paruku. Dospělí v něm *Robinsona* poznávali, získal ocenění za nejlepší masku, jeho vrstevníci se mu ale vysmáli. Po karnevalu Petr Sís onemocněl, měl vysoké horečky a právě v této době se mu zdály různé fantastické a divoké sny.¹¹⁴ Vzpomínka na epizodu z dětství stojí za vznikem knihy, ve které autor popisuje dobrodružství malého chlapce, který se v horečkách ocitne na opuštěném ostrově. Kniha má 48 nečíslovaných stran a vyšla ve velkém formátu 20 x 30,5 centimetrů, je určená mladým čtenářům od sedmi let.¹¹⁵

V úvodních scénách příběhu sledujeme hlavního hrdinu, malého chlapce, jak si hraje se svými přáteli, ze všech možných dobrodružství nejraději předstírají, že jsou piráty. Když uvidí plakát oznamující pořádání maškarního plesu, společně se rychle

¹¹² V roce 1968 cenu převzal Jiří Trnka, v roce 1980 Bohumil Říha, v roce 1992 byla vyznamenána Květa Pacovská.

Hans Christian Andersen Awards. *International Board on Books for Young People* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <http://ibby.org/awards-activities/awards/hans-christian-andersen-awards/>

¹¹³ *Robinson*. *Scholastic Press* [online]. [cit. 2019-05-04]. Dostupné z:

<https://www.scholastic.com/teachers/books/robinson-by-peter-sis/>

¹¹⁴ SÍŠ, Petr. *Robinson*. Praha: Labyrint, 2017, s. 47.

¹¹⁵ *Robinson*. *Labyrint* [online]. Praha: Labyrint, 2017 [cit. 2019-05-02]. Dostupné z:

<http://labyrint.net/kniha/1016/robinson>

dohodnou, že půjdou právě za piráty. Maminka mu ale nabídne jinou možnost, podle ní by měl jít za Robinsona Crusoe, když je to hrdina jeho oblíbené knížky. Chlapec souhlasí a na karneval odchází ve věrném kostýmu svého hrdiny. Když ho kamarádi v pirátských a jiných kloboucích uvidí, začnou se mu posmívat. Robinsona poleje horko a odtáhne maminku zpět domů. Poté, co ho uloží do postele, se mu začne točit hlava, dostane horečku a propadá se v neklidných snech na moře, po kterém pluje hodiny, dny, možná celé týdny. Nakonec dopluje k opuštěnému ostrovu, na kterém mu dělají společnost pouze zvířata. Malému Robinsonovi rychle dochází, že nejdůležitější pro přežití je obstarat si pitnou vodu, něco k jídlu a postavit příbytek, kde přečká špatné počasí. Se zvířaty žijícími na ostrově se spřátelí a všechny je pozve na oslavu sklizně. Na ostrově začne pracovat, sázet a pěstovat plodiny. Postupně se cítí silnější a statečnější, ostrov se stává jeho domovem. Robinson získává sebevědomí a vyhlíží možné vylodění pirátů. Když u ostrova skutečně přistanou, chvíli se obává, že by mu mohli ublížit. Ve skutečnosti se už probírá z horečky a poznává v nich kamarády, kteří ho přišli navštívit a chtějí se dozvědět více o postavě Robinsona a jeho zážitcích. Všichni společně pak vyráží za dalšími dobrodružstvími „Během školních let jsme byli indiány (já byl Bílý Bizon), horolezci (byl jsem Mallory), pionýry (byl jsem nástěnkář), mušketýry (byl jsem Aramis), až jsme založili beatovou skupinu a stali se dospělými. Příběh s Robinsonem byl vlastně zkouškou do života.“¹¹⁶

Autor, podobně jako v jiných dílech, vypráví pomocí obrazů. Příběh Robinsona Crusoe se zde prolíná s osobní vzpomínkou autora a představivostí malého chlapce, který v horečkách blouzní. Příběh lze rozdělit do dvou částí, v první z nich sledujeme příběh chlapce, který je hluboce zklamaný reakcí svých kamarádů na originální převlek. Cítí se zahanbeně a poníženě, také proto onemocní. První část příběhu je graficky zpracována odlišně od samotného ostrovního dobrodružství. Barvy ilustrací jsou světlejší a jemnější, v odstínech světle modré a okrové barvy. Ve chvíli, kdy se propadá do snu a ocitá se na moři, všechno je najednou ostřejší a výraznější. Barvy jsou pestřejší a pobyt na ostrově se pro hlavního hrdinu stává skutečností. Působivá je ilustrace ostrovního života, kdy na dvoustraně autor vyobrazuje všechna zvířata a rostliny nacházející se na ostrově pomocí jedné spojující linky, jakési liány, která svým tvarem připomíná labyrint. Na jeho počátku je malý chlapec, stále ještě v pyžamu, který se učí na ostrově orientovat a stává se soběstačným. Systematicky si obstarává vše potřebné

¹¹⁶ SÍS, Petr. *Robinson*. Praha: Labyrint, 2017, s. 47.

k životu včetně vhodnějšího oblečení. Tím je samozřejmě kostým, který mu ušila maminka na maškarní bál. Ostrov pro něj už nepředstavuje něco strašidelného nebo neznámého, učí se ho využívat a zároveň se mu přizpůsobit. Důkazem toho je tetraptych zobrazující hrdinův život na ostrově, kdy se potápí v moři, spí v houpací síti a z pláže pozoruje hvězdy. Závěrečnou ilustrací je obraz skupiny kamarádů v létajícím balónu, kteří se nad střechami domů vydávají za dalším dobrodružstvím. Balón představuje mapu světa, fantastických zemí s lesy, horami a sopkami, a děti mohou přistát, kdekoliv si budou přát.

4.4 Kritický hlas ve vybraných médiích

Petr Sís získal americké občanství v roce 1988. Jak již bylo naznačeno výše, o jeho dílech nereferují pouze česká, ale také zahraniční média. Z tohoto důvodu byla tato sekce výzkumu rozdělena na kritický ohlas českých a zahraničních (anglosaských) médií.

4.4.1 Vybraná zahraniční média

Leonard S. Marcus je autorem obsáhlého příspěvku *Masters of Illustration Bring Breathtaking Art to These Seafaring Stories*, který byl na webových stránkách The New York Times publikován 7. listopadu 2017. Autor rozebírá čtyři knihy pro děti a mládež, které pojí tematika mořského světa a dobrodružství. V úvodu autor zmiňuje, že některé dětské příběhy týkající se moře si kladou cíl především poskytnout čtenáři vzrušení z pirátského způsobu života, jiné jdou ale hlouběji. Pokud mladý čtenář opustí pevninu díky těmto knížkám, dozví se toho hodně o přátelství, odvaze a empatii.

Autor příspěvku popisuje úvod příběhu, důraz klade na klíčový okamžik, ve kterém se kamarádi začnou hlavnímu hrdinovi posmívat za kostým, který vyrobila jeho matka. Zdůrazňuje, že po mírném postrčení od maminky se hlavní hrdina rozhodl pomocí kostýmu vyjádřit svou osobní volbu, za kterou byl následně kolektivem odmítnutý a ve svých pocitech se tak ocitl sám na opuštěném ostrově. V horečnatém snu si pak sám obstarává jídlo a staví přístřešek, získává sebevědomí. Když se pak probouzí, je mnohem více sám sebou a připraven znovu se skamarádit se spolužáky, kteří jej přišli navštívit. *Robinson* je podle autora autobiografickým intimním pohledem dítěte na školní útrapy a snahu probouvat se světem. Ve svých ilustracích podle Marcuse Sís

využívá oblíbené grafické techniky a způsoby zpracování. Ať už se jedná o ptačí perspektivu nebo fantastické krajiny v mapách. Využití barev zase podtrhuje emocionální naléhavost jednotlivých částí příběhu.¹¹⁷

Další recenze byla uveřejněna v *Publishers Weekly*, což je americký týdeník vycházející od roku 1872. Jedná se o mezinárodní magazín, který je určen primárně vydavatelům, knihkupcům, knihovnám a literárním agentům. Současná podoba klade důraz na knižní recenze. Kromě toho v magazínu ale vychází také rozhovory s autory. Rozhovor, který s Petrem Sísem vedla Sally Lodge, byl publikován 21. září 2017. V krátkém úvodu autorka knihu představuje a poté pokládá Sísovi čtyři otázky. Petr Sís v rozhovoru hovoří o tom, proč si myslí, že se z příběhu Robinsona stalo dílo klasické literatury. Důvodem je podle něj schopnost Defoa pojmenovat lidský strach z osamění. Zdůrazňuje, že pro něj samotného byla vždy nejpodstatnější část ta o osamělém prozkoumávání krajiny. Zároveň podotýká, že už měl téměř pocit, že svým dětem vyprávěl všechny své vlastní příběhy a u mnohých hledal inspiraci v jejich zážitcích. Pak ale objevil fotografii z maškarního bálu a vzpomínka se vybavila. V rozhovoru také naráží na způsob použití barev v knize. Když malý Petr opustí karneval, mají barvy a kompozice ilustrace zachytit smutek chvíle, ve které se cítil ztracený. Když se propadne do dobrodružného snu, využívá Sís pestřejší barvy, protože ostrov je plný naděje. Petr se stane silnějším, znovu v sebe uvěří. Později, když se vrátí do svého pokoje, je ložnice útulným a bezpečným místem. Je znovu domovem. Sís v rozhovoru říká, že tento konkrétní obraz maloval několikrát, aby se pokusil co nejvěrněji zachytit pocity, které si spojuje s domovem. Kniha je podle něj o experimentování, dospívání, schopnosti čelit překážkám a v neposlední řadě o nalezení domova uvnitř sebe samotného.¹¹⁸

4.4.2 Vybraná česká média

Ve vybraných literárních periodikách se autoři konkrétně knize *Robinson* nevěnovali, kniha byla zmíněna na zpravodajských serverech v souvislosti se zařazením do katalogu Nejlepší knihy dětem.

¹¹⁷ MARCUS, Leonard. Masters of Illustration Bring Breathtaking Art to These Seafaring Stories. *The New York Times* [online]. 2017, 7. 11. 2017 [cit. 2019-04-21]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2017/11/07/books/review/mordecai-gerstein-peter-sis-fan-brothers-matthew-cordell.html>

¹¹⁸ LODGE, Sally. FourQuestionsfor Peter Sís. *PublishersWeekly* [online]. 21. 9. 2017 [cit. 2019-04-21]. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/childrens/childrens-authors/article/74835-four-questions-for-peter-s-s.html>

„Komise pro dětskou knihu SČKN a Česká sekce IBBY vytvořily projekt, v němž každoročně doporučují nové české knihy pro děti a mládež. Katalog slouží pro orientaci knihkupcům, knihovnám, školám, ale také rodičům a širší veřejnosti. Ve většině evropských zemí takový katalog vychází a všem, kdo s knihami a dětmi pracují, výrazně pomáhá.“¹¹⁹ Katalogy projektu Nejlepší knihy dětem jsou každoročně dostupné na stejnojmenných internetových stránkách. Ve výběru nejlepších knih dětem za ročník 2016/2017 jsou hned dvě knihy Petra Sise. Kromě *Robinsona* je to rovněž dílo *Komodo*. Medailon popisuje snoubení nesmrtelného příběhu Robinsona Crusoe a chlapecké fantazie. Krátký text uvádí okolnosti vzniku knihy a vzpomínku na karneval, která se zrcadlí v příběhu. Podotýká také, že nejde o první autobiografické dílo Petra Sise, na rozdíl od dnes již světoznámé *Zdi* se tentokrát jedná o niternější vzpomínku. „Kreslíř s úžasnou vynalézavostí znázorňuje hochův čínorodý pobyt mezi zvířaty. Pozoruhodnou autorskou knihou se opět vrátil do časů malostranského dětství – a na rozdíl od světově úspěšné *Zdi*, která komentuje spíš ústrky dospívání v nesvobodném Československu, nyní předkládá vzpomínku hluboce osobní.“¹²⁰

Denní tisk

Redaktor Daniel Anýž se ve své novinářské práci dlouhodobě věnuje Spojeným státům americkým. Mimo jiné proto napsal pro Hospodářské noviny článek o Petru Sísovi a jeho knize *Robinson* Podnětem bylo také doporučení deníku *Wall Street Journal*, který knihu *Robinson* zařadil na seznam děl, jež by čtenář neměl minout. Nejedná se o recenzi, spíše o rozhovor v kulturní reportáži z newyorského bytu Petra Sise. Autor popisuje okolnosti vzniku příběhu a zasutou vzpomínku, která ho inspirovala. Daniel Anýž také zmiňuje konkurenci na americkém knižním trhu a boj, který musí autor s každou novou knihou podstoupit. „Kreslíř Petr Sís je světoznámý, mnohokrát oceněný autor dětských knih. Zdálo by se, že místo "na trhu" má potvrzené. Ale vždy a znovu je oč bojovat. V dětském oddělení newyorského knihkupectví *Barnes & Noble* se čtenář probírá několika metry knižních hřbetů, než mezi stovkami jiných titulů najde dva výtisky nadepsané *Peter Sis – Robinson*. Už to, že jsou v regále,

¹¹⁹ ČEŇKOVÁ, Jana, Petr MATOUŠEK a Milena ŠUBRTOVÁ. *Nejlepší knihy dětem: výběr z českých knih pro děti a mládež*. V Praze: Komise pro dětskou knihu Svazu českých knihkupců a nakladatelů ve spolupráci s Českou sekcí IBBY, 2014-, s. 21.

¹²⁰ ČEŇKOVÁ, Jana, Petr MATOUŠEK a Milena ŠUBRTOVÁ. *Nejlepší knihy dětem: výběr z českých knih pro děti a mládež*. V Praze: Komise pro dětskou knihu Svazu českých knihkupců a nakladatelů ve spolupráci s Českou sekcí IBBY, 2014-, s. 21.

je úspěch.¹²¹ Zajímavou informací ze zákulisí vzniku knihy je, že v průběhu práce se Petr Sís musel podrobit operaci kolene. Po operaci se necítil ve své kůži a projevilo se to podle něj i na výsledných obrázcích. Podle Anýže to ale ve výsledku nebylo na škodu, protože tísnivé scény ze začátku příběhu vznikly až po jeho návratu z nemocnice. Daniel Anýž v textu také vysvětluje, proč se v knize neobjevuje postava Pátka. Malým čtenářům by podle něj bylo těžké objasnit, jaký vztah spolu s Robinsonem mají. Rodičům by pak mohlo vrtat hlavou, kdo je ve vztahu podřízený a kdo má navrch. Do politicky citlivých oblastí se tak dnes americký nakladatel nepustí.¹²²

Vladimíra Šumberová ocenila na zpravodajském portálu idnes.cz *Robinsona* devadesáti procenty. Kniha podle ní vzdává symbolický hold statečnému trosečníkovi. „Vyprávění je zachyceno v necelých čtyřiceti kouzelných, typicky sísovských obrazech s dětskou duší, fantazií a smyslem pro detail. Pro autora charakteristické momentky z džungle připomínají exotické fantaskní krajiny Henriho Rousseaua, harmonie barev zas působivě doladuje atmosféru a emoce.“¹²³ V závěru recenze autorka oceňuje jednoduchost knihy, která otevírá dětem snový svět a dospělým umožňuje vrátit se do dětství.

Další tištěná média

V časopisu *Instinkt* vyšla recenze Kláry Číkarové s názvem *Poetická oslava trosečnictví*. Ve skutečnosti se jedná spíše o medailon. Autorka představuje knihu a zasazuje ji do kontextu tvorby Petra Síse. Konstatuje, že Sísův styl je rozpoznatelný na první pohled. „Jeho postavy mají jemné rysy, voda a stromy jsou pečlivě vyšrafované, jako by celá kresba byla složena z miniaturních teček nebo čárek.“¹²⁴ Rodiče nejmladších čtenářů podle ní ocení nejen kresby, ale také poetiku intimního příběhu. Pro Týdeník *Rozhlas* napsal recenzi literární a výtvarný kritik Radim Kopáč. Ačkoliv je podle něj hned z názvu knihy jasné, že půjde o variaci na robinsonádu, oceňuje dva osobní motivy, které Sís k celosvětově známému příběhu přidává. Jsou jimi maškarní

¹²¹ ANÝŽ, Daniel. Knihou o Robinsonovi se Petr Sís vrací do dětství, v USA vytváří tapiserie o Lutheru Kingovi. *Hospodářské noviny* [online]. 3. 11. 2017 [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-65938630-petr-sis-robinson-labyrint-kniha-tapiserie-martin-luther-king>

¹²² Tamtéž.

¹²³ ŠUMBEROVÁ, Vladimíra. RECENZE: Pro malé dveře do snového světa, pro dospělé návrat do dětství Zdroj: https://www.idnes.cz/kultura/literatura/robinson-petr-sis-recenze.A180103_152144_literatura_ts. *Idnes.cz* [online]. 3. 1. 2018 [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/literatura/robinson-petr-sis-recenze.A180103_152144_literatura_ts

¹²⁴ ČIKAROVÁ, Klára. Poetická oslava trosečnictví. *Instinkt*. 2018, roč. 16, č. 5, s. 46.

bál, na kterém se mu spolužáci vysmívají a následná nemoc a blouznění v horečkách. „Sísovy akvarelové barvy skvěle korespondují s povahou vyprávění, s jeho lyrickou, měkkou náladou. Rozmyté plochy, například hlubiny nebo hladina moře, jako by symbolizovaly lehkou prostupnost nejen slova a těla, ale i skutečnosti a snu, dětství a dospělosti.“¹²⁵ Kromě toho Kopáč definuje funkci slova v Sísově příběhu, které má vyprávění uzemňovat a vracet fantazii z hlavy na nohy. Radim Kopáč si jako jeden z mála kritiků všímá drobných rozházených hříček a odkazů pro dospělé i děti. „Odkazy na vizualitu evropských avantgard, od Chagalla po Zrzavého, a konče nenápadným robinsonovým kumpánem, kterého hraje bílý králík z Carrollovy Alenky.“¹²⁶ Kromě toho zmiňuje motiv bludiště a drobné hádanky nachystané pro děti. Oceňuje tak důkladnost zpracování příběhu, který není původní a schopnost originálně se pod něj podepsat.

Televizní a elektronická média

Zpráva České televize z prosince 2017 informuje o tom, že Petr Sís představil svou novou knihu americkým čtenářům. Kulturní redakce si všímá, že Sís se rozhodl představit knihu příznačně – na ostrově. V malém knihkupectví na Manhattanu Petr Sís konstatoval, že literatura pro nejmenší zažívá jistou renesanci, protože rodiče jim nechtějí před spaním dávat do rukou jen telefony a tablety.¹²⁷

¹²⁵ KOPÁČ, Radim. Není robinson jako Robinson. *Týdeník Rozhlas*. 13. 11. 2017, s. 19.

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ Petr Sís už není v očích dětí ztroskotanec, představil jim Robinsona. *Česká televize* [online]. 12. 12. 2017 [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/2330590-petr-sis-uz-neni-v-ocich-deti-ztroskotanec-predstavil-jim-robinsona>

5. Vybraná díla edice Labyrint Fresh a jejich mediální ohlas

5.1 Mediální ohlas edice Labyrint Fresh

Marta Ljubková pojednává o mladých autorech edice *Fresh* v textu pro časopis *A2* z března 2008. Článek *Zahnívající svěží dech* uvádí povzbudivým konstatováním, že mladí čeští autoři mají kde své texty publikovat. Některá nakladatelství si pečlivě vybírají a s některými debuty se rozhodnou zariskovat, jiná se jim věnují systematicky a soustavně. Mezi taková nakladatelství patří Host a se svou edicí *Fresh* také nakladatelství Labyrint. Autorka se soustředí na díla z roku 2005 a 2006, konkrétně pojednává o sedmi svazcích debutantů Jana Cempírka, Marka Epsteina, Davida Jana Žáka a autorů publikujících opakovaně Michala Hvoreckého, Tobiáše Jirouse a Šimona Šafránka. První drama tiskem v edici vydal i Jaroslav Rudiš společně s Petrem Pýchou. „Několik knih autorů třicátníků má pro situaci současné české literatury mimořádný význam: ve svazcích „edice pro nové texty“ lze vystopovat a ukázkově demonstrovat mnoho jejích neduhů.“¹²⁸

Podle Marty Ljubkové má většina knih autobiografické ladění nebo je hlavním hrdinou tápající a ztracený třicátník, tedy autorův vrstevník. „Hlavní impotence všech opusů je tedy identická: neschopnost psát o čemkoliv jiném než o svých vlastních zážitcích z celého souboru dělá jeden dlouhý román na pokračování, v němž vlastně o nic nejde. Rozvleklé úvahy či vykreslování prostředí zlaté mládeže, kam autoři (a tak i jejich hlavní hrdinové) buď patří – a ostentativně je to nudí – anebo by zoufale patřit chtěli, se v jednotlivých dílech vlastně neliší.“¹²⁹ Autorka tak naráží na podobnost, kterou zmiňuje v rozhovoru i Joachim Dvořák. Z této řady podle ní drobně vybočuje Hvorecký, jehož apokalyptickou vizi považuje za zručněji popsanou. Témata a motivy jsou podle Ljubkové u všech stejné. Nutná je láska, kterou doprovází určité zklamání, důraz autoři kladou na sex a schopnosti v něm. Motivem bývá také alkohol a z něj vyplývající pocit opilosti, případně jiné podrobně rozebírané handicap a traumata. „Ve všech knihách jsou také hrdinové na něčem závislí – jen Hvorecký ze závislosti a jejího léčení dělá téma, a tak zobrazovanou společnost konfrontuje.“¹³⁰

¹²⁸ LJUBKOVÁ, Marta. Zahnívající svěží dech. *A2 kulturní čtrnáctideník*. 2008, roč. 4, č. 13, s. 6.

¹²⁹ LJUBKOVÁ, Marta. Zahnívající svěží dech. *A2 kulturní čtrnáctideník*. 2008, roč. 4, č. 13, s. 6.

¹³⁰ Tamtéž.

Podle autorky se jedná o typizované zboží pro jasně předem definovaného čtenáře, dokonce ho nazývá červenou knihovnou pro vrstevníky autorů. Anotace knih hovoří o experimentálních dílech, silných příbězích či intimních románech. Podle Marty Ljubkové vyvolávají ve čtenářích pocit, že jde o knihy, které musí mít. Proto podle ní stojí edice za důkladnější analýzu. Při opakovaném čtení dojde podle autorky k nevyhnutelnému efektu, ve kterém se jednotlivé světy prolnou a stanou jedním. „V důsledku toho začne celá čerstvá próza zvláště zahnívat.“¹³¹ Autorka jmenuje celou řadu problémů; od neschopností autorů překonat vlastní ego a skutečně tvořit namísto pouhého vršení slov na sebe. Spolu s tím, jak jsou si podobní hlavní hrdinové, neliší se ani jazyk autorů. Poznávacími znaky se stávají obecná čeština, využití angličtiny a anglicismů, linearita vyprávění a filozofující pasáže. Na druhou stranu absentuje jakákoliv metaforika a pokusy o přesah.¹³² Autorka v dílech také pozoruje úpornou snahu být tvůrcem, umělcem, spisovatelem. Touha tvořit se projevuje v hlavních postavách, které jsou buď spisovateli nebo alespoň fotografy, hudebníky nebo studenty umění. „I zacyklení v touze po tvorbě vede k repetitivnosti až refrénovitosti, o jejíž záměrnosti lze s úspěchem pochybovat.“¹³³ Autorka oceňuje na některých dílech jazykovou zručnost, která podle ní dokazuje ochotu vydat se jinou cestou. „Naděje vzbuzuje i Hvorecký, jehož ambice zachytit celou společnost i její pocit a zároveň odvaha fabulovat slibují, že by autor mohl ještě vydat něco pozoruhodnějšího.“¹³⁴ Problémem tak podle autorky textu zůstává neschopnost mladých autorů naplnit jazyk smysluplným obsahem. Ljubková uzavírá analýzu nadějeplným konstatováním, že soubor textů je prospěšný minimálně tím, že si autoři díky němu odbyli své začátky a nyní se mohou věnovat práci na skutečném literárním díle.¹³⁵

5.2 Mediální ohlas románu *Plyš Michala Hvoreckého*

Michal Hvorecký se narodil v roce 1976 v Bratislavě, kde také vyrostl. Vystudoval gymnázium, následně studoval estetiku na Univerzitě Konštantína Filozofa v Nitře. V roce 2004 absolvoval semestr tvůrčího psaní na Univerzitě v Iowa City ve

¹³¹ LJUBKOVÁ, Marta. Zahnívající svěží dech. *A2 kulturní čtrnáctideník*. 2008, roč. 4, č. 13, s. 6.

¹³² Tamtéž.

¹³³ Tamtéž.

¹³⁴ Tamtéž.

¹³⁵ LJUBKOVÁ, Marta. Zahnívající svěží dech. *A2 kulturní čtrnáctideník*. 2008, roč. 4, č. 13, s. 6.

Spojených státech. V současnosti patří k nejúspěšnějším a nejvýraznějším jménům slovenské literatury. V roce 1998 debutoval sbírkou povídek *Silný pocit čistoty*, po které následoval soubor *Lovci & sběrači*. V roce 2003 vydal román *Posledný hit*. Po něm následoval román *Plyš* (2005), v českém překladu Martiny Šulckové vyšel o rok později. Vydalo jej nakladatelství Labyrint ve své edici *Labyrint Fresh* (2005-2009), zaměřující se na mladé a nové autory. Po románu *Plyš* následovala díla *Eskorta*, *Pastiersky list*, *Dunaj v Amerike*, *Naum*, *Spamäti*, nejnovější knihou je *Troll*, kterou v českém překladu vydalo v roce 2018 nakladatelství Argo. Výběr z jeho prozaických textů vyšel v roce 2002 v Polsku, některé texty byly přeloženy do angličtiny, němčiny, slovinštiny a maďarštiny.¹³⁶ Michal Hvorecký se kromě psaní věnuje i překladu, z angličtiny přeložil román *Ambient* amerického spisovatele Jacka Womacka, z němčiny knihu *Americký císař* autora Martina Pollacka. Během své kariéry získal autorská stipendia ve Vídni, Berlíně, Mnichově nebo Spojených státech. Texty publikuje ve slovenských i českých médiích, aktivní je rovněž v občanském a kulturním životě. V roce 2009 získal v Berlíně Mezinárodní novinářskou cenu, v roce 2010 pak Cenu Nadace Tatra Banky za umění – Mladý tvůrce.¹³⁷

Ještě před vydáním českého překladu románu *Plyš* uvedlo pražské Divadlo Na Zábradlí stejnojmennou hru v rámci cyklu nových her Československé jaro 2005. Premiéru mělo představení v neděli 22. května 2005 a představili se v něm herci Barbora Seidlová, Ladislav Hampel, Josef Polášek, David Švehlík a Zuzana Stavná. Režie se ujala dvojice SKUTR, Lukáš Trpišovský a Martin Kukučka. „Pro mě je skvělá zkušenost zažít na vlastní kůži, jak jsou světy literatury a divadla zároveň vzdálené i blízké. Hodně jsem se při téhle práci naučil. Zjistil jsem, že mě to hodně baví. Literatura je především o komunikaci, proto mám rád i veřejná čtení. V antice se texty jenom přednášely a odtud byl už jen krůček k inscenacím.“¹³⁸ Hra a román vznikaly ve stejném období a neustále se vzájemně ovlivňovaly, Michal Hvorecký se ale rozhodl příběh v knižní podobě ještě jednou kompletně přepsat, proto se na jeviště dostala hra dříve než román na knižní pulty. „Hra je mým ironickým pohledem na lidskou samotu ve velkoměstě. Je nejžhavější léto za několik posledních let a vypadne elektřina. Pět

¹³⁶ ADAMOVIČ, Ivan. Hvorecký, Michal. *ILiteratura.cz* [online]. 22. 12. 2003 [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/14367/hvorecky-michal>

¹³⁷ HVORECKÝ, Michal. Autor. *Hvorecky.sk* [online]. Bratislava [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://hvorecky.sk/autor-michal-hvorecky/>

¹³⁸ RUDIŠ, Jaroslav. Michal Hvorecký: moje hra je o samotě ve velkoměstě. *Novinky.cz* [online]. 23. 5. 2005 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/56967-michal-hvorecky-moje-hra-je-o-samote-ve-velkomeste.html>

postav se postupně potkává a ve tmě si řeknou i to, co by jinak utajily. Je to příběh o pózerství, stylizaci, o mladých lidech, kteří si raději prohlížejí obrázky, než čtou knihy, a častěji komunikují na chatu než v reálu. Podle mě je to komedie.¹³⁹ Román se pak soustředí pouze na postavu fotografa. V rámci projektu Československé jaro 2005 vznikaly kromě divadelních paralelně také rozhlasové inscenace, odvysílány byly vždy několik dní po divadelní premiéře. Na rozhlasové režii spolupracovala kromě dvojice SKUTR Markéta Jahodová.¹⁴⁰

Román *Plyš* vydalo nakladatelství Labyrint jako sedmý svazek edice *Labyrint Fresh* v roce 2006, grafickou úpravu mělo na starosti studio Redesign, které se staralo o vizuální podobu celé edice. V originálu vydalo knihu bratislavské nakladatelství Albert Marenčin – Vydavateľstvo PT v roce 2005. Podle anotace je *Plyš* románem o měkkých věcech v tvrdém světě, ve skutečnosti napsal Hvorecký román kritický k dnešní (nejen slovenské) společnosti. Hlavní postavou je Irvin, fotograf, který se ve čtyřiašedesáti letech rozhodne utéct a zbavit se závislosti, kterou trpí v podstatě od dětství. Osmnáct měsíců putuje po stále ještě neprozkoumaných a konzumní společností nezkažených oblastech světa. Podle toho si i vybírá destinaci v cestovní kanceláři, kde se ptá na místa bez roamingu. Potřebuje se zbavit mobilního signálu, připojení k internetu i civilizačního hluku. Cestuje sám, přespává v levných hostelech nebo v přírodě, dny plynou pomalu a čas přestává hrát roli. Po roce a půl se vrací do civilizace, když přijímá pracovní nabídku a stěhuje se do City, hlavního města Superevropy.

Hvorecký popisuje společnost globalizovaného světa, ve kterém hrají důležitou roli prestiž a značky. Děti většinou dostávají jména slavných značek, rodiče se značkami tak navazují obchodní spolupráci a nechávají si za propagaci platit. „Ještě hůř na tom byly děti, co dostaly nesnesitelně dlouhá jména jako GlaxoSmith Kline, Time Warner Cable nebo dvojčata Deloitte&Touche. Mnozí spolužáci se museli během studia dát i několikrát přejmenovat, pokud se jejich firma prodala nebo nedejbož zkrachovala. Mnozí z nich své jméno nesnášeli, ale nemohli si pomoci. Smlouvy nepustili. Jejich porušení by je stálo balík. Když se představovali, museli často říct kromě jména i slogan, za což korporace platily ještě víc. 'Ahoj, já jsem McDonald's.

¹³⁹ RUDIŠ, Jaroslav. Michal Hvorecký: moje hra je o samotě ve velkoměstě. *Novinky.cz* [online]. 23. 5. 2005 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/56967-michal-hvorecky-moje-hra-je-o-samote-ve-velkomeste.html>

¹⁴⁰ Michal Hvorecký: *Plyš*. *Český rozhlas Vltava* [online]. 2. 7. 2013 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/michal-hvorecky-plyš-5047542>

I'mlovingit,' představil se mi spolužák. 'Těší mě, jmenuju se Apple. Think different,' oznámila sousedka. 'Haló,Irvine? Tady Vichy, zdraví patří i pokožce,' ozvalo se z telefonu.¹⁴¹ Autor tak ironicky komentuje dnes poměrně rozšířený způsob obživy, kdy influenceři na sociálních sítích spolupracují s nejrůznějšími značkami. Michal Hvorecký je autor s mimořádnou fantazií. To ale občas vede k tomu, že nápady horečnatě vrší na sebe, aniž by je propojil silnou příběhovou linkou. Irvin se v City znovu propadá do závislosti na internetové pornografii a ztrácí pojem o tom, co je skutečné a co virtuální realita. City jako hlavní město ještě nemá své jméno, obyvatelé o něm mají hlasovat v anketě a mohou navrhopvat i své vlastní nápady. Irvin se v City setkává s osudovou ženou dvojí identity, Erotickou Erikou a Linou. Navazují spolu vztah, Irvinův postoj se ale v průběhu času mění a jeho city prochází několika proměnami. Když v City vypadne proud, rozhodne se Irvin stát se teroristou a ovládnout masu lidí. Jeho cílem je trvalé vypnutí elektřiny. Ukazuje se ale, že Irvin je součástí mnohem většího kyber spiknutí, ve kterém je on tím ovládaným. Po opětovném zapnutí elektřiny se rozhodne opustit Superevropu a vydává se k jejím hranicím.

Hvorecký bývá občas označován za autora kyberpunkové literatury, i v tomto románu jsou jasně viditelná témata, která ho dlouhodobě fascinují. Konzumní společnost, populární kultura, globalizovaný svět, internetové paralelní životy hrdinů. Hvorecký popisuje svět ovládaný nejrůznějšími závislostmi. Průběh nemoci se mu daří vykreslit intenzivně, ať už se jedná o dobu osamělého putování a domnělého léčení nebo relaps a následný propad do stavu blížícího se šílenství. Hvorecký dokáže vystihnout stavy mysli, kdy se člověk přesvědčí, že je v pořádku, aby následně nedokázal odolat pokušení. Ať už se jedná o pornografii nebo jinou patologickou závislost, autor popisuje schopnost člověka přesvědčit se, že při jednom opětovném uklouznutí nejde o návrat k závislosti. Irvin si celé roky není schopný připustit, že má problém. Ačkoliv absolvuje několik cyklů léčení, naučí se terapeutické techniky sabotovat. Jeden z nejzajímavějších motivů čtenář najde hned v úvodní části románu. Irvin Mirsky je vlastně už Irvin Mirsky druhý. Jeho starší bratr zemřel při porodu a rodiče se rozhodli vytvořit si takto kopii. „Rodiče mi dali stejné jméno jako jemu. Celé dětství mě nutili chodit pravidelně na hřbitov, kam ho pochovali. Musel jsem se dívat na hrob se svým jménem. Oblékali mě do šatů, které měly být původně jeho. Četli mi z jeho knih. Hrál jsem si s jeho hračkami. Když mě oslovila matka, měl jsem dojem, že

¹⁴¹HVORECKÝ, Michal. *Plýš*. Praha: Labyrint, 2006. Labyrint fresh, s. 18.

vlastně mluví s bratrem. Otec mi dával často najevo, že jsem jen plagiát ideálu, kterému se nemůžu vyrovnat.¹⁴² Hvorecký ironizuje i vzhled City, ve kterém svítí stejné neonové nápisy jako v jakémkoliv jiném velkoměstě. Popisuje posun k jakémusi univerzálnímu vzhledu měst i společnosti.

Hvorecký je jedním ze současných nejvýraznějších slovenských prozaiků, je občansky aktivní, komentuje politické směřování Slovenska a Evropy. Ve svých dílech má potřebu šokovat, možná varovat, když píše scénáře téměř apokalyptického vývoje konzumní a materiální společnosti dneška. Jeho nápady jsou mnohdy velmi zajímavé, fascinuje tak ale čtenáře spíše v dílčích jednotlivostech nebo scénách než nosným příběhem. Hvorecký si vybírá současná témata, jeho hrdinové bývají osamělí, závislí a ztracení. Do jisté míry ale také nesympatičtí. Ztotožnit se s Irvinem je možné ve chvílích, kdy se propadá do spirály závislosti, jinak ale čtenář empatii příliš pokoušet nemusí. První čtvrtina knihy je nabitá originálními nápady, příběh ale brzy ztrácí tempo a zůstávají pouze nerozvinuté nápady. Možná by *Plyši* slušel více žánr povídky či novely, dostat se ale ke konci románu je pro čtenáře poněkud obtížné. Zprvu fascinující pasáže o průběhu závislosti a fyzickém stavu závislého se navíc začínají opakovat jako refrén a i ty má později čtenář chuť urychlit. Z díla Michala Hvoreckého je jasně zřetelná potřeba o společenských problémech a patologických fenoménech přemýšlet, ironicky je popsat a tím před nimi také varovat. Zčeřit vody a zahájit společenskou debatu na tabuizovaná témata. Otázkou u *Plyše* zůstává, zda by výsledek nebyl lepší, kdyby autor věnoval větší pozornost literární úrovni samotné.

5.3 Kritický hlas ve vybraných médiích

5.3.1 Internetová a elektronická média

Dana Kršáková nazvala svou recenzi pro webový portál *iliteratura.cz* *Pokus, který sa nevydaril*. Michal Hvorecký se podle ní rozhodl, že povídek již napsal dost a je čas zkusit novou formu vyprávění, román. Hvorecký se podle ní soustředí na témata, která mu jsou blízká. Jedná se o vizi globalizovaného světa, absurdní model založený na řadě negativních charakteristik dnešní společnosti. Hvorecký popisuje, jaké extrémní podoby může nabýt svět konzumní společnosti, reprezentovaný ztracenou internetovou generací. Podle Dany Kršákové se ale Hvorecký nakonec v románu ztratil více než

¹⁴²HVORECKÝ, Michal. *Plyš*. Praha: Labyrint, 2006. Labyrint fresh, s. 17.

všichni jeho protagonisté. Nedokázal najít silný příběh, kolem kterého by pak rozvíjel některé publicistické pasáže a úvahy. Podobně jako u předchozího pokusu *Posledný hit* tak autor selhává kvůli absenci nosného příběhu. „Jeho románu chýba skutečný ústřední konflikt, který by čitatele dokázal přesvědčit, že příběh hodnotovo narušeného jedinca v hodnotovo narušené společnosti má aspoň minimální nadčasovou symbolickou platnost a aspoň akou takou epickou perspektivu.“¹⁴³ Děj popisuje recenzentka jako jednoduchý, především ale velmi plochý. Ústřední postavu fotografa Irvina Mirského popisuje jako zkrachovalého člověka, který si je své závislosti na internetové pornografii vědom a proklamuje svou touhu vyléčit se a změnit svůj život, ve skutečnosti ale poměrně rád znovu selhává. Pro naplnění iluze vlastní záchrany se chce stát manipulátorem masy, doopravdy se ale stává obětí manipulace větší, než si dokáže představit.

Dana Kršáková si všimá stylistických a logických přešlapů a nedomyšleností, ty ale podle ní nejsou hlavní příčinou nevěrohodnosti vyprávění. Hlavními příčinami neúspěchu jsou stylová a fabulační jednoduchost, které můžou za to, že je kniha nudná. Autorka v podstatě dochází k závěru, že Hvorecký se stává první obětí negativních fenoménů, které ve svém díle popisuje. Když hlavní postava hovoří o tom, že žijeme ve zjednodušujícím se světě, kde budeme sledovat i vznik jednoduššího umění, vystihuje tím dle autorky cestu, kterou již nastoupil Michal Hvorecký. „Jeho románová konstrukce je slabá v základech a klíčové motivy, jako psychoanalyticky podložené traumy z dětství, značky tovarů ve funkci osobních mien, internetová pornografie či fyziologické projevy abstinčních záchvatů, jsou rozpisované stále nanovo a dokola – bez zvrstvení, problematizace či hlubšího podtextu.“¹⁴⁴ Cyklicky se opakující myšlenka, že všechno je nemocné a na něčem závislé po čase vyvolává lhostejnost, která zůstává převládajícím pocitem i po dočtení knihy. V závěrečné části textu, který původně vznikl pro časopis *Knihy & společnost* kritizuje autorka Hvoreckého okatý posun k nudě v jeho čtvrté knize. „Jeho štvrtá kniha ťaží z autorské pozice, kterou rokmi, textami a předovšetkým cíľavedomou marketingovou stratégiou medzičasom nadobudol.“ Podle Kršákové se Hvorecký nechává unést vlnou vlastního úspěchu, místo toho by ale potřeboval jistou míru sebekritiky a přehodnocující pohled na vlastní psaní.

¹⁴³ KRŠÁKOVÁ, Dana. Hvorecký, Michal Plyš. *ILiteratura.cz* [online]. 2000, 21. 12. 2005 [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/18385/hvorecky-michal-plyš>

¹⁴⁴ KRŠÁKOVÁ, Dana. Hvorecký, Michal Plyš. *ILiteratura.cz* [online]. 2000, 21. 12. 2005 [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/18385/hvorecky-michal-plyš>

Pokud tedy hovoří o mladém evropském románu, je to podle ní možná odvážné, ale prázdné gesto.¹⁴⁵ Recenzentka takto hodnotila původní slovenské vydání v sekci zahraniční beletrie.

V březnu roku 2007 se románu věnoval článek na zpravodajském portálu novinky.cz. Radim Kopáč, autor textu *Krásný nový plyš a strach ze svobody* považuje za ústřední téma románu útěk. Klíčového slovu podle něj dobře rozumí většina autorů edice *Fresh*, kteří vyhánějí svá alter ega do světa, cílem jejich putování se postupně stává cesta samotná. Útěk hlavního hrdiny Irvina je v tomto případě dvojitý, hned na začátku, kdy putuje rok a půl sám světem ve snaze o jakousi autoterapii, aby následně přijal nabídku práce ve velkoměstě. Tam potkává osudovou ženu dvojí identity, Eriku, potažmo Linu. S její pomocí organizuje pod heslem Láska místo elektřiny masový návrat na stromy. Společným ušlechtilým cílem má být odprogramování společnosti konzumem zničeného obyvatelstva. Strach ze svobody je ale ochromující a Irvin znovu prchá. Město se následně probudí do dalšího virtuálního dne. Podle Kopáče otevírá Hvorecký v románu několik témat důležitých pro současnou společnost, jedním z nich je paralelní život lidí na internetu. „Příběh, který spisovatel vystavěl, je živý v několika klíčových obrazech či dialozích (setkání s Linou, rozklad tmou zatopeného města), ale zároveň se mnohdy ztrácí pod silnými nánosy popisnosti. Stejně tak reklamně kluzký a rutinně chladný styl psaní prozrazují, že autor má se svým hrdinou minimálně jedno společné. Také on radši volí pohodlně konzumovatelný obraz než utkání s nevypočitatelnou skutečností.“¹⁴⁶

Zpravodajský portál Hospodářských novin iHned.cz rovněž publikovat jeden krátký článek. Podle autora krátkého textu *Michal Hvorecký – kyberpunker v romantickém hávu* Petra Fischera vstoupil výrazněji Hvorecký na český knižní trh povídkovým souborem *Lovci a sběrači*. Nejde podle něj ale o způsob psaní nebo výjimečnou literární kvalitu, nýbrž o volbu angažovaných témat se silným morálním podtextem, která se podle Fischera z literatury poněkud vytratila.¹⁴⁷ Fischer akcentuje romantiku v díle Michala Hvoreckého. Podle něj autor využívá romantického protikladu

¹⁴⁵ KRŠÁKOVÁ, Dana. Hvorecký, Michal Plyš. *ILiteratura.cz* [online]. 2000, 21. 12. 2005 [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/18385/hvorecky-michal-plyš>

¹⁴⁶ KOPÁČ, Radim. *Krásný nový plyš a strach ze svobody*. *Novinky.cz* [online]. 2007, 8. 3. 2007 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/111055-krasny-novy-plyš-a-strach-ze-svobody.html>

¹⁴⁷ FISCHER, Petr. *Michal Hvorecký - kyberpunker v romantickém hávu*. *IHNed.cz* [online]. 17. 1. 2007 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-20193340-michal-hvorecky-kyberpunker-v-romantickem-havu>

při popisu úvodního útěku do divočiny. Umělý lidský svět zde stojí v kontrastu k ráji živoucí a neposkvrněné přírody. Romantické prvky podle něj nemizí ani s postupujícím dějem, při popisech boje se závislostí nebo setkáním s osudovou láskou. „A protože správný romantik musí být zklamáván, je také Irvin vyveden z představy, že k léčbě ze závislosti na obchodních, energetických a informačních sítích současnosti stačí osobní rozhodnutí a dostatek vůle. Romantická naděje ale zůstává v jemné představě vytvoření 'paralelní sítě otřesených', kteří chápou, že bez změny systému není šance na osvobození.“¹⁴⁸ Tuto možnost nechává podle Fischera Hvorecký otevřenou, bez hodnocení, vysvětlování a komentáře. Poskytuje tím čtenáři dostatečný prostor k vlastnímu uvažování.

Na internetových stránkách *Neviditelný pes*, které vznikly v roce 1996 jako první čistě internetový deník s podporou Lidových novin bylo publikováno nejvíce příspěvků týkajících se tvorby Michala Hvoreckého a jeho románu *Plyš*. Všechny příspěvky jsou ale podepsány pouze redakční zkratkou autora, bez možnosti dohledat jeho skutečné jméno. Autor recenze zmiňuje geografické ukotvení hlavního hrdiny v Bratislavě, ačkoliv ve skutečnosti je ze světa vykořeněn. Reálný svět je pro něj iluzí, skutečný život nabízí jeho celonoční seance před obrazovkou počítače. Postupně v ději mizí hranice mezi reálným a paralelním virtuálním světem, když se oba začnou nenávratně ovlivňovat. Hvorecký podle autora vytvořil obdivuhodnou mozaiku obrazů, témat a symbolů, kterými čtenáře zahrnuje ze všech stran. Autor považuje Michala Hvoreckého za specifický fenomén česko-slovenské literární scény. „Jeho hrdinové jsou konzumováni konzumním světem, pestře potištěné plechovky od koly válející se v koši na odpadky mezi pestře potištěnými pytlíky od hamburgerů a ještě pestřeji potištěnými krabičkami od cigaret. Dávno vyprázdňené jednorázové obaly se stejně jednorázovým obsahem, lákavost povrchu versus nicota obsahu.“¹⁴⁹ Autor recenze píšící pod zkratkou *pagi* nepovažuje román *Plyš* za jednoduché čtivo, na rozdíl od hrdinů příběhů nejsou Hvoreckého texty prázdné ani na jedno použití.

V roce 2010 byl na webu publikován souhrnný text recenzující díla *Posledný hit*, *Plyš* a *Eskorta*. Autor Martin Kochlica hodnotí román *Plyš* jako zdařilejší než předchozí

¹⁴⁸ FISCHER, Petr. Michal Hvorecký - kyberpunker v romantickém hávu. *IHNed.cz* [online]. 17. 1. 2007 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-20193340-michal-hvorecky-kyberpunker-v-romantickem-havu>

¹⁴⁹ PAGI. RECENZE: Michal Hvorecký, Plyš. *Neviditelný pes* [online]. 23. 5. 2007 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: http://neviditelnypes.lidovky.cz/recenze-michal-hvorecky-plyš-dj0-/p_scifi.aspx?c=A070522_062230_p_scifi_pag

Posledný hit. Je tomu tak zejména proto, že charakter hlavního hrdiny je daleko propracovanější. I když je příběh lineární, je to právě přesvědčivost hlavního hrdiny, která dokazuje, že se jedná skutečně o román. Téma závislosti ale autor recenze považuje zejména za reklamní nálepku, žádné nové o podstatné informace o závislosti jako takové se čtenář nedozví. Rozpoznává také prvky objevující se v rané povídkové tvorbě, které ale v *Plyši* již tolik nefungují a čtenář o nich pochybuje. Autor recenze knihu hodnotí sedmdesáti procenty.¹⁵⁰

5.3.2 Kulturní a literární periodika

V periodiku *Tvar* nevyšla ve zkoumaném období recenze románu *Plyš*, je ale zmíněn v textu Jána Chovance z února 2009. Text s názvem *Hvoreckého medzikus* se věnuje kritice díla *Pastierský list* z roku 2008. Hned v úvodu autor poznamenává, že není třeba Hvoreckého českým čtenářům obsírně představovat. „Český překlad tematicky moderného románu *Plyš* (česky *Labyrint*, 2007) je možné ešte stále nájsť na pultoch kníhkupectiev a v neposledním rade k popularizácii práve Hvoreckého *Plyšu* dopomohol i projekt *Listování*, kde sa kniha dočkala vydařeného spracovania v podobe scénického čítania.“¹⁵¹ Ján Chovanec si v tomto ohľadu všimá jakési všeobecné nepřízně slovenských literárních kritiků. Navzdory tomu se jeho knihy těší značné popularitě, svědčí o tom překlady do němčiny, italštiny, polštiny a češtiny. „Jeho prozaické dielo je dobre predajným artiklom, Hvorecký je značka a po okorenenej publicistike bežný čitateľ taktiež rád siahne.“¹⁵²

V časopisu *Host* byl román *Plyš* od svého vydání v roce 2005, respektive 2006, zmiňován několikrát, vždy pouze v širším kontextu jeho tvorby. Martin Hudymač se současnou slovenskou prózou zabýval detailně ve studii připravené pro prosincové číslo v roce 2007. Autor popisuje současné fenomény slovenské prózy na základě podrobných znalostí literární historie a vývoje slovenské původní literatury. Michala Hvoreckého zmiňuje v části věnující se populární literatuře, se kterou slovenští autoři experimentují od devadesátých let. Vyzkoušet si lehčí žánry zpočátku považoval za sympatickou snahu, ta podle něj ale skončila trapným fiaskem. Autoři podle něj došli

¹⁵⁰ KOCHLICA, Martin. (MINI)RECENZE: Michal Hvorecký - *Posledný hit*, *Plyš* a *Eskorta*. *Neviditeľný pes*[online]. 4. 5. 2010 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z:http://neviditelnypes.lidovky.cz/mini-recenze-michal-hvorecky-posledny-hit-plys-a-eskorta-pea-/p_scifi.aspx?c=A100503_231812_p_scifi_hpe

¹⁵¹ CHOVANEC, Ján. *Hvoreckého medzikus*. *Tvar*. 2009, roč. 20, č. 4, s. 23.

¹⁵² CHOVANEC, Ján. *Hvoreckého medzikus*. *Tvar*. 2009, roč. 20, č. 4, s. 23.

k závěru, že pokud umí psát vážnou literaturu, ta populární bude jednoduchá. „Žánry populární literatury jsou však založeny na striktních pravidlech, schématech, a byť jen letmé vybočení ze sledované linie se viditelně podepíše na konečném výsledku. „Nenormálně“ neupřímné levné gesto vyprodukovalo takové kýče jako *Rogera Krowiaka* (D. Taragel a comp.), *Posledný hit* a *Plyš* (M. Hvorecký), *Polnočný denník* (M. Matkin), *Klebetromán* (P. Macsovszky — D. Fulmeková) atd. Slovenský spisovateľ si nikdy nenechá vzít možnosť zafilozofovať si, pronést nějakou tu životní moudrost či pravdu, a tak se nedivím, když na nás z těchto próz promluví Sherlock Holmes s okřídlenou větou Být, či nebýt, to je otázka.“¹⁵³ Hudymač považuje za nenormální jev, kdy si literární svět hová ve své průměrnosti a jeho členové se navzájem ubezpečují o své výjimečnosti, žijí ve svém vlastním světě smetánky. Citelně podle něj chybí kritický hlas, který by pojmenoval pravý stav věcí, bez přehnaných emotivních reakcí a urážek.¹⁵⁴

Michaela Hečková napsala v prosinci 2008 recenzi na dílo *Pastiersky list*, kterému se obecně dostalo v českých médiích mnohem většího prostoru. V úvodu textu zmiňuje obecné charakteristiky knih Michala Hvoreckého a jen krátce se zmiňuje o románu *Plyš*. Patří podle ní ke spisovatelům, kteří se snaží v téměř každém díle šokovat, čeřit stojaté vody. Chce se stát současným kritikem slovenské společnosti a jejich konzumních tendencí. „Tematickou přehlácaností a následnou neschopností dotáhnout naznačené motivy k smysluplným závěrům se v ambiciózní próze *Plyš* (2005) dostal na tenký led. A prolomil se pod ním hned v další próze *Eskorta* (2007).“¹⁵⁵ Na základě zkoumaných materiálů si lze všimnout věcí, na kterých se většina kritiků shoduje. Hvorecký má podle nich problém přenést čtenáři věrohodný nosný příběh, místo toho se často utápí v publicistických částech, které pro někoho mohou vyznívat jako moralizující a poučující. Zároveň se mu občas nedaří krotit přebujelou fantazii, která produkuje obrovské množství nápadů, které se ale nedaří pokaždé promyslet a rozvinout.

Karolína Šnajdrová nazvala svou kritiku v kulturním čtrnáctideníku A2 výmluvně *Jak napsat reklamní text*. Autorka si všímá tematické příbuznosti s předchozími Hvoreckého knihami a povídkami a konstatuje, že se autorovi bohužel

¹⁵³ HUDYMAČ, Martin. Lesk a bída současné slovenské prózy. *Host*. 2007, roč. 22, č. 12, s. 12.

¹⁵⁴ HUDYMAČ, Martin. Lesk a bída současné slovenské prózy. *Host*. 2007, roč. 22, č. 12, s. 12.

¹⁵⁵ HEČKOVÁ, Michaela. Bratislavská road-story nad berlínskou kávou. *Host*. 2008, roč. 23, č. 12, s. 55.

nepodařilo vyjádřit něco nového nebo hlubšího. Námět, rozveden v této podobě do románové formy, podle ní ztrácí svěžest a svižnost, unavuje svou rozvleklostí a vyžaduje mnoho trpělivosti, pokud se čtenář chce propracovat až k závěrečné pointě. Hvorecký podle autorky recenze využívá čtenářsky aktuální a populární prostředí, když popisuje techniky nadnárodních korporací, internetovou závislost, kulisy hypermoderního světa. Nedaří se mu ale podle ní již dostatečně plasticky vykreslit atmosféru City uprostřed Superevropy. Za nejpůsobivější část díla považuje pasáže, ve kterých autor popisuje průběh boje se závislostí na pornografii. Ani tato linka příběhu podle ní ale negraduje a zájem čtenáře o ni v důsledku monotónnosti a opakování opadá. Na překážku je pak podle Šnajdrové moralizování, které si Hvorecký neodpustí. Autorka, vystudovaná bohemista, dokládá svá tvrzení citováním příslušných pasáží románů. Recenzi uzavírá popisem rozporu mezi tím, co sám Hvorecký považuje za svou silnou stránku a konečnou podobou jeho knih, která je trochu popírá. „Autor se v rozhovorech netají tím, že jeho psaní ovlivňuje zkušenost s psaním reklamních textů, která jej podle vlastního tvrzení učí zkratkovitosti, přehlednosti a okamžité srozumitelnosti. Román *Plyš* ale jako by toto tvrzení vyvracel – rozvleklost a nuda neustálého opakování pohřbívají možná zajímavé nápady nebo motivy, které by snad fungovaly v povídce, vystavět román se ale Hvoreckému tentokrát nepodařilo.“¹⁵⁶

Kateřina Skalíková napsala recenzi pro revue *Protimluv* s názvem *Heslem temnoty je plyš*. Autorka představuje Michala Hvoreckého jako jednoho z nejdiskutovanějších současných slovenských autorů. V první části lehce načrtává úvodní část děje a příběh do první třetiny hodnotí jako poměrně dynamický a poutavý. Za zajímavé pasáže považuje ty, které popisují detaily ze života společnosti zničené konzumem. Řada témat a motivů skrývá podle Kateřiny Skalíkové potenciál pro další rozvíjení, kterého se čtenář ale nedočká. Ačkoliv dochází k dalším událostem, které mají tendenci překvapovat a šokovat, ty původní nejsou vysvětleny a dořešeny. Čtenář proto v některých chvílích začne pochybovat o tom, zda měl místy samotný autor přehled o tom, co píše. Po dočtení si tak čtenář klade řadu otázek, na které se mu ale nechce hledat odpovědi. „Výsledek je zkrátka ten, že nejen děj, ale také psychologie postav či dialogy vyznívají dost nepřesvědčivě a nepropracovaně. K tomu jistě přispívá i fakt, že text si na mnoha místech doslova protiřečí.“¹⁵⁷ Kateřina Skalíková si jako

¹⁵⁶ ŠNAJDROVÁ, Karolína. Jak napsat reklamní text. *A2 kulturní čtrnáctideník*. 2007, roč. 3, č. 10, s. 7.

¹⁵⁷ SKALÍKOVÁ, Kateřina. *Heslem temnoty je plyš*. *Protimluv* [online]. 16. 4. 2007 [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <http://protimluv.net/protimluv/17-18/strana.php?cislo=47>

jediná ze zmiňovaných recenzentů všimá i kvality českého překladu. Některé z vět podle ní bijí do očí a nezapadají do jazykového stylu textu. Jako příklad uvádí promluvu jedné z postav, která říká, že musí něco vybavit místo zařídit. Recenzi zakončuje konstatováním, že Hvorecký tentokrát nevyužil naplno svůj talent a potenciál a je škoda, že si na románu nenechal trochu víc záležet.¹⁵⁸

V recenzi pro časopis *Reflex* publicistka Michaela Hečková pochybuje, zda neměl Michal Hvorecký zůstat u formy povídky, jejíž gradaci a dynamičnost zde postrádá. Ještě předtím ale pozitivně hodnotí snahu nakladatelství Labyrint představit českému čtenáři mladé debutující autory. Edici *Fresh* považuje za obdobu edice již neexistujícího nakladatelství Petrov. Titulek recenze *Silný pocit nudy* odkazuje na sbírku povídek *Silný pocit čistoty*, kterou Hvorecký ještě jako student v roce 1998 debutoval. Autorka kladně hodnotí zajímavé nápady Hvoreckého a motivy zcela komercializovaného světa. Hvoreckého podle ní dlouhodobě fascinuje myšlenka manipulace s davem, ovládnutí lidské mysli, konzum, závislost, marketingové strategie a internetové prostředí. „Baví ho zhýralá popkultura, na kterou se kouká spatra.“¹⁵⁹ Autorka si všimá podobnosti se *Zalknutím* Palahniuka. Nezájemnost a plochost charakteru hlavního hrdiny považuje za záměrné. Cílená ale není nuda, která se stává převládajícím pocitem čtenáře zhruba od poloviny knihy. Děj nepůsobí jako jeden celek, postrádá vrchol, nezanechá hlubší dojem. Stejně tak se náznaky inteligentního humoru objevují spíše příležitostně v jednotlivých scénách než v celku. „Hvorecký se už nedrží přesně mířené ironie, ale chaoticky kope kolem sebe. Bojuje proti globalizaci a kulturnímu imperialismu pokleslé masové zábavy, ale cíl je v nedohlednu. Odpověď na otázku, proč si přečíst *Plyš*, neexistuje. Odpověď na otázku, proč je Hvorecký ceněný i nenáviděný, je nasnadě. *Plyš* je soubor dokonalých motivů a ikonických obrázků mírně absurdního moderního světa, který nikdo jiný tak svižně nepopisuje. Škoda jen, že měl být románem.“¹⁶⁰ Z reakcí na *Plyš* vyplývají některé důvody rozporuplných reakcí na dílo Michala Hvoreckého. Má řadu zajímavých a trefných nápadů, jak popsat současný svět konzumní společnosti, na větší ploše je ale

¹⁵⁸ SKALÍKOVÁ, Kateřina. Heslem temnoty je plyš. *Protimluv* [online]. 16. 4. 2007 [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <http://protimluv.net/protimluv/17-18/strana.php?cislo=47>

¹⁵⁹ HEČKOVÁ, Michaela. Silný pocit nudy. *Reflex* [online]. 15. 2. 2007, [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.reflex.cz/prihlaseni_premium?redirect_uri=/clanek/placena-zona-archiv/25159/silny-pocit-nudy.html, dostupné v databázi Newton Media Search.

¹⁶⁰ HEČKOVÁ, Michaela. Silný pocit nudy. *Reflex* [online]. 15. 2. 2007, [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.reflex.cz/prihlaseni_premium?redirect_uri=/clanek/placena-zona-archiv/25159/silny-pocit-nudy.html, dostupné v databázi Newton Media Search.

spíše vrší na sebe, než že by vytvářel kompaktní celek a nedaří se mu delší příběh gradovat tak dobře jako v povídkách.

5.3.3 Shrnutí

Tvorba Michala Hvoreckého je českým čtenářům přibližována v médiích pravidelně v překvapivě velkém objemu. Ohlas vzbuzuje každé jeho nové dílo. Je nutné podotknout, že hlas recenzentů vyznívá vůči jeho tvorbě většinou kriticky. Často se shodují na tom, že se jedná o jedno z výrazných jmen současné slovenské literatury. Ve většině případů recenze oceňují nápady Michala Hvoreckého, zůstávají podle nich ale často nerozpracovány a nepojí je silný ústřední příběh. Většina kritiků zároveň zmiňuje počátky jeho literární dráhy, kterou začínal soubory povídek. Románu *Plyš* vytýkají pomalé tempo a jistou míru nudy, kterou vzbuzuje v kontrastu s kratšími povídkami, které dokázal úspěšněji gradovat.

6. Časopis Raketa a jeho mediální ohlas

Změna společenského systému v roce 1989 znamenala také zásadní změny na trhu s dětskými časopisy. Schopnosti jednotlivých redakcí zorientovat se v novém prostředí a přežít v souboji s nově vznikajícími tituly se lišily. Podle Štefana Švece obstály nejlépe v nových podmínkách časopisy pro mladší děti *Sluníčko* a *Mateřídouška*. Švec zdůrazňuje, že vycházejí stále a dodnes jsou prakticky nekvalitnějšími tituly na trhu.¹⁶¹ Zmiňuje také, že v podobné situaci je časopis *Čtyřlístek*, který začal jako jeden z prvních využívat možnosti digitálních médií. Více než deset let po roce 1989 vycházel také časopis *Ohníček*, než bylo jeho vydávání v roce 2001 ukončeno. Nutné je zmínit technicky zaměřené časopisy, které změnu přežily, jsou jimi například *ABC mladých techniků a přírodovědců* a *Věda a technika mládeži*. Oba časopisy časem pozměnily název, jejich úroveň a obliba ale postupně klesaly.¹⁶² Některé z titulů se pokusily navázat na tradici před rokem 1948. Jedná se například o foglarovský časopis *Mladý hlasatel* (1990-1991), kterému se ovšem na dřívější úspěch navázat nepodařilo. Štefan Švec podotýká, že funkci hlavního média pro mladé přebíral internet, kde dnes existují mimo jiné fanouškovské stránky periodik pro děti a mládež.¹⁶³

Raketa – Časopis pro děti chytrých rodičů vychází od 9. prosince 2014. *Raketa* je určená zejména dětem od pěti do desíti let, vychází čtyřikrát ročně. Každé číslo je konkrétně tematicky zaměřeno. Časopis neobsahuje žádné reklamy, na dvaapadesáti stránkách najdou čtenáři příběhy, komiksy, hry, úkoly, náměty na tvoření, recepty, doporučenou četbu, tipy na výlety a zápisky z cest. Časopis vychází v nakladatelství Labyrint ve spolupráci se spolkem *Raketa dětem*. Dětský časopis vedou šéfredaktorky ilustrátorka Johana Švejdíková a autorka Radana Litošová.¹⁶⁴ Spolu s nimi časopis tvoří tým stálých autorů a výtvarníků, mezi kterými jsou například Nikkarin, Milada

¹⁶¹ *Mateřídouška* je dnes nejdéle kontinuálně vycházející dětský časopis u nás. V prvních ročních číslech ilustroval každé číslo jeden malíř. O ilustraci k prvnímu číslu byl požádán Josef Lada. Mezi autorky *Mateřídoušky* patřily největší osobnosti české literatury a výtvarného umění.

ŠVEC, Štefan. *Česky psané časopisy pro děti (1850-1989)*. Praha: Karolinum, 2014, s. 365.

¹⁶² ŠVEC, Štefan. *Česky psané časopisy pro děti (1850-1989)*. Praha: Karolinum, 2014, s. 172.

¹⁶³ ŠVEC, Štefan. *Česky psané časopisy pro děti (1850-1989)*. Praha: Karolinum, 2014, s. 173.

¹⁶⁴ Johana Švejdíková vystudovala módní návrhářství, rozhodla se ale věnovat ilustraci, grafickému designu a komiksu. Mezi její bývalé klienty patří časopis *Elle*, *Starbucks* nebo například *České centrum* v New Yorku. Podílela se také na přípravě filmu *Alois Nebel*.

ŠVEJDÍKOVÁ, Johana. *About. Johana Švejdíková* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.johanasvejdikova.com/about.html>

Rezková, Lukáš a Mařenka Urbánková, Aneta Fr. Holasová, Jana Šrámková, Petra Josefína Stibitzová, Olga Starostová, Filip Raif a Bája Haagerová. V každém čísle pak časopis představí práci dalších autorů a výtvarníků, jejichž tvorbu chce přiblížit širšímu publiku. Logo Rakety vytvořil FunkFu, který je také autorem vůbec první obálky.¹⁶⁵ Spolek Raketa kromě vydávání časopisu pořádá výstavy, výtvarné dílny a besedy, věnuje se charitě a podporuje například děti z pěstounských rodin.¹⁶⁶

Raketa má své profily na sociálních sítích, profil časopisu na Instagramu sleduje více než čtyři tisíce uživatelů. Kromě obrázků z časopisu se na stránkách často objevují další knihy z nakladatelství Labyrint. Nebo Raketa na cestách, tipy na výlety přispívá do časopisu majitel nakladatelství Joachim Dvořák, který cestuje se svou dcerou Miou, Raketa se tak často dostane za hranice České republiky. YouTube kanálu časopisu Raketa dominují videa představující jednotlivá čísla. Takzvaná Listovačka vždy zhruba v jedné minutě představí kompletní číslo, doprovází ji hudební podkres bez dalšího komentáře. Facebookové stránky, které si oblíbilo přes devět tisíc uživatelů, nejčastěji upozorňují na blížící se kulturní akce, nebo sdílí fotky nakladatelství Labyrint či časopisu Raketa. Novým doprovodným produktem časopisu Raketa jsou úkolové sešity Raketa mini. Lze je zakoupit zvlášť nebo spolu s předplatným časopisu. Kromě toho v řadě Raketa mini vyšel i sešit pro rodiče, který má sloužit jako pomůcka k zajištění spokojenosti dítěte ve škole.¹⁶⁷

V době vzniku časopisu v roce 2014 vůbec nebylo zřejmé, jak dlouho může vycházet a zda o něj bude na českém trhu zájem. „První číslo se najednou vyprodalo a lidi nám začali psát, jestli si to můžou předplatit. Byli jsme překvapení, protože jsme vůbec nevěděli, že bychom chtěli dělat časopis na předplatné. To je velký závazek, když vám někdo zaplatí dopředu. A pak asi během dalších dvou čísel nebo půl roku jsem pochopil, že se to musí dělat samozřejmě profesionálně, ale že lidi to chtějí. Protože

¹⁶⁵ Pro velký úspěch jsou všechna čísla dotiskována, Raketu lze tedy získat i zpětně od pátého čísla. O nás. *Raketa-casopis.cz* [online]. Labyrint, 2014 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://www.raketa-casopis.cz/o-nas.html>

¹⁶⁶ V roce 2018 podpořil činnost spolku Raketa mimo jiné nadační fond Avast. Kromě toho, že děti z pěstounských rodin získávají časopis zdarma, v roce 2018 obdrželo předplatné také 700 dlouhodobě nemocných dětí z celé České republiky. Jednotlivec může rovněž darovat jedno číslo nebo předplatné časopisu.

Daruj Raketu. *Raketa-casopis.cz* [online]. Labyrint, 2014 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://www.raketa-casopis.cz/daruj-raketu.html>

¹⁶⁷ Roční předplatné časopisu Raketa stojí 356 korun a zahrnuje čtyři čísla ročně. Navíc předplatitelé dostanou bonusy ve formě sešitů Raketa mini nebo například nálepek. Předplatné. *Raketa-casopis.cz* [online]. Labyrint, 2014 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://www.raketa-casopis.cz/predplatne.html>

tady nic takového není a protože jsme si nastavili na začátku nějaká pravidla, mimo jiné to, že nebudeme obsah kontaminovat žádnými spotřebitelskými soutěžemi a reklamou.¹⁶⁸ Časopis Raketa je unikátní tím, že neobsahuje žádnou placenou inzerci. Udržet časopis obsahově čistý ale podle majitele nakladatelství Joachima Dvořáka není vůbec snadné. „Pořád máme nabídky, aby se tam někdo dostal. A pak jsou sofistikovanější klienti, kteří vědí, že nepublikujeme reklamu, ale myslí si, že bychom přesto mohli společně něco vymyslet. To mě vždycky baví, že hledají cesty a neuvědomují si, že mé rozhodnutí nezlomí. Zradili bychom naše čtenáře a zároveň by nás to přestalo bavit, protože si tak ubíráte prostor, který chcete naplnit svými kreativními věcmi a nápady. Tím neříkám, že nemůže být zajímavé za něčí peníze vymýšlet skvělé věci o jogurtu, určitě to taky jde, ale mě by to nebavilo a rozhodně by to nešlo dělat dlouhodobě. Těžké to je. Ale někteří lidé dělají věci, co jsou těžší. A někteří dělají jenom ty, které jsou jednoduché.“¹⁶⁹ V době, kdy vznikala první čísla, se tvůrci časopisu také snažili zjistit, zda existují podobné časopisy v zahraničí, zejména na evropském trhu. V Anglii vychází časopis Anorak, ve Francii Georges, které jsem do určité míry Raketě podobné. Podle Joachima Dvořáka mají podobnou krevní skupinu, unikátnost Rakety ale spočívá ve zpracování konkrétních témat a závazku netisknout reklamu a inzerci. V rozhovoru zmiňuje další časopisy, které viděl na veletrhu dětské knihy v Bologni. „A když jsem viděl nějaké dva časopisy, jeden v Německu a jeden v Itálii, které jsou částečně podobné jako Raketa, tak se mi vlastně jako celek nelíbily. Vždycky mi tam něco chybělo nebo zásadně vadilo. Troufnu si říct, že děláme něco unikátního. A bylo to vidět i na českém stánku, kde byla Raketa vystavená. Přestože je v češtině, spousta lidí se ji chtěla koupit. Byli z ní nadšení, protože jako vizuální celek vypráví a dává smysl.“¹⁷⁰

Počet předplatitelů roste a časopisu se daří, Joachim Dvořák kladně hodnotí jeho vizibilitu. Časopis má navíc podporovatele, jakési mecenáše. Jednou z důležitých součástí poslání časopisu je projekt *Daruj Raketu*. Dárci pomáhají tím, že koupí například předplatné pro deset dlouhodobě nemocných dětí, kterým je pak časopis zasílán zdarma. Projekt funguje přibližně dva roky. „Dává mi to velký smysl, ale taky jsem samozřejmě rychle zjistil, že nemůžu a nechci bojovat s ostatními časopisy, které u

¹⁶⁸ Rozhovor s Joachimem DVORÁKEM, Praha, 10. 4. 2019.

¹⁶⁹ Rozhovor s Joachimem DVORÁKEM, Praha, 10. 4. 2019.

¹⁷⁰ Rozhovor s Joachimem DVORÁKEM, Praha, 10. 4. 2019.

sebe mají přilepenou hračku. Vždycky v tomhle budou o krok dál. Ale jak se ukazuje, tak jsou rodiny a děti, které se nenechají opít plastovým rohlíkem od Disneyho.¹⁷¹

Jak již bylo naznačeno výše, na tvorbě Rakety se někteří z autorů a výtvarníků podílí pravidelně, jiní bývají osloveni kvůli konkrétnímu tématu čísla. „Výhodou Rakety je, že podle tématu čísla si můžeme vybírat, s kým budeme spolupracovat. Výhoda je to v tom, že můžete oslovit lidi, kterým téma konvenuje, nebo s ním mají nějakou zkušenost. Vedle toho jsou v Raketě pravidelné rubriky, někteří autoři tedy publikují v každém čísle od začátku. Pořád dáváme prostor novým neznámým autorům z Čech, ze Slovenska, ze zahraničí. Obálku posledního čísla dělala Angličanka z Bristolu. Pak zjistíte, že na Instagramu ji sleduje 70 tisíc lidí z celého světa a ona tam napíše a dá fotku, jaká to byla „lovely“ spolupráce, a najednou vám začnou psát výtvarníci z různých koutů světa, že by u vás chtěli publikovat. Takže teď se ve frontě na tvorbu Rakety stojí autoři i výtvarníci. A kdybych měl říct číslo, tak se tam za čtyři roky protočilo určitě padesát velmi zajímavých autorů.“¹⁷² Anglickou ilustrátorkou je Jane Newland, absolventka oboru ilustrace z Maidstone College of Art, která dlouhodobě pracuje na volné noze. Mezi její bývalé klienty patří značky, jako například belgické čokolády Leonidas nebo magazíny Flow a Vogue.¹⁷³ Vytvořila obálku pro osmnácté číslo časopisu Raketa s podtitulem Na zdraví.

6.1 Vybraná témata a jejich zpracování

Doposud vyšlo osmnáct čísel časopisu Raketa, čtyři ročně od prosince 2014, prvním podtitulem bylo Ledové číslo. Téma čísla je vždy jasně vymezeno a drží celý obsah časopisu pohromadě. Ať už jde o komiks, křížovku, dvoustránku s anglickými slovíčky nebo omalovánku, obsah se vždy týká tématu, které dominuje konkrétnímu číslu. Téma časopisu se diskutuje maximálně půl roku dopředu. To znamená, že se pracuje na jednom čísle a je známé téma čísla následujícího. Časopis se tak už například věnoval broukům, vesmíru, jídlu, botanice, životu pod hladinou, mláďatům, létání nebo cestování. Originálně zpracoval tým tvůrců Rakety mystičnost strašidelné třináctky nebo detektivní číslo. Kromě toho se časopisu podařilo do dětské produkce přinést i vážnější témata, ať už šlo o *Náladové číslo*, devátou *Raketu* s podtitulem *Jinýma očima*

¹⁷¹ Rozhovor s Joachimem DVORÁKEM, Praha, 10. 4. 2019.

¹⁷² Rozhovor s Joachimem DVORÁKEM, Praha, 10. 4. 2019.

¹⁷³ About Jane Newland. *Jane Newland* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.janewland.com/about>

nebo téma rodiny v šestnáctém čísle. Joachim Dvořák ale není schopen ukázat na jedno konkrétní oblíbené číslo, soustředí se vždy na to, aby dobře dopadlo to aktuální. „Velký ohlas mělo číslo na téma rodina. To vzbudilo velký ohlas, dokonce negativní, mezi lidmi, kteří nevěděli, že Raketa existuje, což jsme nakonec vlastně kvitovali s pozitivním pocitem, protože být králem ve své vlastní bublině není tak těžké. Mise začíná, když překročíte hranice a o věcech, kterým se věnujete, začnete vyprávět lidem, kteří nemají empatii. To mě moc bavilo. Zároveň vím, že na idnes.cz vyšel nějaký překlopený text z Mladé fronty, pod kterým byla strašně ošklivá diskuze. Byla velice vulgární a holky šéfredaktorky z toho byly překvapené. Když nejste účastníkem takových diskuzí, tak vás ani nenapadne, že by dětský časopis mohl vzbudit takové vášně. Samozřejmě jsem si taky všiml, že nás tam proti těm, co nám nadávali, jiní obhajovali. To vzbudilo velkou pozornost. A pak to bylo číslo o toleranci a jinakosti, které vyšlo v Maďarsku přesně před rokem. My jsme ho teď vydali německy a máme s ním nějaké úmysly, abychom ho dostali mimo jiné k dětem do uprchlických táborů. To jsou věci, které v redakcích jiných českých časopisů je ani nemůžou napadnout.“¹⁷⁴

Raketa na téma rodina je šestnáctým číslem časopisu, vyšla v roce 2018. Spolu s tímto číslem dostali předplatitelé také zvláštní přílohu, pátý sešit řady Raketa mini na téma digitální svět. Dvacetistránkový sešit formátu A5 napsala Milada Rezková, ilustrovala Mařenka Urbánková. Sešit se snaží přiblížit rodičům a jejich dětem způsoby, jak předejít závislosti na digitálních přístrojích, jak zdravě využívat technologie a jak si doma nastavit fungující pravidla. Sešit vznikl ve spolupráci s institutem Re:life.¹⁷⁵ Obálku rodinného čísla nakreslila Tereza Vostradovská.¹⁷⁶ Stálou rubrikou je komiks na vnitřní straně obálky *Raketa a Marmel*, který pro každé číslo kreslí Johana Švejdíková. Na první straně čtenář najde obsah čísla spolu s úvodním slovem šéfredaktorek, které téma čísla uvádějí. „Rodina je partička roztočivých lidí, kteří spolu mají příbuzenské vztahy. Když je veliká a když se sejde, bývá veselo. Příbuzní mají nejružnější povahy a někdy se spolu pěkně znesváří a s některými členy rodiny to není vůbec lehké. Když je někdo hodně výstřední a nechová se podle zavedených pravidel, říká se o něm, že je

¹⁷⁴ Rozhovor s Joachimem DVOŘÁKEM, Praha, 10. 4. 2019

¹⁷⁵ Raketa č. 16/ Rodina. *Labyrint* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://labyrint.net/kniha/1078/raketa-c-16-rodina>

¹⁷⁶ Absolventka Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze se věnuje ilustraci, animaci a grafickému designu. Její nejznámější prací je pravděpodobně kniha *Hravouka*, kterou vydalo nakladatelství Běžiliška. Kniha byla nominována na Magnesii Literu 2017, získala ocenění Zlatá stuha 2017 a třetí místo v soutěži Nejkrásnější česká kniha roku 2016.

O mně. Tereza Vostradovská [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://vostradovska.cz/?q=o-mne>

černá ovce rodiny. Každopádně když rodina je, je to dobré. Protože je prostě fajn někam patřit. A my jsme moc rády, že patříte do naší raketové rodiny!“¹⁷⁷ Následuje pravidelná rubrika *Co čteme*, ve které Raketa doporučuje tři nové knihy pro děti a mládež. Knihy jsou doporučovány napříč nakladatelstvími, od těch velkých jako je Albatros, až po díla Běžilišky nebo Baobabu.

Autorkami příspěvku *Rodina přesně podle plánu* jsou Milada Rezková a Mařenka Urbánková. Balónek z pouti Humbert létá po světě a pozoruje svět. Tentokrát zaletěl k Filozofické fakultě, kde přemýšlel o tom, co je to rodina. Výše popsanou kontroverzi vyvolala část textu o vzniku rodiny. „Rodina vznikne obvykle tak, že se máma s tátou mají rádi a pořídí si mimino. Občas můžou mít svatbu i dvě mámy či dva tátové. Člověk také může někoho adoptovat. Ideálně dítě. A šup! Na světě je fungl nová rodina.“¹⁷⁸ Příběhem na pokračování je komiks *Dobrodružství Rockyho & Terky autora Nikkarina*.¹⁷⁹ Rodinné číslo obsahuje mimo jiné kreslené desatero s radami, co dělat, když se rodiče rozejdou. Děti mají po přečtení textu za úkol svěřit se svými pocity. Pomoci jim k tomu má stupnice s kolečky, na které vybarví, co cítí.

Zhruba uprostřed časopisu je vždy dvoustránka s anglickými slovíčky vztahujícími se k probíranému tématu. Většina čísel obsahuje rodinnou hru, hledání rozdílů, omalovánku a povídku. Pro rodinné číslo ji napsala Olga Starostová a ilustrovala Aneta Františka Holasová, jmenuje se *Záhada dvojího žuchnutí*. Tvůrci kladou důraz na to, aby se děti z časopisu něco dozvěděly, získaly informace, které budou moci v budoucnu použít nebo je obohatí. Dvoustránku *Svatba jako řemen* připravily Bája Haager a Anastasia Stročková. Čtenáři se dozví o zákonitostech tradiční indické, řecké, židovské nebo albánské svatby. V čísle o botanice se děti dozvěděly informace ze života významných botaniků, v čísle věnovaném zimním sportům se seznámily s medailony o současných velkých sportovcích. Pravidelný je také komiks autorky Jany Šrámkové a Petry Josefíny Stibitzové *Matylda a Růžovej vlk*. Pravidelnými příspěvateli časopisu jsou Milada Rezková a Lukáš Urbánek, kteří společně vytvořili

¹⁷⁷ ŠVEJDÍKOVÁ, Johana; LITOŠOVÁ, Radana. In: *Raketa*. 2018, roč. 4, č. 16, s. 3.

¹⁷⁸ REZKOVÁ, Milada; URBÁNKOVÁ, Mařenka. *Raketa*. 2018, roč. 4, č. 16, s. 6.

¹⁷⁹ Nikkarin, vlastním jménem Michal Menšík, je kreslířem a autorem komiksů. V roce 2009 získal cenu Muriel, bývá pravidelně nominován. Kromě vydávání vlastních komiksových knih (*130: Odysea*, *130: Hodní, zlí a oškliví*, atd.) se věnuje ilustraci knih pro děti a mládež, nevyhýbá se ani sci-fi a fantasy tématice.

Bio. *Nikkarin* [online]. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <http://nikkarin.cz/cs/site/contact>

populární postavu Doktora Racka.¹⁸⁰ Ročnímu období, tématu nebo převládajícímu počasí přizpůsobují autoři výběr receptů do kuchařské rubriky, recepty bývají snadné, aby příprava jídel nezabrala příliš času a mohly si ji vyzkoušet i děti. Součástí každého časopisu jsou Tipy Rakety na výlet, o rubriku se stará Joachim Dvořák se svou dcerou Miou, kteří společně reportují z výletu a doporučují cestovatelům, co v daném městě vidět, sníst nebo jak se tam dostat. Navštívili spolu Brusel, Drážďany, Amsterdam a mnoho dalších.

Ačkoliv lze najít napříč čísla Rakety společnou kostru, každé číslo se ve zpracování výrazně liší. Doprovázet ho mohou vystřihovánky, hlavolamy, osmisměrky, ale také profily sportovců, vědců, umělců, objevitelů, apod. Na poslední straně najdou rodiče řešení všech úkolů a křížovek. Výběr těch nejlepších vyplňovacích či dokreslovacích úkolů, kvízů, rozdílů a bludišť z prvních patnácti čísel Rakety vyšel knižně jako *Raketa Hravá kniha*.

6.2 Ohlas časopisu Raketa ve vybraných médiích

6.2.1 Internetová a elektronická média

Milena Šubrtová hodnotila časopis Raketa na portálu iLiteratura.cz po vydání druhého čísla. Podtitul „časopis pro děti chytrých rodičů“ podle ní není jen marketingový tah a nadsázka, ale také příslib, že kromě dětí si na své přijdou i jejich rodiče. Po vydání dvou čísel nechce vyvozovat hlubší závěry, koncepce časopisu je podle ní ale poměrně jasná. Všimá si, že čísla korespondují s ročním obdobím a všechny příspěvky v časopisu jsou danému tématu podřízeny. Milena Šubrtová v textu *Raketa na cestě k dětským čtenářům* zmiňuje mladý autorský kolektiv, který je naladěný na stejnou vlnu. „Spiklenecká atmosféra, která z časopisu vyzařuje, nemá rysy uzavřeného elitářství, ale rodinné pospolitosti.“¹⁸¹ Autorka kladně hodnotí detailní zpracovanost časopisu, od obsahu až ke stylizovaným medailonkům autorů. Oceňuje rovněž, že veškeré ilustrace a fotografie jsou původní, autoři nepřebírají žádné materiály z fotobanky. „Například v jarním čísle jsou zajímavosti ze světa přírody uspořádány

¹⁸⁰ V nakladatelství Labyrint vydali pět knih. *Doktor Racek jede na prázdniny*, *Doktor Racek na horách*, *Babočky*, *Hurá na kajak!* a *Doktor Racek / Cesta kolem světa za 31 písmen*. Pravidelně přispívají do časopisu Raketa a pořádají workshopy a výtvarné dílny pro děti.

CESTA KOLEM SVĚTA ZA 31 PÍSMEN. *Labyrint* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://labyrint.net/kniha/935/doktor-racek-cesta-kolem-sveta-za-31-pismen>

¹⁸¹ ŠUBRTOVÁ, Milena. Raketa na cestě k dětským čtenářům. *iLiteratura.cz* [online]. 26. 3. 2015 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/34557/raketa-casopis-pro-deti-chytrych-rodicu>

jako cirkus kuriozit, kde účinkující i publikum tvoří představitelé hmyzí říše, vtipně personifikovaní tak, aby jejich biologická charakteristika zůstala zachována.¹⁸² Autorka se věnuje specifikům druhého čísla, jehož tématem byli brouci. Milena Šubrtová ale zmiňuje také některé otázky, které vytanou na mysli při hodnocení časopisu. Časopis se podle ní snaží oslovit širokou věkovou skupinu od předškoláků až po děti, které opouští první stupeň základní školy. Rozsah časopisu podle ní nedokáže zajistit dostatek relevantních podnětů pro všechny věkové skupiny. Toto je podle ní důvodem, proč *Raketa* zařazuje spíše komiksy a vystřihovánky než například umělecké texty. „Těch je v časopise zatím poskrovnu, ostatně čtvrtletní periodicitu ani neumožňuje otiskovat beletristické příspěvky většího rozsahu na pokračování. Poskytuje však dětem inteligentní zábavu, což jistě není málo.“¹⁸³

Český rozhlas se věnoval časopisu *Raketa* několikrát. Příspěvky se dají rozdělit do dvou základních skupin. Jsou to příspěvky Rádia Junior, které představují některé z čísel časopisu a doporučují si ho přečíst. Druhou skupinou příspěvků jsou rozhovory s autory časopisu, ať už se jedná o šéfredaktorky Johanu Švejdičkovou a Radanu Litošovou nebo majitele nakladatelství Joachima Dvořáka, který od roku 2014 poskytl Českému rozhlasu několik rozhovorů, ve kterých mimo jiné přibližuje vznik dětského časopisu. Šéfredaktorky časopisu promluvily v pořadech *Mozaika* a *Čajovna*. Joachim Dvořák byl pak hostem Hovorů Českého rozhlasu Plus a rovněž například hostem Lucie Výborné na Radiožurnálu. V pořadu *Čajovna* v říjnu 2016 pokládala šéfredaktorkám dotazy Jaroslava Haladová. V rozhovoru popisuje stav časopisecké produkce pro mládež v České republice, hovoří mimo jiné o časopisu *Hrana*, který rovněž doprovázela řada autorských ilustrací. Vycházet přestal z finančních důvodů. Johana Švejdičková a Radana Litošová se shodují, že pokud by časopis *Raketa* měl být měsíčník, pravděpodobně by také brzy skončil. Zároveň podotýkají, že výhodou pro ně je záštita nakladatelství Labyrint a Joachima Dvořáka.¹⁸⁴

Článek autorky Moniky Zavřelové na zpravodajském portálu idnes.cz se jmenuje *Dětský časopis narazil se svatbou, již mohou mít dvě mámy i dva tátové*.

¹⁸² ŠUBRTOVÁ, Milena. *Raketa na cestě k dětským čtenářům*. *ILiteratura.cz* [online]. 26. 3. 2015 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/34557/raketa-casopis-pro-deti-chytrych-rodicu>

¹⁸³ ŠUBRTOVÁ, Milena. *Raketa na cestě k dětským čtenářům*. *ILiteratura.cz* [online]. 26. 3. 2015 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/34557/raketa-casopis-pro-deti-chytrych-rodicu>

¹⁸⁴ HALADOVÁ, Jaroslava. *Johana Švejdičková a Radana Litošová: Raketu si kupují i studenti UMPRUM*. *Český rozhlas Vltava* [online]. 23. 10. 2016 [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/johana-svejdikova-a-radana-litsova-raketu-si-kupuji-i-studenti-umprum-5058852>

Provokativní titulek odkazuje ke konkrétní části textu, článek se věnuje časopisu *Raketa* v širší perspektivě. Navíc je zavádějící, autorka deklaruje, že časopis se svou snahou o zařazení duhové rodiny do obsahu časopisu narazil, v textu se čtenář ale mimo jiné dozví, že někteří z rodičů měli pocit, že by autoři časopisu mohli klást na toto sub téma větší důraz. Autorka v perexu zmiňuje, že časopis se snaží děti učit nebát se nejrůznějších odlišností. Zároveň podotýká, že *Raketa* je víc než pouhým časopisem v dnešním světě plastových hraček a třpytivých titulků.¹⁸⁵ V první části článku autorka definuje časopis jako literárně-výtvarný čtvrtletník, zmiňuje redaktorky a majitele nakladatelství Joachima Dvořáka. Monika Zavřelová nechává ve svém textu promluvit zejména redaktorky, které popisují vznik každého čísla a péči, kterou mu věnují. Většinu otištěných nápadů totiž zkouší samy na sobě. Pěstovaly tak už jahody nebo vyvíjely funkční vrtule k modelu letadla. Co se informací a poznatků týče, nejnáročnější bylo číslo o vesmíru, kdy musely složité informace srozumitelně zprostředkovat dětem. Opravdovým problémem se ale pro tvůrce časopisu stala až zmínka o stejnopohlavních párech v čísle, které se věnovalo rodině. Reakci vzbudila jedna věta zmiňující možnost svatby pro dvě mámy nebo dva táty. Číslo se mimo jiné věnovalo tématu rozpadlých rodin, pro šéfredaktorky bylo důležité toto téma nastolit, protože v podobné situaci se ocitá čím dál víc dětí. V druhé polovině článku se autorka věnuje zahraničnímu přesahu časopisu, zmiňuje aktivity Joachima Dvořáka, který by rád dostal časopis k dětem z uprchlických táborů.¹⁸⁶

6.2.2 Kulturní časopisy a periodika

V příloze Orientace Lidových novin zmínila autorka Judita Matyášová časopis *Raketa* ve výběru doporučené literatury dvakrát na začátku jeho vydávání. V příspěvku ze srpna 2015 *Dobrodružný výlet do historie* doporučuje třetí letní číslo, které se zabývalo světem pod hladinou. Autorka anotace zmiňuje, že časopis obsahuje kromě

¹⁸⁵ ZAVŘELOVÁ, Monika. Dětský časopis narazil se svatbou, již mohou mít dvě mámy i dva tátové. *IDnes.cz*[online]. 9. 12. 2018 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/literatura/raketa-casopis.A181207_112430_literatura_ts

¹⁸⁶ Bouřlivou debatu pod článkem vyvolal pravděpodobně poněkud zavádějící titulek. V diskuzi o zhruba dvou stovkách komentářů se zapojili čtenáři vyjadřující obavy o zavádění nových pořádků a liberální propagandě. Někteří z nich považovali za urážku motto „Časopis pro děti chytrých rodičů“. ZAVŘELOVÁ, Monika. Dětský časopis narazil se svatbou, již mohou mít dvě mámy i dva tátové. *IDnes.cz*[online]. 9. 12. 2018 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/literatura/raketa-casopis.A181207_112430_literatura_ts

řady her, omalováněk a úkolů také recepty.¹⁸⁷ Na konci roku 2016 vznikl o Raketě příspěvek pojmenovaný *Kouzlo jinakosti*. Krátký text doporučuje číslo o jinakosti. „Každé číslo má jednotné téma, aktuální vydání časopisu přibližuje životní osudy lidí, kteří se něčím odlišují, a vysvětluje dětským čtenářům, že každá jinakost má své kouzlo. Kromě inspirativních příběhů o dětech ze zahraničí, které bydlí v Česku, jsou tu také informace o životě s handicapem. Malý čtenář se například dozví, jaké to je, když jeden smysl nefunguje, jak má. Podle jednoduchého návodu si může vyzkoušet základy znakové řeči nebo „čtení“ hmatem.“¹⁸⁸

V příspěvku *Dětská knižní nadílka 2014* hodnotí autor Radek Malý pro časopis Tvar produkci nakladatelství pro děti a mládež za poslední kvartál roku 2014. První část textu se věnuje produkci nakladatelství Labyrint, konkrétně knize *Proč obrazy nepotřebují názvy* autorů Jiřího Franty a Ondřeje Horáka. Všimá si ale také odvahy nakladatelství v přístupu k projektu časopisu *Raketa*. „Ke slovu či obrazu se dostali i umělci publikující v jiných nakladatelstvích, a oživili tak všechny možné rubriky, které si jen lze u kvalitního časopisu pro děti představit. Komiksy, vystřihovánky, křížovky, básničky, recepty, tip na výlet do Benátek, dětské recenze knih... tak si jen přejme, aby projektu vydržela energie a podpora ochotných mecenášů.“¹⁸⁹ Autor podotýká, že na poli dětských časopisů pohořela již řada odvážlivců a že *Raketa* neslouží primárně k propagaci knih stejnojmenné edice.

6.2.3 Shrnutí

Časopisu *Raketa* se média věnují zejména ve smyslu doporučení, případně představují jednotlivá čísla. Největší ohlas veřejnosti vzbudilo číslo věnované rodině, o kterém v rozhovoru mluvil Joachim Dvořák. Zejména diskuze pod článkem na zpravodajském webu iDnes.cz překvapila i samotné šéfredaktorky. *Raketa* bývá také zmiňována v souvislosti s knižní produkcí stejnojmenné edice, případě s knihou *Raketa*, ve které vyšel výběr těch nejzajímavějších úkolů, hlavolamů a kreativních her z prvních patnácti čísel časopisu. Prostor poskytuje tvůrcům časopisu zejména Český rozhlas,

¹⁸⁷ MATYÁŠOVÁ, Judita. Dobrodružný výlet do historie. *Orientace Lidových novin*. 29. 8. 2015, s. 26, nalezeno pomocí databáze Newton Media Search.

¹⁸⁸ MATYÁŠOVÁ, Judita. Kouzlo jinakosti. *Orientace Lidových novin*. 31. 12. 2016, s. 30, nalezeno v databázi Newton Media Search.

¹⁸⁹ MALÝ, Radek. Dětská knižní nadílka 2014. *Tvar*. 2015, roč. 26, č. 3, s. 20.

konkrétně stanice Vltava, které poskytli autoři několik rozhovorů na téma unikátního dětského časopisu.

Závěr

Diplomová práce se zabývala nakladatelstvím Labyrint, jeho profilem, ediční činností a mediálním ohlasem na tři vybraná díla. V teoretické části se pokusila uchopit téma nakladatelské praxe, vývoj nakladatelské činnosti po roce 1989 a specifika literární tvorby pro děti a mládež. Nakladatelský trh se proměnil s koncem centrálně plánované ekonomiky a nástupem tržního hospodářství. Po překotné fázi dynamického rozvoje a nárůstu počtu nakladatelství v 90. letech 20. století došlo k jistému ustálení a stabilizaci trhu. Na přelomu tisíciletí začala vznikat nová specializovaná nakladatelství orientující se na kvalitní tvorbu, které je věnována důsledná péče. Úvodní část se také zasadila do teoretického rámce ediční činnosti nakladatelství Labyrint a její význam.

Nakladatelství Labyrint založil v roce 1992 Joachim Dvořák, dnes se orientuje také na literaturu pro děti a mládež, ať už původní českou nebo překladovou. Jedním z kmenových autorů nakladatelství je Petr Sís, který zde v roce 2017 vydal knihu *Robinson*. Dává příležitost mladým debutujícím autorům, mezi ně se řadí i Bára Dočkalová s knihou *Tajemství oblázkové hory*, která byla nominována na Magnesii Literu 2019 v kategorii Litera za knihu pro děti a mládež. Obě tato díla vyšla v edici *Raketa*, která vznikla v roce 2004.

Edice *Labyrint Fresh*, ve které vycházela díla nových nadějných autorů, fungovala od roku 2005 do roku 2009. Michal Hvorecký je jedním z výrazných jmen současné slovenské literatury, jeho román *Plyš* vyšel v roce 2006 v nakladatelství Labyrint. Druhá část práce zkoumala tato tři konkrétní díla. Představila v krátkosti jejich autory a analyzovala mediální ohlas na tyto knihy. Škála zkoumaných periodik byla široká, od celostátních zpravodajských médií až po kulturní časopisy a webové portály. Pokusila se tak komplexně zmapovat kritický ohlas na vybraná díla. Závěrečná část práce se věnovala časopisu pro děti *Raketa*, který vychází od roku 2014 a na českém trhu je unikátem, protože neobsahuje žádnou reklamu ani placenou inzerci. Po představení časopisu a jeho tvůrčího týmu se práce zaměřila na hodnocení mediálního ohlasu časopisu.

Výsledky mediálního výzkumu byly zajímavé v několika ohledech. *Tajemství oblázkové hory* Bára Dočkalové dostalo v médiích vůbec nejmenší prostor, v tomto ohledu tedy platí, že pouhá nominace na literární ocenění nestačí k tomu, aby média

věnovala knize větší pozornost. Přesto se dostala alespoň do několika knižních výběrů či doporučení. Ohlas na *Robinsona* Petra Síse měl mezinárodní přesah. Tvorba Petra Síse je zahraničnímu publiku dobře známá a i vydání knihy *Robinson* doprovázel mediální zájem. Z toho důvodu byly do diplomové práce zařazeny dvě zahraniční recenze. V českém prostředí se média věnují Sísově bohaté tvorbě spíše komplexně, *Robinsona* zmiňovala v kontextu celé jeho kariéry a umělcova života. Ze zkoumaných knih zaznamenal překvapivě největší ohlas v médiích román *Plyš* Michala Hvoreckého. Jeho literární tvorbě se věnovala zejména kulturní periodika, která detailně zmiňovala i další jeho počiny. Výsledkem je kritické přijetí jeho románu z roku 2005. Z výzkumu vyplývá, že současné slovenské próze (v českém překladu) je na stránkách kulturních periodik prostor věnován.

Závěrečná část práce se věnovala časopisu *Raketa*, který je unikátním projektem nakladatelství Labyrint. Přesto se o něm zmínky v médiích objevují spíše sporadicky, nejčastěji se jedná o rozhovory se šéfredaktorkami časopisu a majitelem nakladatelství. Kritická percepce dětského časopisu v kulturních periodikách chybí, většinou upozorňují na vydání nového čísla a jeho obsah. Nakladatelství Labyrint si od roku 1992 vytvořilo stabilní pozici na knižním trhu, jeho profil se nadále vyvíjí, edice *Raketa* spolu se stejnojmenným časopisem tvoří v současnosti páteř nakladatelství. Tvorba pro děti a mládež, ať už literární či časopisecká, je dynamickým žánrem, ve kterém lze stále objevovat jména nových talentovaných autorů a nakladatelství Labyrint tak aktivně činí.

Summary

This Master Thesis focused on publishing house Labyrint, its profile, editions, and media response to three books. The first part of this thesis described a history of publishing practice since 1989 and current developments in the publisher's activities. The focus was on contemporary literature for children and youth. The second part described the profile of publishing house Labyrint, its history, and editions. The third part was more analytical. It provided analysis of media response to three books of editions Fresh and Labyrint, *Tajemství oblázkové hory* by Bára Dočkalová, *Robinson* by Petr Sís and *Plyš* by Michal Hvorecký. Results of this analysis showed that nomination for Magnesia Litera Award is not enough to be covered by both culture and news media. *Robinson* by Petr Sís was mentioned in the context of his long career and other achievements. What is interesting is the media coverage of *Plyš* by Michal Hvorecký. Culture and news media gave him significant space in the context of his previous work and this novel. The results showed that contemporary Slovak literature is covered by Czech media. This thesis also provided short portraits of mentioned authors and their books. The closing chapter focused on a unique project by Labyrint, a magazine for children called *Raketa*. Critical response to *Raketa* is rare, the media mostly recommend buying magazine or introduce new issues. Media attention is focused on creators of *Raketa*, the owner of Labyrint Joachim Dvořák and editors in chief Johana Švejdíková and Radana Litošová. Publishing house Labyrint has built a firm position on the market. The most crucial part of Labyrint has been literature for children and youth and *Raketa* magazine. Labyrint also provides opportunities for young and talented authors.

Použitá literatura

Primární literatura

- DOČKALOVÁ, Bára. *Tajemství oblázkové hory*. Ilustroval Petra Josefína STIBITZOVÁ. V Praze: Raketa v produkci nakladatelství Labyrint, 2018. ISBN 978-80-86803-48-7.
- HVORECKÝ, Michal. *Plyš*. Praha: Labyrint, 2006. Labyrint fresh. ISBN 80-859-3574-0.
- SÍS, Petr. *Robinson*. V Praze: Labyrint, 2017. ISBN 978-80-86803-43-2.

Sekundární literatura

- Almanach Labyrint: ročenka revue Labyrint*. Praha: Labyrint, 2011. ISBN 978-80-87260-24-1.
- Literatura pro děti a mládež na začátku tisíciletí: kontexty, problémy, trendy*. Praha: Obec spisovatelů, 2009. ISBN 978-80-904218-3-7.
- Zpráva o českém knižním trhu 2017/2018*. Praha: Svaz českých knihkupců a nakladatelů, 2018. ISBN 978-80-907020-2-8.
- ČEŇKOVÁ, Jana. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury: adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-095-x.
- ČEŇKOVÁ, Jana, Petr MATOUŠEK a Milena ŠUBRTOVÁ. *Nejlepší knihy dětem: výběr z českých knih pro děti a mládež ...* V Praze: Komise pro dětskou knihu Svazu českých knihkupců a nakladatelů ve spolupráci s Českou sekcí IBBY, 2014-. ISBN 978-80-905680-9-9.
- HALADA, Jan. *Člověk a kniha: úvod do nakladatelské specializace*. Praha: Univerzita Karlova, 1993. ISBN 80-7066-767-2.
- HALADA, Jan. *Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006*. Praha: Libri, 2007. ISBN 978-80-7277-165-3
- HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. *Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3752-5.

KOPÁČ, Radim, ČEŇKOVÁ Jana; TUČKOVÁ, Kateřina. *Česká literatura pro děti a mládež (2000-2011): Czech literature for children and young people (2000-2011) = Tschechische Kinder- und Jugendliteratur (2000-2011)*. Praha: Ministerstvo kultury České republiky, 2012. ISBN 978-80-87546-03-1.

MALÝ, Radek a Josef NEŠPOR (eds.). *Lexikon českých nakladatelství dětské knihy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4503-8.

PISTORIUS, Vladimír. *Jak se dělá kniha: příručka pro nakladatele*. 3., dopl. a přeprac. vyd. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2011. ISBN 978-80-87053-50-8.

URBANOVÁ, Svatava. *Meandry a metamorfózy dětské literatury*. Olomouc: Votobia, 2003. ISBN 80-7198-548-1.

URBANOVÁ, Svatava. *Sedm klíčů k otevření literatury pro děti a mládež 90. let XX. století: (reflexe české tvorby a recepce)*. V Olomouci: Votobia, 2004. ISBN 80-7220-185-9.

ŠMEJKALOVÁ, Jiřina. *Knihy: (k teorii a praxi knižní kultury)*. Brno: Host, 2000. Studium (Host). ISBN 80-7294-005-8.

ŠVEC, Štefan. *Česky psané časopisy pro děti (1850-1989)*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2478-5.

WOLL, Thomas. *Rukověť nakladatele: řemeslo, věda, umění*. Praha: Signeta, 2002. ISBN 80-902608-4-5.

Tištěná periodika

Raketa: časopis pro děti chytrých rodičů. Praha: Labyrint, 2015, č. 3. ISSN 2336-5889.

Raketa: časopis pro děti chytrých rodičů. Praha: Labyrint, 2016, č. 8. ISSN 2336-5889.

Raketa: časopis pro děti chytrých rodičů. Praha: Labyrint, 2018, č. 14. ISSN 2336-5889.

Raketa: časopis pro děti chytrých rodičů. Praha: Labyrint, 2018, č. 16. ISSN 2336-5889.

Česko dává rány nad svou váhu. *Host*. 2019, roč. 35, č. 2, s. 38.

ČIKAROVÁ, Klára. Poetická oslava trosečnictví. *Instinkt*. 2018, roč. 16, č. 5, s. 46.

HEČKOVÁ, Michaela. Bratislavská road-story nad berlínskou kávou. *Host*. 2008, roč. 23, č. 12, s. 55.

HUDYMAČ, Martin. Lesk a bída současné slovenské prózy. *Host*. 2007, roč. 22, č. 12, s. 12

CHOVANEC, Ján. Hvoreckého medzikus. *Tvar*. 2009, roč. 20, č. 4, s. 23.

- KOPÁČ, Radim. Není robinson jako Robinson. *Týdeník Rozhlas*. 13. 11. 2017, s. 19.
- KREJČOVÁ, Šárka. Nezapomínejme na nejmladší čtenáře. *Literární noviny*. 2019, č. 3, s. 12.
- LJUBKOVÁ, Marta. Zahnívajícím svěží dech. *A2 kulturní čtrnáctideník*. 2008, roč. 4, č. 13, s. 6.
- MATYÁŠOVÁ, Judita. Dobrodružný výlet do historie. *Orientace Lidových novin*. 29. 8. 2015, s. 26.
- MATYÁŠOVÁ, Judita. Kouzlo jinakosti. *Orientace Lidových novin*. 31. 12. 2016, s. 30.
- MALÝ, Radek. Dětská knižní nadílka 2014. *Tvar*. 2015, roč. 26, č. 3, s. 20.
- REZKOVÁ, Milada; URBÁNKOVÁ, Mařenka. *Raketa*. 2018, roč. 4, č. 16, s. 6.
- STUPKOVÁ, Kateřina. Kostičas a monstra v kulisách rozpadlých měst: Nad dvěma knihami z rodu Young Adult Literature. *Triangl*. 2018, č. 2, s. 3.
- ŠNAJDROVÁ, Karolína. Jak napsat reklamní text. *A2 kulturní čtrnáctideník*. 2007, roč. 3, č. 10, s. 7.
- ŠVEJDÍKOVÁ, Johana; LITOŠOVÁ, Radana. In: *Raketa*. 2018, roč. 4, č. 16, s. 3.
- ŽALLMANNOVÁ, Petra. Pohádka nepohádka o hledání a nacházení sebe sama. *Tvar*. 2019, roč. 30, č. 6, s. 21.

Elektronické zdroje

- About Jane Newland. *Jane Newland* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.janewland.com/about>
- Baobab. *Baobab* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://www.baobab-books.net/knihy>
- Bio. *Nikkarin* [online]. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <http://nikkarin.cz/cs/site/contact>
- Brio. *Slovart: Knihy moderního člověka* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: https://www.slovart.cz/knihy-v-cestine/pro-deti-a-mladez/brio.html?page_id=12186
- Česká knižnice. *Host* [online]. [cit. 2019-05-09]. Dostupné z: <https://www.hostbrno.cz/knihy/ceska-kniznice/>
- Hans Christian Andersen Awards. *International Board on Books for Young People* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <http://ibby.org/awards-activities/awards/hans-christian-andersen-awards/>
- Hlava v hlavě. *Czech Literature online* [online]. [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/kniha/kopf-im-kopf-wissen-spielereien-und-poesie-uber-den-kopf-cz/>

- Nakladatelství Běžilíška. *Beziliska.cz* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.beziliska.cz/>
- O Baobabu. *Baobab* [online]. [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <http://www.baobab-books.net/>
- O festivalu. *KomiksFEST* [online]. [cit. 2019-04-17]. Dostupné z: <http://komiksfest.cz/o-festivalu/>
- O mně. *Tereza Vostradovská* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://vostradovska.cz/?q=o-mne>
- O nakladatelství Meander. *Meander.cz* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.meander.cz/o-meanderu/>
- O nás. *Albatros Media* [online]. [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <https://www.albatrosmedia.cz/c/o-nas/>
- Petra Josefina Stibitzová. *Meander* [online]. [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://www.meander.cz/petra-josefina-stibitzova/>
- Prašina. *Paseka* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <https://www.paseka.cz/vojtech-matocha-prasina-ilustroval-karel-osoha/produkt-4686/>
- Pro Emu. *Meander* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.meander.cz/pro-emu/>
- Profil nakladatelství 65. pole. *65pole.cz* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <http://www.65pole.cz/profil>
- Robinson. *Scholastic Press* [online]. [cit. 2019-05-04]. Dostupné z: <https://www.scholastic.com/teachers/books/robinson-by-peter-sis/>
- Tajemství Oblázkové hory. *Magnesia Litera* [online]. [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <https://www.magnesia-litera.cz/>
- HVORECKÝ, Michal. Autor. *Hvorecky.sk* [online]. Bratislava [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://hvorecky.sk/autor-michal-hvorecky/>
- MALÁ, Zuzana. Labyrint. In: *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. 2013 [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <http://www.slovníkeskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1901&hl=labyrint+>
- MARCUS, Leonard. Masters of Illustration Bring Breathtaking Art to These Seafaring Stories. *The New York Times* [online]. 2017, 7.11.2017 [cit. 2019-04-21]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2017/11/07/books/review/mordecai-gerstein-peter-sis-fan-brothers-matthew-cordell.html>
- LODGE, Sally. Four Questions for Peter Sís. *PublishersWeekly* [online]. 21. 9. 2017. [cit. 2019-04-21]. Dostupné z: <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/childrens/childrens-authors/article/74835-four-questions-for-peter-s-s.html>

SVOBODA, Richard a Blahoslav DOKOUPIL. Zlatý máj. *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. 31. 5. 2006 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=241>

ŠVEJDÍKOVÁ, Johana. About. *Johana Švejdíková* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.johanasvejdikova.com/about.html>

Labyrint

Daruj Raketu. *Raketa-casopis.cz* [online]. Labyrint, 2014 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://www.raketa-casopis.cz/daruj-raketu.html>

DOKTOR RACEK - CESTA KOLEM SVĚTA ZA 31 PÍSMEN. *Labyrint* [online]. [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <http://labyrint.net/kniha/935/doktor-racek-cesta-kolem-sveta-za-31-pismen>

Labyrint [online]. Praha: Labyrint [cit. 2019-04-19]. Dostupné z: <http://www.labyrint.net/>

O nás. *Raketa-casopis.cz* [online]. Labyrint, 2014 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://www.raketa-casopis.cz/o-nas.html>

Robinson. *Labyrint* [online]. Praha: Labyrint, 2017 [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <http://labyrint.net/kniha/1016/robinson>

Předplatné. *Raketa-casopis.cz* [online]. Labyrint, 2014 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://www.raketa-casopis.cz/predplatne.html>

Příběhostroj. *Labyrint* [online]. [cit. 2019-04-20]. Dostupné z: <http://www.labyrint.net/stranky.php>

Raketa č. 16/ Rodina. *Labyrint* [online]. [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://labyrint.net/kniha/1078/raketa-c-16-rodina>

Tajemství oblázkové hory. *Labyrint* [online]. [cit. 2019-04-22]. Dostupné z: <http://labyrint.net/kniha/1097/tajemstvi-oblazkove-hory>

Portál iLiteratura.cz

ADAMOVIČ, Ivan. Hvorecký, Michal. *iLiteratura.cz* [online]. 22. 12. 2003 [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/14367/hvorecky-michal>

CERMANOVÁ, Anna. Šrámková, Jana Hruškadóttir (in Tvar). *iLiteratura.cz* [online]. 28. 5. 2009 [cit. 2019-04-18]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/24459/sramkova-jana-hruskadottir-in-tvar>

KRŠÁKOVÁ, Dana. Hvorecký, Michal Plyš. *iLiteratura.cz* [online]. 2000, 21. 12. 2005 [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/18385/hvorecky-michal-plyš>

ŠUBRTOVÁ, Milena. Raketa na cestě k dětským čtenářům. *iLiteratura.cz* [online]. 26. 3. 2015 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/34557/raketa-casopis-pro-deti-chytrych-rodicu>

ŠUBRTOVÁ, Milena. Sís, Petr. *ILiteratura.cz* [online]. 28. 3. 2012 [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <http://www.iliteratura.cz/Clanek/29771/sis-petr>

Portál iDnes.cz

ŠUMBEROVÁ, Vladimíra. RECENZE: Pro malé dveře do snového světa, pro dospělé návrat do dětství. *Idnes.cz* [online]. 3. 1. 2018 [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/literatura/robinson-petr-sis-recenze.A180103_152144_literatura_ts

ZAVŘELOVÁ, Monika. Dětský časopis narazil se svatbou, již mohou mít dvě mámy i dva tátové. *IDnes.cz* [online]. 9. 12. 2018 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/literatura/raketa-casopis.A181207_112430_literatura_ts

Portál iHned.cz

ANÝŽ, Daniel. Knihou o Robinsonovi se Petr Sís vrací do dětství, v USA vytváří tapiserie o Lutheru Kingovi. *Hospodářské noviny* [online]. 3. 11. 2017 [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-65938630-petr-sis-robinson-labyrint-kniha-tapiserie-martin-luther-king>

FISCHER, Petr. Michal Hvorecký - kyberpunker v romantickém hávu. *IHNed.cz* [online]. 17. 1. 2007 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-20193340-michal-hvorecky-kyberpunker-v-romantickem-havu>

JIRKŮ, Irena. Literární tipy pro děti: Výpravy do minulosti, do pohádkových zemí, tajuplných lesů i alchymistických laboratoří. *Ego! Hospodářských novin* [online]. 30. 11. 2018 [cit. 2019-04-10]. Dostupné z: <https://ego.ihned.cz/c1-66364960-a-zitra-skocime-na-kone>

Portál Novinky.cz

KOPÁČ, Radim. Krásný nový plyš a strach ze svobody. *Novinky.cz* [online]. 2007, 8. 3. 2007 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/111055-krasny-novy-plys-a-strach-ze-svobody.html>

RUDIŠ, Jaroslav. Michal Hvorecký: moje hra je o samotě ve velkoměstě. *Novinky.cz* [online]. 23. 5. 2005 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/kultura/56967-michal-hvorecky-moje-hra-je-o-samote-ve-velkomeste.html>

Česká televize (ceskatelevize.cz)

Petr Sís už není v očích dětí ztroskotanec, představil jim Robinsona. *Česká televize* [online]. 12. 12. 2017 [cit. 2019-04-29]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/2330590-petr-sis-uz-neni-v-ocich-deti-ztroskotanec-predstavil-jim-robinsona>

Český rozhlas (rozhlas.cz)

Tomáš Hibi Matějček. *Radio Wave* [online]. 21. 9. 2010 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <https://wave.rozhlas.cz/tomas-hibi-matejcek-1978-2009-5331981>

Michal Hvorecký: Plyš. *Český rozhlas Vltava* [online]. 2. 7. 2013 [cit. 2019-05-03]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/michal-hvorecky-plys-5047542>

HALADOVÁ, Jaroslava. Johana Švejdíková a Radana Litošová: Raketu si kupují i studenti UMPRUM. *Český rozhlas Vltava* [online]. 23. 10. 2016 [cit. 2019-04-28]. Dostupné z: <https://vltava.rozhlas.cz/johana-svejdikova-a-radana-litsova-raketu-si-kupuji-i-studenti-umprum-5058852>

Neviditelný pes

KOCHLICA, Martin. (MINI)RECENZE: Michal Hvorecký - Posledný hit, Plyš a Eskorta. *Neviditelný pes* [online]. 4. 5. 2010 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: http://neviditelnypes.lidovky.cz/mini-recenze-michal-hvorecky-posledny-hit-plys-a-eskorta-pea-/p_scifi.aspx?c=A100503_231812_p_scifi_hpe

PAGI. RECENZE: Michal Hvorecký, Plyš. *Neviditelný pes* [online]. 23. 5. 2007 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: http://neviditelnypes.lidovky.cz/recenze-michal-hvorecky-plys-dj0-/p_scifi.aspx?c=A070522_062230_p_scifi_pag

Protimluv

SKALÍKOVÁ, Kateřina. Heslem temnoty je plyš. *Protimluv* [online]. 16. 4. 2007. [cit. 2019-05-02]. Dostupné z: <http://protimluv.net/protimluv/17-18/strana.php?cislo=47>

Reflex

HEČKOVÁ, Michaela. Silný pocit nudy. *Reflex* [online]. 15. 2. 2007 [cit. 2019-05-01]. Dostupné z: https://www.reflex.cz/prihlaseni_premium?redirect_uri=/clanek/placena-zona-archiv/25159/silny-pocit-nudy.html, dostupné v databázi Newton Media Search.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK

Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Kubiková Karolína

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2017

E-mail diplomantky/diplomanta:

kajda.kubikova@seznam.cz

Studijní obor/forma studia:

Žurnalistika, prezenční

Předpokládaný název práce v češtině:

Nakladatelství Labyrint a mediální reflexe edic Fresh a Raketa

Předpokládaný název práce v angličtině:

The Publishing House Labyrint and Media Reflection of Editions Fresh and Raketa

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2012/2013)

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2018/2019

Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků):

Tématem práce bude nakladatelství Labyrint a jeho edice Fresh a Raketa. Profil nakladatelství doplní charakteristika obou edic na příkladech konkrétních vybraných děl. Edice Fresh i Raketa se od sebe liší v mnoha aspektech, diplomová práce se tak pokusí popsat jejich specifické prvky a úlohu, kterou sehrávají v edičním plánu nakladatelství Labyrint. Důraz bude kromě toho kladen na časopis pro děti a mládež Raketa, který se stal klíčovým produktem nakladatelství a na jehož originálním obsahu nekomerčního charakteru si nakladatelství zakládá. Práce by měla vycházet z teoretického základu, který poskytnou kapitoly o současné literatuře pro děti a mládež, jejich perspektivách, případně časopisecké tvorbě pro děti a mládež. Praktická část pak bude, kromě profilu nakladatelství a zmíněných edic, obsahovat zhodnocení mediální reflexe těchto edic, jak v kvalitativní tak kvantitativní rovině.

Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků):

Práce si klade několik základních cílů. Prvním je představit nakladatelství Labyrint v kontextu současného knižního trhu s důrazem na edice Fresh a Raketa a jejich postavení v rámci nakladatelství. Dílčím cílem je analyzovat dvě vybraná díla z každé edice, představit jejich autory a analyzovat jejich zpracování. Práce se také pokusí detailně představit časopis pro děti Raketa v kontextu současné literární a časopisecké tvorby pro děti a mládež. Cílem praktické části práce bude reflektovat mediální ohlas na vybraná díla edic a časopis Raketa, analyzovat obsah a četnost mediálních příspěvků. V tomto směru bude kladen důraz zejména na literární a kulturní periodika a webové portály.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

1. **Úvod: Vymezení tématu, hypotéz a nastínění struktury práce.**
2. **Současná malá nakladatelství: Původní literatura pro děti a mládež.**
3. **Profil nakladatelství Labyrint: Historie, postavení na trhu.**
4. **Edice Fresh a Raketa: Charakteristiky obou edic, jejich význam pro nakladatelství.**
5. **Obsahová analýza vybraných děl z edic Fresh a Raketa**
6. **Časopis Raketa: Vývoj, tvůrčí tým, tematika, trendy.**
7. **Mediální ohlas na zkoumaná díla a časopis Raketa: Četnost příspěvků a jejich obsah.**
8. **Závěr: Shrnutí práce, naplnění cílů práce.**
9. **Přílohy: Rozhovor a obrazová příloha (reprodukce grafického zpracování časopisu Raketa, ukázky ilustrací).**

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Mediální ohlasy v následujících médiích a na webových portálech:

Lidové noviny (a příloha Orientace)

Literární noviny,

Host,

Tvar,

Revolver Revue,

Zlatý máj

a2larm.cz,

iliteratura.cz,

ceskatelevize.cz,

rozhlas.cz (Vltava, Radio Wave)

www.nejlepsiknihydetem.cz

www.slovníkceskeliteratury.cz

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Obsahová analýza a mediální reflexe kritiky vybraných děl edic Fresh a Raketa a časopisu Raketa, rozhovor

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

Literatura pro děti a mládež na začátku tisíciletí: Kontexty, problémy, trendy. Praha: Obec spisovatelů, 2009.

271 s. ISBN 978-80-904218-3-7.

Publikace, složená z příspěvků ze stejnojmenné konference pořádané k 20. výročí 17. listopadu 1989, se zabývá mimo jiné literaturou pro děti a mládež na přelomu tisíciletí. Pojednává také o literatuře pro děti a mládež jako o součásti celonárodní literatury či o problematice současné literatury pro děti.

EAGLETON, Terry. Úvod do literární teorie. Přeložil Petr ONUFER. V Praze: Plus, 2010. Speculum. 318 s. ISBN 9788000025872.

Srozumitelný úvod do literatury, který tento svět představuje zajímavým stylem. Autor charakterizuje nejvýznamnější literárněteoretické směry 20. století formou obsáhlých esejí.

HALADA, Jan. Encyklopedie českých nakladatelství 1949-2006. Praha: Libri, 2007. 384 s. ISBN 978-80-7277-165-3.

V úvodu autor nabízí přehled vývoje nakladatelské praxe, změny v této oblasti po roce 1989 a charakterizuje tři fáze polistopadového vývoje. Následuje slovník přibližně 700 nakladatelství působících na českém knižním trhu od roku 1949 do roku 2006.

HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. 302 s. ISBN 9788024637525.

Komplexní slovník představuje základní pojmy oboru žurnalistika. Kromě pojmů z oblasti tisku, rozhlasu a televize jsou podstatné například ty z kulturní žurnalistiky a publicistiky. Slovník obsahuje také pojmy z vydavatelské sféry a zabývá i časopiseckou a nakladatelskou oblastí žurnalistiky.

MALÝ, Radek a Josef NEŠPOR. Lexikon českých nakladatelství dětské knihy. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 270 s. ISBN 978-80-244-4503-8.

Lexikon v přehledové části charakterizuje trendy a tendence ve vývoji nakladatelských domů zaměřujících se na literaturu pro děti a mládež. Pozornost je věnována vlivu cenzury za dob totality, ale také trendům, které se v nakladatelské činnosti začaly projevovat na začátku tisíciletí.

NÜNNING, Ansgar; TRÁVNÍČEK, Jiří; HOLÝ Jiří, ed. Lexikon teorie literatury a kultury: koncepce - osobnosti - základní pojmy. Brno: Host, 2006. 912 s. ISBN 80-7294-170-4.

Obsáhlý interdisciplinárně zaměřený lexikon podává studentům různých sociálněvědních oborů přehled o základních pojmech a osobnostech, které určovaly teoretické diskuze. Česká verze navíc nepředstavuje pouhý překlad, ale rozšiřuje lexikon o pojmy relevantní v českém kulturním kontextu.

SEDLÁKOVÁ, Renáta. Výzkum médií: nejužívanější metody a techniky. Praha: Grada, 2014. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3568-9.

Autorka představuje nejčastěji užívané metody ve výzkumu médií. Vysvětluje základní pravidla vědecké práce a postupy ověřování poznatků v oblasti mediálních a kulturních studií. Současně práce napomáhá porozumění mezi teoretickou a empirickou složkou vědy.

TRAMPOTA, Tomáš, VOJTĚCHOVSKÁ Martina. Metody výzkumu médií. Praha: Portál, 2010. 296 s. ISBN 978-80-7367-683-4.

Publikace přibližuje jednotlivé metody, které jsou užívané při výzkumu médií. Autoři se zabývají zásadami komerčního (sledovanost, efektivita reklam) i akademického výzkumu (interpretace textu, mediální organizace) médií. Dílčí metodické postupy jsou rozebrány na praktických příkladech z českých médií.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

FŇUKALOVÁ, Eliška. Okrajové žánry grafické tvorby určené dětem (omalovánky, vystřihovánky, skládačky). Praha, 2016. 55 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí bakalářské práce doc. PhDr. Martin Raudenský, Ph.D.

Autorka zkoumá přínos mladých absolventů uměleckých škol, jejichž práce bývají vydávány mimo tradiční síť velkých nakladatelů z pozice pedagogiky. V klíčové teoretické části mapuje jednotlivé žánry grafické tvorby v současných časopisech pro děti, mimo jiné se zabývá časopisem Raketa.

MATOUŠKOVÁ, Vendula. Současné časopisy pro děti předškolního věku z pohledu rodičů. Praha, 2017. 87 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, Katedra primární pedagogiky. Vedoucí diplomové práce PhDr. Veronika Laufková, Ph.D.

Práce se zaměřuje na problematiku dětských časopisů. V teoretické části je klíčovým pojmem čtenářská pregramotnost, přibližuje vztah dítěte k dětskému časopisu. V empirické části autorka analyzuje dětské časopisy, soustředí se na obsah současné časopisecké produkce pro děti a mládež. V tomto kontextu zmiňuje mimo jiné časopis Raketa.

Datum / Podpis studenta/ky

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

.....

Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga

Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

Seznam příloh

Příloha č. 1: Rozhovor s majitelem nakladatelství Labyrint Joachimem Dvořákem

(Praha, redakce nakladatelství Labyrint, 10. 4. 2019)

Příloha č. 2: Obálka časopisu *Raketa*, č. 1 (obrázek č. 1, zdroj: labyrint.net)

Příloha č. 3: Obálka časopisu *Raketa*, č. 3 (obrázek č. 2, zdroj: labyrint.net)

Příloha č. 4: Obálka časopisu *Raketa*, č. 14 (obrázek č. 3, zdroj: labyrint.cz)

Příloha č. 5: Obálka časopisu *Raketa*, č. 16 (obrázek č. 4, zdroj: labyrint.cz)

Příloha č. 6: Cpeme se, časopis *Raketa*, č. 8 (obrázek č. 5, zdroj: labyrint.cz)

Příloha č. 7: Svatba jako řemen, časopis *Raketa*, č. 16 (obrázek č. 6, zdroj: labyrint.cz)

Příloha č. 8: Obálka *Tajemství oblázkové hory* (obrázek č. 7, zdroj: labyrint.net)

Příloha č. 9: Úvodní dvoustrana *Tajemství oblázkové hory* (obrázek č. 8, zdroj: labyrint.net)

Příloha č. 10: Obálka *Robinsona* Petra Síse (obrázek č. 9, zdroj: labyrint.net)

Příloha č. 11: Ukázka ilustrace z *Robinsona* (obrázek č. 10, zdroj: labyrint.net)

Příloha č. 12: Obálka knihy *Plyš* (obrázek č. 11, zdroj: kosmas.cz)

Rozhovor s Joachimem Dvořákem

10. 4. 2019, redakce nakladatelství Labyrint

Kdy jste chtěl být poprvé nakladatelem?

První nakladatelství jsem založil už v dětství, tehdy člověk dělá různé věci, aby se ubránil nudě. Pokud se ptáte, proč jsem založil nakladatelství po roce 1990, tak tehdy bylo možné všechno, což byla unikátní situace. Lidé se nebáli dělat věci, ke kterým neměli ani vzdělání ani technické a jiné předpoklady. Myslím si, že to vyplynulo shodou okolností z toho, že jsem prodával knížky na ulici a začal jsem dělat časopis o knížkách a literatuře. A následně jsem založil nakladatelství.

Vydávání knížek se věnujete téměř třicet let, mohl byste stručně popsat, jak se nakladatelská činnost za tu dobu změnila? V čem nejvýrazněji?

Změnila se spousta věcí. Od toho nadšení, které provázelo 90. léta a podnikání ve všech možných oborech, kdy lidé cokoli vytvářeli s velkou radostí a vášní, mnohdy dosti neobratně, se postupně obor profesionalizoval a z nakladatelské činnosti se stala normální disciplína, která jako jiná odvětví v současném období kapitalismu je charakterizována tím, jak je kdo finančně úspěšný. Koukněte se do časopisu Forbes, jak tam pořád počítají nějaká čísla a žebříčky. A to je velký rozdíl od začátku 90. let, kdy na jednu stranu vycházely knihy, které dříve nemohly a uspokojovaly tehdejší čtenářský hlad a byly hlavně velice levné. Spousta lidí si plnila různé sny a také zkoušela, co snese papír. V současné době je vydat knížku mnohem jednodušší než před 30 lety, dnes to dokáže realizovat každý. Pro spoustu lidí kouzlo papírového tisku, tisku na papír, ztratilo atraktivitu, takže publikují elektronicky. To je obrovský rozdíl, v devadesátkách nic takového nebylo.

Tento segment dospěl k jistě demokratizaci, což je výrazný posun a změna. Ale neznamena to, že by texty tím byly kvalitnější, protože tehdy, jako „překážky“ na dostihové dráze, stáli různí lidé, včetně redaktorů, korektorů, nakladatelů a jiných pracovníků, kteří se o texty před vydáním nějakou měrou starali. Drzost autorů v současnosti, v uvozovkách, je mnohdy na škodu, protože publikují texty, které mají nejen gramatické chyby, ale jsou prostě špatné stylisticky i obsahově. A nikdo jim to neřekne, protože v záplavě toho, co je publikováno, se to ztratí.

To jsou obrovské rozdíly. Demokratizace, nová média, která do toho vstoupila. Díky bohu lidé ale stále čtou. Podle nějakých průzkumů plus minus stejně. Rozhodně čte méně mladší generace a poslední výzkum, který dělá pan profesor Trávníček v Brně, jestli se nepletu, říká, že asi 40 procent lidí nekupuje vůbec žádné knihy. Myslím si, že dřív i ti, kteří nečetli, tak je kupovali a dávali je třeba jako dárek. Co se změnilo diametrálně, je obchod s knihami a struktura nakladatelská branže – více se připodobnilo tomu, jak to vypadá v anglosaských zemích nebo v Německu, kde většinu trhu ovládají velké knihkupecké řetězce, a většinu vydaných knih obhospodařuje několik velkých skupin, které jsou finančně provázány.

Vy pořád cítíte stejnou vášeň k nakladatelství jako v 90. letech?

Kolik je Vám?

Pěťadvacet.

Tak až se Vás někdo zeptá za třicet let, jestli cítíte stejnou vášeň pro cokoliv, pro co jste byla nadchnutá před třiceti lety, myslím, že o vášni asi mluvit nebudete... Je to spíš směs pocitu, že tu věc chcete dělat, protože vám dává smysl a protože jí věříte, a musí vás to bavit. Slovo vášeň se asi hodí pro něco jiného.

Jak je nakladatelství Labyrint velké? Kolik lidí v něm pracuje?

Tady v redakci jsou tři místnosti, můžete se sama podívat, jak je to veliké. Mám tři zaměstnance a vydáváme asi pětadvacet knih za rok.

A kolik se k vám za rok dostane rukopisů?

Strašně moc.

Jak si vybíráte rukopisy, které vydáte? Podle jakých kritérií?

Je to zvláštní věc, že když je na vás (mediálně) víc vidět, tak vám více lidí svěřuje své texty. To znamená, že když něco vyhraje, a my jsme vyhráli všechny knižní soutěže u

nás, a píše se o těch knihách dobře, tak adekvátně tomu se zvyšuje počet zasílaných nabídek rukopisů. Každý týden jich je třeba deset. Jsou to stovky během roku. A věřím tomu, že velká nakladatelství mají nabídek ještě mnohem víc. Někteří tvrdohlaví autoři obesílají samozřejmě všechny. Je to trošku věc loterie nebo náhody něco takhle objevit.

Každá kniha, a my jich nevydáváme tolik, protože se jim chceme pečlivě věnovat, má svůj vlastní příběh. Jak vznikala nebo jak se k nám dostal rukopis. Asi na to existují v zásadě dva pohledy. Buď k nám připutuje nějaký zajímavý text a my s ním pak dále pracujeme, editorsky, najdeme ilustrátora. Protože většinou, když už má někdo svůj text, ptáte-li se na dětské knížky, má ho ilustrovaný svou sestrou nebo kamarádkou z práce. Je to sympatické, ale v deseti případech z deseti většinou nepoužitelné. Což ty lidi nevědí, protože to dělali s radostí. Ale jako nakladatel musíte mít nějakou estetickou soudnost. To je jeden způsob, jak vzniká knížka. Někdy se námět nebo text změní celý, někdy je napsán tak skvěle, že se jen opraví chyby. Pak taky záleží na tom, pro jak velké děti nebo čtenáře to má být, protože se tomu musí věnovat adekvátní péče. A protože nemáme jako velká nakladatelství grafiky, kteří dělají všechno, můžeme si vybírat, kdo by byl pro konkrétní dílo vhodný.

Druhá cesta je, že sami oslovíme někoho, o kom víme, že by byl schopný napsat nějaký příběh nebo naučnou knihu, a dáme dohromady tým lidí. To je nakladatelský postoj, kdy kniha vzniká z jiného směru. A pokud jste se ptala na zasílané nabídky a rukopisy, tak já často říkám, že pro spoustu lidí je důležité, aby mohli psát, ale zdaleka ne všechno musí být nutně publikováno proto, aby z toho měli radost. I tak vychází spousta knih, které jsou zbytečné.

Ráda bych se zeptala na edici Fresh, která představovala nové autory, proč zanikla?

To byl takový pokus vydávat nová jména. Nějaká jsme objevili. Třeba Janu Šrámkovou, za pozornost určitě stojí i Bára Gregorová, což je skvělá překladatelka z polštiny a z ruštiny. Benjamin Tuček, scénárista spousty úspěšných televizních a filmových projektů, včetně Kanceláře Blaník. Vydali jsme Michalu Hvoreckému první knížku česky. Taky tam vyšla zatím jediná knižní věc od Petra Pýchy, spolužáka Jaroslava Rudiše, jejich společný text se jmenoval *Léto v Laponsku*. Pýcha je teď velice úspěšný scenárista, podle jeho scénáře nedávno vznikl film *Všchno bude*, který natočil Olmu

Omerzu. Taky jsme v edici Fresh vydali surrealistickou prózu Davida Jana Žáka, který se později proslavil bestsellerem *Návrat Krále Šumavy*, který jsme shodou okolností vydali také my. Všechny svazky měly výraznou grafickou úpravu od Petra Krejzka.

Přibližně pět, sedm let jsme to dělali intenzivně, bez jakékoliv podpory, a po nějaké době jsem zjistil, že ty rukopisy, které se nám točí na stole, jsou pořád vlastně na podobná, opakující se témata, která zajímají mladé lidi. Náměty, pohledy, syžety. Mimo jiné tam vyšla i knížka od Honzy Malindy, který byl teď nominován za svůj blog na Magnesii Literu, pracuje jako novinář v magazínu MF Dnes a mezitím napsal několik úspěšných detektivních seriálů jako scénárista. Takže my jsme měli dobrou ruku, představili jsme zajímavá jména v době, kdy je nikdo neznal. Například ve Freshi knižně debutoval Marek Epstein, později skvělý scénárista, který se k nám po dlouhých letech vrátil, a teď v zimě jsme mu vydali skvěle napsaný román o domácím násilí pod názvem *Dravec*.

Myslím, že jsem si sám sobě tehdy řekl, že jsem svou v uvozovkách povinnost pro českou literární scénu splnil a že bych mohl určitě klidně dalších šest let vydávat každý rok dva svazky, ale že by se to pořád opakovalo. Možná bychom objevili během deseti let jedno skvělé jméno, které by zazářilo, ale ztratil jsem pro to energii.

Zmínil jste krátce Magnesii Literu, co si myslíte o literárních cenách v České republice? Nemyslím jen Magnesii Literu, ale například i Zlatou stuhu. Můžou přispět k propagaci kvalitní literatury?

Jsou tady třeba ještě Nejkrásnější kniha České republiky, Ortenova cena, pak různé regionální ceny, které občas někdo vyhlašuje. V Německu je údajně asi sto literárních cen. Každé velké město má svůj literární dům a každá spolková země má několik literárních cen. Ukazuje se, že v tom obrovském množství vydávaných knih je dobré mít nějaký systém, jak upozornit na něco, co stojí za pozornost. Protože ty poroty, minimálně lidé v porotě, by ty rukopisy měly umět kriticky číst a vyhodnotit. V Čechách je vlastně v tom pohledu cen málo a proto se velká pozornost soustředí zrovna na Magnesii.

Moje zkušenost je taková, a myslím si, že to je velice blízko pravdě, že to, kdo uspěje, se silně odvíjí od toho, kdo sedí momentálně v porotě – bez ohledu na kvalitu textu. V Magnesii je pět lidí, a vy, když znáte historii těch lidí, s kým kamarádí, na koho

pravidelně píšou pozitivní recenze, i když ta kniha je blbá, na koho vždycky píšou negativní a nejsou schopni autorovi přiznat, že má nějaký vývoj, že může být lepší... A zároveň mají ti lidé různý vkus, takže něco se jim zkrátka nikdy nemůže líbit, i když je to napsané skvěle. O něčem svědčí například skutečnost, že nikdy, ani v nominacích Magnesie, nebyla žádná kniha Jáchyma Topola, protože vždycky v té porotě seděli zvláštní literární oportunisti. Je to jenom hra... A když v téhle loterii vy jako nakladatel uspějete a nějaký váš titul dostane cenu, tak je to samozřejmě dobré, dá se to využít k propagaci a autoři mají obrovskou radost. A někdy to funguje i tak, že se knížka začne víc prodávat. Ale to oceňování je velice subjektivní, nepřeceňoval bych ho.

Když se podíváte na poslední nominace v kategorii próza, zjistíte, že je tam vedle románu, který má 700 stránek, ale vyšel až v letošním roce, ne v loňském, přestože byl nominován za loňský rok, knížka sesbíraných povídek z novin, kterou autor sešil horkou jehlou a vydal si ji sám. Na druhou stranu tam chybí knihy, o kterých se během roku na literární scéně diskutovalo, pak si můžete klást otázku a trápit se tím, proč to tak je. Ale já nejsem literární historik nebo kritik, já pracuju s fakty a výsledky, které tyhle ceny případně vyprodukují. Naučil jsem se jistě pokoře, že když porota rozhodne, přestože já mám pocit, že knihy, které jsem někam nominoval, jsou v lecčems hodnotnější než ty, které dostaly prostor, tak to zkrátka musím přijmout. A když vyhrajeme, tak mám radost především za ty autory.

Nedávno jste se vrátil z veletrhu dětské knihy v Bologni, dají se nějak charakterizovat současné trendy v literatuře pro děti a mládež? Blíží se Česká republika trendům v západoevropské produkci?

Nevím, jestli je vhodné odkazovat se k západní produkci, nejsilnější trh je dnes v jihovýchodní Asii – v Číně, Japonsku, Jižní Koreji a na Tchaj-wanu. Tamní nakladatelství jsou velmi silná a vychází tam leccos. Náš bestseller je teď *Velká kniha čůrání*, která byla na začátku jenom taková srandovní věc od studenta VŠUP Jakuba Plachého. Zrovna teď nám přišly poštou vydání z Japonska, Jižní Koreje a z Tchaj-wanu. Jako kdyby tam nikoho nenapadlo napsat knížku o čůrání.

Trendy jsou různé. Někdo se na nich rád veze, protože je pro něj důležitý efekt a rychlý profit. Pak jsou malá nakladatelství, která nemusí podléhat obecnému šilenství a vyhrát kus z toho koláče pro sebe, a jdou si svou vlastní cestou, objevují a nebojí se riskovat.

Bologna je zajímavá třeba tím, že malá nakladatelství tam najdete. Ale je jich třeba dvacet z celého světa, které stojí za to si pamatovat. Formálně mají podobnou produkci, někdy i tematicky či způsobem jakým pracují s ilustrací, jako například Baobab, my, Meander nebo Běžiliška. Jsou to nakladatelství, která neurčují trendy, ale dostávají pak ty ceny a velké vydavatelské konglomeráty je následně kopírují.

Je na vás, pokud jste nakladatel, abyste se rozhodla, jestli budete chtít dělat věci, které vás baví a objevovat to, co vám dává smysl. Anebo jestli se budete strefovat do vkusu čtenářů, pak ale budete vždycky dobíhat za velkými nakladateli, kteří mají samozřejmě daleko víc peněz a mohou ty knihy, o které máte třeba zájem i vy, realizovat přístupnější formou a s obrovskou mediální podporou. Na což malí nakladatelé peníze prostě nemají. Na mě tam ale spíš dolehl pocit, že existuje úplně všechno. Že všechno už bylo vydané. Milan Kundera říká v nějakém textu, že těch příběhů, podle kterých se píšou knihy je omezený počet, a nejde vymyslet nic nového. Abych citoval Rudiše z *Nebe pod Berlínem*: „Nový hamburger nevymyslíš.“ Je spousta firem, které dělají housky s karbanátkem, ale pořád to vypadá jako hamburger, i když se to jmenuje jinak. Tím chci říct, že je inspirující vidět obrovskou záplavu toho, co vychází v dětské literatuře, ale zároveň je to i určitý pocit zmaru, že existuje spousta knih, které jsou krásné, ale které nemůžete vydat, protože na to nemáte kapacitu, výrobní ani finanční. Zároveň i ty krásné knihy na Západě nebo na trzích, které jsou tradiční, bojují s populární popovou kulturou, která se přetavuje do knížek. Když je v kinech velký animovaný blockbuster, třeba Madagaskar nebo Doba ledová, pak se i knížka skvěle prodává. Ale pro mě jako pro nakladatele by to nebylo zajímavé.

Jedna z věcí, která vám evidentně smysl dává, je časopis Raketa. Narazil jste na veletrhu na další dětské časopisy podobného typu? Máte v této oblasti srovnání?

Musím říct, že na začátku, když jsme Raketu začali dělat, jsme se rozhlíželi a u nás neexistuje nic. V Anglii vychází třeba časopis Anorak a ve Francii časopis Georges, které mají podobnou krevní skupinu jako my. Já mám ale pocit, že Raketa je unikátní tím, jak pracuje s tématy a že v ní není vůbec žádná reklama. A když jsem viděl teď nějaké dva časopisy, jeden v Německu a jeden v Itálii, které jsou částečně podobné jako Raketa, tak se mi vlastně jako celek nelíbily. Vždycky mi tam něco chybělo nebo zásadně vadilo. Troufnu si říct, že děláme něco výjimečného. A bylo to vidět i na

českém stánku, kde byla Raketa vystavená. Přestože je v češtině, spousta lidí si ji chtěla koupit. Byli z ní nadšení. To je to, co mě teď baví nejvíc.

Jak se dnes dá dělat časopis bez inzerce a bez reklam?

Jde to těžko.

Začínal jste s Raketou na konci roku 2014, tušil jste tehdy, že ji budete vydávat ještě v roce 2019?

Ne, tehdy jsem řekl, že vydám první číslo a že uvidíme, jestli o to vůbec bude zájem. První číslo se najednou vyprodalo a lidi nám začali psát, jestli si to můžou předplatit. Byli jsme překvapení, protože jsme vůbec nevěděli, že bychom chtěli dělat časopis na předplatné. To je velký závazek, když vám někdo zaplatí dopředu. A pak během dalších dvou čísel nebo půl roku jsem pochopil, že se to musí dělat samozřejmě celé velmi profesionálně. Největším motorem bylo, že to lidé začali chtít, protože tady nic takového nevychází.

Hned na začátku jsme si nastavili nějaká pravidla, mimo jiné to, že nebudeme obsah kontaminovat žádnými spotřebitelskými soutěžemi ani reklamou. Přesto pořád dostáváme nabídky, aby se tam někdo dostal. A jsou i sofistikovanější „klienti“, kteří vědí, že nepublikujeme reklamu, ale myslí si, že bychom přesto mohli společně něco vymyslet. To mě vždycky baví, že hledají cesty „jak se tam dostat“ a neuvědomují si, že mé rozhodnutí nezlomí. Zradili bychom naše čtenáře a zároveň by nás to přestalo bavit, protože bychom si sami ubírali prostor, který chcete naplnit našimi původními nápady. Tím neříkám, že nemůže být zajímavé za něčí peníze vymýšlet skvělé věci – třeba o jogurtu, jak jde na vandr. Určitě to taky jde, ale mě by to nebavilo a rozhodně by to nešlo dělat dlouhodobě. Vydávat nekomerční tištěný časopis pro děti je těžké, ale někteří lidé dělají věci, co jsou těžší. A jiní zase dělají jenom ty, které jsou jednoduché.

Jak se v současnosti Raketě daří? Roste stále počet předplatitelů?

Ano, pořád letíme dál a stále nám roste prodaný náklad a čte nás víc dětí i rodičů. Díky tomu, že jsme transparentní v tom, jak časopis děláme, podporuje nás i několik soukromých dárců a dokonce jsme získali od ministerstva kultura grant na podporu vydávání. Sami jsme vytvořili v roce 2017 projekt DARUJ RAKETU, do něhož se může zapojit každý, a darovat například předplatné dlouhodobě nemocným dětem. Sami od začátku vydávání posíláme Raketu zdarma dětem do pěstounských rodin po celé ČR. Mně tohle dává velký smysl, i když tím nevyděláváme. Ale já jsem už dříve zjistil, že nemůžu a nechci bojovat s ostatními komerčními časopisy, které u sebe mají přilepené hračky. Jak se ovšem ukazuje, je naštěstí dost rodin a dětí, které se nenechají jednoduše opít plastovým rohlíkem od Disneyho.

Raketa má dvě šéfredaktorky, jak se tvoří zbytek tvůrčího týmu? Jsou to autoři, kteří spolupracují s Labyrintem dlouhodobě nebo jsou ke každému číslu přizváni jiní umělci? Jak se proměňuje tým, který Raketu tvoří?

Výhodou Rakety je, že podle tématu čísla si můžeme vybírat, s kým budeme spolupracovat. Výhoda je to v tom, že můžete oslovit lidi, kterým téma konvenuje, nebo s ním mají přímo zkušenost. Vedle toho jsou v Raketě pravidelné rubriky, někteří autoři tedy publikují pravidelně od začátku. Neustále dáváme prostor novým, mladým, nezavedeným autorům z Čech, ale i ze Slovenska a dalšího zahraničí. Třeba obálku posledního čísla 18 namalovala Angličanka z Bristolu. A pak zjistíte, že ji na Instagramu sleduje 75 tisíc lidí z celého světa a ona na svůj profil napíše, jaká to byla „lovely“ spolupráce s Raketou – a následně vám začnou psát výtvarníci z různých koutů světa, že by u vás chtěli publikovat taky. Na tvorbu Rakety stojí autoři i výtvarníci fakt frontu. A kdybych měl říct číslo, kolik se za čtyři roky protočilo na našich stránkách zajímavých talentovaných tvůrců, bude jich určitě padesát.

Vybavíte si číslo, na kterém vás nejmíc bavilo pracovat? Nebo téma, které vám bylo blízké?

Tyhle otázky jsou časté a já na to neumím odpovědět. Já se vždycky soustředím na aktuální číslo, aby dobře dopadlo. Velký ohlas mělo číslo na téma rodina. Vzbudilo velký ohlas, dokonce negativní, mezi lidmi, kteří nevěděli, že Raketa existuje, což jsme

nakonec vlastně kvitovali s pozitivním pocitem, protože být králem ve své vlastní bublině není tak těžké. Mise začíná, když překročíte hranice a o věcech, kterým se věnujete, začnete vyprávět lidem, kteří postrádají empatii a milují stereotypy. To mě moc bavilo. Na konci roku 2018 vyšel na idnes.cz článek o Raketě překlopený z tištěné MF Dnes, pod kterým byla strašně ošklivá diskuze. Napadali nás např. za to, že jsme nakreslili do čísla „desatero pro děti z rozvedených rodin“, nebo že rodinu s dětmi můžou tvořit i rodiče se stejným pohlavím... Diskuze na internetu byla velice vulgární. Když nejste účastníkem takových diskuzí, ani vás nenapadne, že by dětský časopis mohl vzbuzovat takové vášně. Samozřejmě jsem si taky všiml, že nás tam proti těm, co nám nadávali, jiní zase obhajovali. A velkou pozornost vzbudilo i číslo o toleranci a jinakosti, které vyšlo dokonce celé v překladu v Maďarsku přesně před rokem. My jsme ho teď vydali německy a chceme ho dostat mimo jiné k dětem do uprchlických táborů v Německu a Rakousku. To jsou věci, které v redakcích ostatních českých dětských časopisů ani nikoho nenapadnou.

Jak dlouho dopředu diskutujete témata časopisu?

Maximálně půl roku. To znamená, že pracujeme na jednom čísle a víme téma toho dalšího.

Vzpomínáte si na svou oblíbenou dětskou knížku? Která to byla?

Určitě to nebyla *Babička*... Byla to kniha, která se jmenovala *Kvik pluje na jih*, a já jsem ji v roce 2004 vydal jako první svazek značky Raketa, která vznikla pod Labyrintem. Byla to kniha, kterou moje maminka dostala od svého táty, mého dědečka mlynáře, těsně po válce jako malinká. Víím, že tam byla nalepená jeho fotka s věnováním, krasopisně napsaným inkoustovým perem. Já si tu knížku pamatuju, byla úplně rozdrbaná v igelitových deskách. A když jsem dospěl k tomu, že bychom mohli začít pod Labyrintem taky vydávat knížky pro děti, padla pozornost na tento příběh. Jako první vydat knížku, kterou jsem měl rád v dětství. Text jsme nechali převyprávět jedním šikovným klukem z Moravy a Michal Cihlář, který tehdy byl výtvarníkem pražské zoo, udělal obálku a linorytové ilustrace dovnitř. On je závislý na tučnácích, takže ho to hrozně bavilo. Nejsou to ale vlastně tučňáci, nýbrž alky, protože se to celé odehrává na severním pólu a tučňáci žijí na jižním.

Co stálo za rozhodnutím začít vydávat knihy pro děti?

Petr Sís. Vyhrál před 15 lety v Bologni hlavní cenu Ragazzi Award , za nejlepší knížku non-fiction pro děti na světě – za *Strom života*, kreslený životopis Charlese Darwina. A protože už jsem byl trošku zkušenější nakladatel, tak jsem si řekl, že zkusíme rozjet dětskou edici a naplánoval jsem tři tituly: Zmiňovaného *Kvika*, *Strom života* a pak životopis Jaromíra Jágra, ilustrovaný Karlem Jeriem. Měl jsem to vymyšlené tak, protože jsem nevěřil, jestli to dokážu, že když se to nepovede a ty první dvě knížky se nebudou prodávat. Plán byl, že vydám pak Jágra, protože toho určitě prodám, z něj poplatím dluhy, a přestanu dětské knížky vydávat. Jenže, Darwin od Petra Síse měl obrovský úspěch – i kritický – a Kvik se také dobře prodával a líbil čtenářům, takže se těmi dvěma úvodními svazky rozjelo celé nakladatelství Raketa.

Není to tedy klasická edice, ale sub-label v podstatě společně s časopisem, pod značkou Raketa?

Raketa byla od začátku samostatná značka, ale pochopitelně pod Labyrintem.

Je *Kvik pluje na jih* pořád vaše nejoblíbenější dětská knížka nebo jste si jako dospělý našel jinou? Nějakou z těch, kterou jste vydal?

Až budete mít děti, nechte si klást tyhle otázky. Které z vašich dětí je to nejoblíbenější... To je hrozně těžké, já mám s těmi knihami spojeno strašně moc zážitků a osobních příběhů. Jako děti, každá ta kniha je trochu jiná. Nemám tyhle kategorie, co je nej. Mě to baví jako celek.

Existuje kromě vašeho nakladatelství nějaké jiné, jehož činnost rád sledujete nebo máte pocit, že dělají věci dobře?

Heleďte, já jsem už dřív zjistil, že spousta věcí, které lidi dělají různě po světě, je mimořádně zajímavá a inspirující. Zejména třeba v grafickém designu se lidi rádi nechávají inspirovat něčím z druhé strany zeměkoule. Něco vymyslí a pak se ukáže, že ono to už existuje jinde, a vydávají to za své vlastní nápady... Když se koukáte na všechny strany, tak toho vidíte strašně moc a někdy už zapomenete, že to je nápad někoho jiného, začnete něco rozpracovávat a máte pocit, že je to vaše myšlenka.

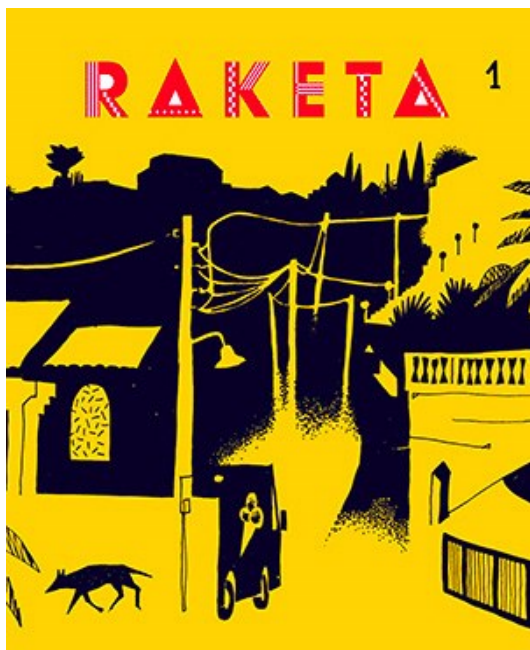
Pro mě je asi lepší soustředit se na vlastní věci. Mám bohatou fantazii, umím vymýšlet věci, aniž bych musel opisovat a okukovat, takže záměrně spíš nestuduju, co dělají ostatní. Ale v nějaké informativní míře sleduju, co se kde děje a vím, kdo je dobrý, kdo si zaslouží pozornost a taky vím, kdo je tak trochu podvodníček a parazituje na knižním trhu i cizích nápadech. Co je pozoruhodné, že některé praktiky se od těch z 90. let vlastně nezměnily.

Kdyby za vámi teď přišel mladý člověk a řekl vám, že chce vydávat knížky, poradil byste mu něco?

Člověk se má rozhodovat podle toho, co ho zajímá. Ve dvaceti vás zajímají jiné věci než ve třiceti. To spousta lidí v těch dvaceti neví. Obecně se předpokládá, že když se nám něco líbilo ve dvaceti a kvůli tomu jsme to vystudovali, tak bychom to měli dělat i ve čtyřiceti. Nejistota přichází s tím, když se o věcech dozvídáte víc. A je naprosto normální, není to žádná prohra, když v nějaké chvíli zjistíte, že v něčem nejste tak úplně dobří nebo vás už to tolik nebaví a vydáte se úplně jinam. Svět kolem nás je pestrý a záleží jen na vlastní píli a touze zůstat otevřeným. Což funguje i ve vztazích, že lidé spolu zůstávají a trápí se, místo toho, aby se rozešli. A někdy, když se rozejdou, je to vynikající zpráva pro oba dva.

Začít dělat s knížkami může člověk v padesáti stejně jako v patnácti. To záleží na tom, co ho na tom baví. Existuje spousta profesí, která s knihami, s jejich vznikem, ale i jejich dalším „životem“ souvisí. Od grafického designu, přes propagaci a prodej knih. Zním pár knihkupců, kteří svou práci dělají strašně dlouho a kteří opravdu milují knihy. A jsou samozřejmě smutní, když někdo nakupuje jen přes internet, protože se z toho procesu vytrácí komunikace, jako když se bavíte s někým a on vám může coby odborník něco doporučit. Může vám také otevřít dveře do jiného žánru a to je možná to, co je na knížkách zajímavé. Knihy dovedou k sobě přitáhnout lidi, kteří si nad nimi můžou o věcech povídat, přestože jsou z úplně jiných koutů světa. Nejen o životě, ale taky o tom, co v těch knihách je. Jestli bych já měl někomu doporučit, co by měl dělat, tak nemusí nutně pracovat s knížkami. Ať dělá to, co ho baví, ale ať si vždycky najde čas na to, aby mohl knihy číst.

Obr. č. 1: Obálka časopisu Raketa, č. 1

Obr. č. 2: Obálka časopisu Raketa, č. 9

Obr. č. 3: Obálka časopisu Raketa, č. 16

Obr. č. 4: Obálka časopisu Raketa, č. 18

Obr. č. 5: Cpeme se, časopis Raketa, č. 8

Obr. č. 6: Svatba jako řemen, časopis Raketa, č. 16

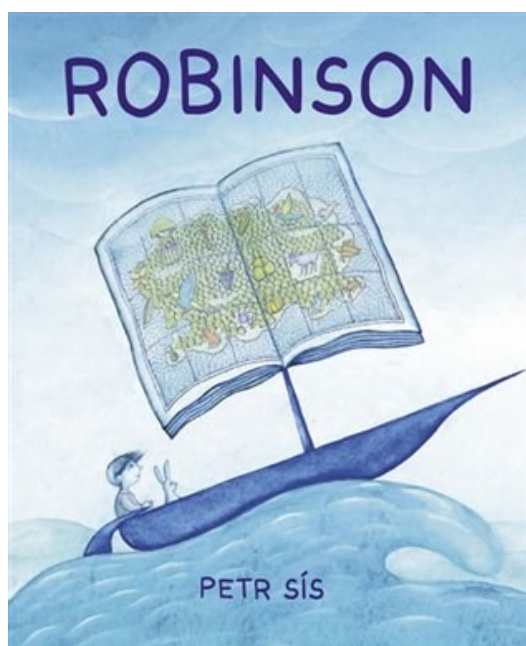
Obr. č. 7: Obálka knihy Tajemství oblázkové hory

Obr. č. 8: Úvodní dvoustrana, Tajemství oblázkové hory

Obr. č. 9: Obálka knihy Robinson

Obr. č. 10: Ilustrace z knihy Robinson

Obr. č. 11: Obálka knihy Plyš

